

KATOLSK
KIRKEBLAD
NR. 3-2015

ST. OLAV

Grunnstensvelsignelse i Trondheim: s. 4-5

- Familiesynoden s. 6
- Barmhjertighetens år s. 12
- Adventsaksjonen s. 14
- Liturgisk kalender s. 19

Mens vi venter

Det er nå gått over åtte måneder siden OKB, biskopen og vår økonom ble siktet for grovt bedrageri. Det føltes absurd da – og det føles absurd nå. Vi levde i en kirke som vokste raskt, systemer og prosesser klarte ikke å holde tritt, og det ble valgt mindre gode løsninger for å registrere nye medlemmer. Uheldig, ja. Men grovt bedrageri?

En siktelse er et foreløpig uttrykk for at politiet har mistanke om at det er begått straffbare handlinger. Det er et grønt lys for at politiet kan undersøke om bestemte personer/rettssubjekter kan ha gjort seg skyldig i straffbare forhold. Loven sier ingenting om hvor lang tid politiet kan bruke på denne jobben – eller hvordan de siktede skal holdes informert.

Gjennom media har vi fått vite at påtalemyndighetene håper å konkludere før jul. Vi vet også at saken er løftet opp på statsadvokatnivå. Det kan bety at saken regnes som særskilt viktig eller komplisert.

Hvis påtalemyndighetene konkluderer med at OKB, vår biskop eller vår økonom har «hatt et bevisst ønske om uberettiget vinning» og gjort seg skyldig i grovt bedrageri, tas det ut tiltale og saken kommer for retten. Det andre alternativet er at saken henlegges, enten på grunn av «intet straffbart forhold» eller «på grunn av bevisets stilling».

Administrasjonen har vært og er fremdeles optimister med hensyn til straffesaken. Vi tror ikke noen av våre medarbeidere har gjort noe straffbart. Likevel, månedene går og ventetiden er tung – ikke bare for de direkte involverte, men for alle katolikker i Norge. Vi er en preget Kirke og et felleskap med en klump i magen. Men vi er langt fra lammet.

Mennesker søker til våre messer som aldri før. Bispedømmets registrerte medlemstall er fordoblet siden 2011. Barn døpes på løpende bånd. Det arrangeres katekese, nye troskurs og møter i Katolsk Forum. Diakon- og liturgikommisjonen melder om god fremdrift i viktig arbeid. Prestestudentene videreutdanner seg i Roma. Pastoralrådet tar for seg «menighetene som arbeidssted» og hadde nylig sin årlige samling på Mariaholm. Norges Unge Katolikker planlegger sommerens leirer, søker ny generalsekretær og mobiliserer til årets adventsaksjon. Skolene arbeider bra, og første kull fra St Paul gymnas i Bergen uteksamineres i vår. St. Olav menighet har i samarbeid med Caritas tatt imot over 80 flyktninger i menighetssalen. Den nybygde kirken på Jessheim er nesten ferdig – før tiden og under budsjett. Grunnsteinen er lagt for en ny kirke i Trondheim. St. Dominikus er pusset opp, og en aktiv venneforening er etablert. St. Olav forlag kommer ut med en norsk oversettelse av «Laudate Si», pavens miljøencyklika, etter superrask oversettelse av sr Anne-Bente Hadland. Definitivt årets julegave!

Dette er bare litt av det som foregår. Den katolske kirke i Norge i dag er en spill levende kirke med over 130.000 medlemmer. Det er viktigere enn det meste annet. La oss ikke glemme det.

Lisa Wade

Fungerende administrativ leder i OKB

Lisa Wade, fungerende administrativ leder i OKB.

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950–78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950–68) og «Broen» (Landsdekkende, 1979–2009).

Medlemsblad for Den katolske kirke i Norge

Utgis av:
Norsk Katolsk Bispedømme Nr. 3–2015, årgang 127
ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:
Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01
kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/
kirkebladet

Vikarierende redaktør:
Lisa Wade (LW)

Nord-Norge-kontakt:
Stiftskontoret
tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:
Stiftskontoret
tlf.: 73 52 77 05
faks: 73 52 87 90

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Redaksjonsslutt: 10.11.15
Deadline for neste nr.: 20.1.16

Trykk: Frode Fjellberg AS
Opplag: 53 300

Gaver til bladet fra utlandet:
Sparebanken Sør
Postboks 200
4662 Kristiansand
BIC/SWIFT:
SPSONO22XXX IBAN:
NO43 3000 2275 321

Hyrdebrev

fra de nordiske biskoper

Den nordiske bispekonferanse offentliggjorde den 9. september et hyrdebrev om den nåværende flyktningesituasjonen. Hyrdebrevet ble opplest i samtlige katolske kirker i hele Norden søndag den 13. september.

«Jeg var fremmed og hjemløs ... og dere gav meg husly» (Matt 25,35) – disse ordene fra Jesus er i dag mer aktuelle enn noensinne. Ikke siden den annen verdenskrig har så mange mennesker vært på flukt til Europa fra forfølgelse, krig og terror. Mennesker fra utlandet – fra Syria og Irak, fra Eritrea og Somalia – strømmer til våre land på leting etter beskyttelse og fred og et sted hvor de kan leve i sikkerhet. Mange av våre politikere forsøker å finne måter å hjelpe disse menneskene på, og skape en rettferdig fordeling av flyktningestrømmen slik at alle land gir sitt bidrag.

Vi ser på den ene side stor hjelpsomhet hos befolkningen i våre land. Mange tusen frivillige stiller opp for de nyankomne – ikke bare materielt, men fremfor alt ved sin veiledning i administrative formaliteter, i språkopplæring, ved å organisere fritidsaktiviteter, ved samfunnsintegrering. For mange er dette en helt bevisst troshandling som har grunnlag i en kristen livsanskuelse.

Samtidig må vi konstatere at rasistiske og fremmedfiendtlige tendenser i vårt samfunn forsterkes – særlig i sosiale medier. Her er vi kristne særlig utfordret til klart og tydelig å gå i forsvar for toleranse og respekt, for menneskeverd og nestekjærlighet på tvers av grenser som religion, språk og rase.

Vi – de nordiske lands biskoper – ønsker derfor å påminne alle våre troende om at vi er forpliktet til bevisst å leve etter kristne verdier som nestekjærlighet og barmhjertighet, og slå ned på enhver form for rasisme, fremmedfiendtlighet og diskriminering, ikke minst på bakgrunn av at mange av våre menighetsmedlemmer er kommet til oss som innvandrere eller flyktninger.

På denne måte gir vi på det nåværende tidspunkt og i dagens situasjon et sterkt vitnesbyrd om vår tro på den Gud som i Jesus Kristus er blitt en av oss og har sagt: «Hva dere har gjort mot én av disse mine minste brødre, det har dere gjort imot meg.»

*Biskopene i Den nordiske bispekonferanse
Magelås den 9. september 2015*

Vern om livet fra befruktning til en naturlig død

Bli medlem i
Menneskeverd

www.menneskeverd.no

www.stolavforlag.no
siden 1889
... bøker som former deg

7		Fra biskop Berislav Grgic' kalender*
28.11	HL Messe hos St. Elisabethsøstre	
29.11	HL Messe i Karmel	
1.12	Møte i finansrådet	
5.12	HL Messe hos St. Elisabethsøstre	
6.12	HL Messe i Vår Frue kirke, Tromsø	
13.12	HL Messe i Karmel	
19.12	HL Messe hos St. Elisabethsøstre	
20.12	HL Messe i Vår Frue kirke, Tromsø	
24.12	Midnattsmesse i Vår Frue kirke, Tromsø	
25.12	1. juledag: Høymesse i Vår Frue kirke, Tromsø	
26.12	2. juledag: Høymesse i Karmel, Tromsø, Tromsø	
27.12	HL familie: Høymesse i Vår Frue kirke, Tromsø	
1.1	HL Messe i Karmel	
2.1	HL Messe hos St. Elisabethsøstre	
3.1	Herren åpenbaring: HL Messe i Vår Frue kirke, Tromsø	
10.1	HL Messe i Karmel	
30.1	HL Messe hos St. Elisabethsøstre	
31.1	HL Messe i Karmel	
1.-3.2	Dubrovnik (Kroatia)	
4.-12.2	Zagreb (Kroatia)	
14.2	HL Messe i Karmel	

7		Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*
25.11	Møter NKKFs styre	
26.11	Katolsk-luthersk samtalegruppe	
27.11	Møte med konsultorkollegiet i OKB	
28.-30.11	Visitat i St. Torfinn menighet, Hamar	
7.12	Messe i domkirken i Oslo med biskop Schwenzer i anledning biskop Schwenzers 40-årige bispejubileum	
8.12	Konsekrasjon av kirke og alter i St. Ansgar menighet i Kristiansand	
10.12	Tilstede under utdelingen av Nobels fredspris	
13.12	Høymesse i domkirken i Oslo, i anledning åpningen av Barmhjertighetens år	
15.12	Presteråd i OKB	
16.12	Møte med Pastoralrådet arbeidsutvalg	
24.12	Midnattsmesse	
8.1	Årsfest med personalet	
25.1	Møter konsultorkollegiet og presterådet i OKB, årlig middag med presteskaper	
31.1	Innsettelse av p. Paulus Pham Huu Y som sogneprest i St. Frans menighet i Larvik	
6.-7.2	Visitat i St. Paul menighet i Bergen	

Her skal Herrens alter stå

Grunnstenen i Nye St. Olav domkirke i Trondheim ble velsignet av apostolisk administrator Bernt Eidsvig 29. oktober 2015. Tomten ble også velsignet med vievann.

Byggekontrakten for Nye St. Olav Domkirke i Trondheim, signert av biskop Eidsvig, ble 19. august overlevert prosjektets entreprenør HENT. Arbeidene på tomten, hvor gravingen startet i september, er allerede godt i gang, noe de også må være. I henhold til kontrakten skal bygget nemlig stå klart allerede ved utgangen av oktober 2015.

På en messe senere på dagen i menighetens interrimkirke (det gamle menighetslokalet elegant omgjort til kirkesal), innsatte biskop Eidsvig Egil Mogstad til sogneprest for St. Olav domkirkemenighet og Ole Martin Stamnestrø til generalvikar for Trondheim stift.

Biskopens preken ved grunnstensvelsignelsen

I sin preken sa biskop Eidsvig bl.a. følgende:

Jeg har prøvet å regne etter, og er kommet frem til at det er fjerde gang vi bygger en katolsk domkirke i Trondhjem: Den første var Olav Kyrres, den annen står ennu og trenger ingen introduksjon, den tredje ble fullført i 1973 og revet ifjor. Den fjerde ser vi vage konturer av, her vi står. Dette er ikke hele historien, vi må ta med en femte. I 1902 bygget vi om Størenbanens lokomotivstall til St. Olav kirke; denne ble domkirke da Trondhjem igjen fikk katolsk biskop i 1953. Jeg tør fastslå at det er få byer i verden hvor vår iver og utholdenhet i domkirkebygging har vært større. Så håper jeg at

Korset markerer hvor alteret skal stå. Foto: St. Olav kirkeblad.

den bygning som reiser seg her, blir en pryd for sin menighet og – litt mer ambisiøst – for sin by, som allerede er rik på vakre, sakrale bygninger.

Vi tør også fastslå at dette er den eneste domkirke, uansett kirkesamfunn, som for tiden bygges i Europa. Da håper jeg Trondhjems ordfører og hennes ledsagere og, med et litt videre blikk, Sør-Trøndelags fylkesmann ser hvor viktig Trondhjem og Trøndelag er for oss. For oss er dette *Norvegia sacra*.

I Kirkens første århundrer måtte vi klare oss uten bygninger; de troende

møttes i hemmelighet, eller – når forfølgelsene tok et opphold – hjemme hos de troende. Først i det 4. århundre ble kirkebygninger vanlige, og den stil som dominerte i Romerriket, kan vi gjenkjenne klare trekk av her: Basilikaen, en symmetrisk bygningsform med abside. Kirkearkitekturen er naturligvis ikke bundet av denne form, men den har langt på vei formet vårt bilde av hvordan et kristent gudshus skal se ut, om vi er protestanter eller katolikker.

Dette er imidlertid ikke mitt poeng her, snarere vil jeg fremheve at kirke

er noe vi er og ikke noe vi har. Kirken kunne leve tre hundre år uten bygninger, men det stod ikke i veien for dens troverdighet og forkynnelse. Det finnes stadig land hvor Kirken ikke har anledning til å forkynne eller feire sin gudstjeneste, ja hvor det er forbundet med den strengeste straff å forsøke å gjøre dette. Likefullt er Kirken virkelig til stede så lenge mennesker tror på Gud og gjør sitt beste for å leve etter evangeliet.

Kirkebygningen er bare meningsfull når den er i bruk, så lenge den brukes av de troende for gudstjeneste, bønn, skriftemål ... En kirke som er forlatt og oppgitt, kan være av stor historisk interesse, men for den troende er den alltid et trist syn.

Vår lesning fra første Mosebok (28,10–17) handler ikke om en bygning, men om Gud som viser seg for Jakob øverst på en stige fra jorden til himmelen, og taler til ham. Jakob sier til slutt: Her er visselig Guds hus, her er himmelens port. Denne setning har vært satt over hovedinngangen til mange gudshus verden over: *Domus Dei et porta caeli*.

Vår bønn idag, når vi velsigner den nye St. Olav domkirkes grunnsten, er at dette må bli en stige til himmelen. Fra Gud kommer hans ord og sakramenter ned til oss. Kristus vil være virkelig til stede når vi samles til messen; han gir oss sitt legeme og blod til styrke på den reisen gjennom livet som ender i himmelen. – Vi kommer til ham med våre bønner og håp, men også med våre livsregnskap når vi ber om syndenes forlatelse. Her bæres barna til dåpen; ektefolk vil love hverandre kjærlighet og troskap; konfirmantene vil be om og motta den Hellige Ånds gaver; her vil vi be for og ta avskjed med våre avdøde med Herrens ord om oppstandelsen og livet.

■

www.
Mer på katolsk.no
 Flere bilder og video fra dagen finnes på www.katolsk.no. Her finner man også link til webcam på katedraltomten.

Et fornøyd byggeteam, fra venstre: Thomas C. Hunstad (BRICK), prosjektleder for byggherren; Hai-Nam Vy og Britt Myrli (OKBs eiendomsavdeling), rådgivere for byggherren; Jon Morten Breidablikk (Eggen arkitekter), arkitekt; Brage Stoknes Jensen (HENT), prosjektleder for entreprenøren; Tone Olsvik (HENT), innkjøper; Martin Totland (Multiconsult), assisterende prosjektleder for byggherren. Foto: St. Olav kirkeblad.

Prosesjonen gikk langs innfartsveien til Trondheim sentrum. Foto: St. Olav kirkeblad.

Arkitekt Jon Morten Breidablikk med grunnstenen. Foto: St. Olav kirkeblad.

Fersk generalvikar og sogneprest assisterer ved velsignelsen av tomten. Foto: Ole Kvaal.

Selve grunnstenen – eller var det en hjørnestein? Foto: St. Olav kirkeblad.

Ingen fest uten dugnadsgjeng på kjøkkenet. Foto: Jan Erik Kofoed.

En ikke ukjent kirke ligger like ved katedralen. Foto: St. Olav kirkeblad.

Et stort JA til familien – i alle livssituasjoner

Av Maria Elizabeth Fongen

Fra en av synodens daglige pressekonferanser: F.v.: kardinal Gérald Cyprien Lacroix av Québec, kardinal Peter Turkson, president for Det pavelige råd for rettferdighet og fred, p. Federico Lombardi, Vatikanets pressetalsmann, og erkebiskop Lucas Van Looy av Gent. Foto: Ingrid Rosendorf Joys.

I tre uker har verdens biskoper vært samlet i Roma for å diskutere ekteskap og familie under den XIV ordinære bispesynoden. Biskop Teemu Sippo av Helsinki representerte Norden. Fra OKB har Ingrid Rosendorf Joys, Staale J. Kristiansen og Maria E. Fongen fulgt synodens siste dager i Roma.

Synodene der vi alle fikk delta

To påfølgende synoder viet familien har hatt en deltakelse av hittil usett omfang. Alle lokalkirker fikk sende inn synspunkter gjennom høringer i forkant av hver synode. Slik nådde signaler fra hele verden synodefedrene i Roma. Foruten biskoper har ektepar og eksperter på ekteskap og familie deltatt.

For bispesynoden har dette vært en ny måte å arbeide på, som bidro til uventet åpenhet. Mer tid i småsirkler ordnet etter språk muliggjorde dypere diskusjoner. Ekteparene kom her til sin fulle rett som eksperter på levde familieliv og likeverdige samtalepartnere. Biskopene lyttet til dem med stor anerkjennelse. Alle måtte sette seg inn i hverandres virkeligheter og anerkjenne

disse som likeverdige perspektiver. Slik ble kirkemøtet til en reell synode – en ekte samvandring – som styrket enheten. Alle forslag ble vedtatt med minst to tredjedels flertall.

Relatio Finalis

Nitti timers hardt arbeid, hvorav 36 i småsirklene, munnet ut i en 33 siders sluttrapport – *Relatio finalis (RF)*. Denne er ikke et endelig læredokument, men et forslag til fremtidens familiepastorale arbeid.

Det er et grundig forslag synodefedrene har overrakt pave Frans. Vi får vite hva legfolk på alle kontinenter strever med, og vi forstår at tiltak ikke kan formes etter Vestens tenkesett, men må finjusteres gjennom et forenet blikk på personen Jesus Kristus, som vi alle er ett i. Dokumentet har en langt større åndelig forankring enn den ekstraordinære synodens rapport. Biskopene har gjort bibeltekstene som bærer Kirkens lære om ekteskapet relevante for våre liv på måter som berører. Et tidsriktig kirkespråk ble mye diskutert, og forsøket lover godt: Teksten er vakker, øm og innsiktsfull. Guds barmhjertige nærhet lyser ut av den.

JA til ekteskap og familie

Mediene fremstilte synoden som en kamp mellom kirkepolitiske fraksjoner, men det er et fordreid bilde. De fleste

biskoper møtte ikke som kirkepolitikere, men som Guds tjeneresom med friskt mot og uendelig barmhjertighet ville hjelpe de troende til å oppdage og iverksette Guds visjon for familien: å bygge et livslangt kjærlighetsfelleskap i åpenhet for barn og i samarbeid med Ham.

Pave Frans sa det slik i åpningsmessen: «Gud forener hjertene til en mann og en kvinne som elsker hverandre, og han forener dem i enhet og uopp-løselighet. Det betyr at målet med det ekteskapelige liv ikke bare er å leve sammen for alltid, men *elske* hverandre for alltid!»

Kort oppsummert kan vi si at synoden ga et rungende ja til ekteskapet som gudvillet kjærlighetsfelleskap mellom en mann og en kvinne, og til familien som viktigste samfunnsbærende enhet.

Styrking og ledsagelse

Biskopene ønsker en styrket ekteskapsforberedelse. Selve bryllupsforberedelsen trenger en katekese som lar parene oppleve Kristi person som nødvendig for dem.

For de første årene av ekteskapet foreslår de en ledsagelse som stimulerer parenes åndelige liv, gjennom innføring i «lectio divina», oppmunt-ring til å delta i eukaristien og liturgiske

feiringer – ikke minst av bryllupsdagen – for å lede parene til et personlig møte med Kristus. Det er behov for gjennomgående fornyelse av pastoralomsorgen for familien i lys av Familiens Evangelium og Kirkens lære. Opplæringen av prester, diakoner og andre pastorale aktører trenger derfor oppdatering. Prestekandidater skal læres opp til å bli «familieapostler» ved å tilbringe deler av utdannelsen i familier og i familiepastoralt arbeid.

Kanonisering og synodejubileum

To spesielle markeringer beriket synoden: Kanoniseringen av ekteparet Louis og Zélie Martin, St. Thérèse av Lisieuxs foreldre, konkretiserte for oss et helliggjørende ekteskap. Dagen før feiret synoden 50-årsjubileet for Det annet vatikankonsils innstiftelse av bispesynoden. Frans talte om hvordan Kirken kan bruke familiesynodene som arbeidsmønster til å leve mer synodalt – i lyttende samvandring mellom alle medlemmer, fra legfolket til biskopene og paven som Guds tjeneres tjener. Pavens innovative utspill viste oss en Kirke på hugget, som lytter seg stadig lengre inn i Guds vilje for hvordan den bedre kan leve som Kristi brud.

Hva er nytt?

Jeg synes det virkelig nye er biskopenes vilje til å snakke fritt om alt, også det vanskelige. Dette er åpenbart pavens ønske. Bestemt trekker Frans oss mot en ekte omvendelse; til en kjærlighet vi må leve på alle nivåer av våre liv, alle nivåer i Kirken. Vi skal elske slik Kristus elsket – ved å gi våre liv for ektefelle, barn og familier. Geistligheten: Uten privilegier, loviskhet og ytre prakt er de kalt til å hente inn hvert menneske til et møte med Herrens uendelige barmhjertighet.

Et meget spennende forslag gjelder økt verdsettelse av kvinners ansvar i Kirken gjennom å la dem delta i Kirkens beslutningsprosesser, ledelsen av enkelte kirkelige institusjoner og i presteutdannelsen.

Biskopene slår med fornyet styrke fast livets ukrenkelighet, samvittighetsfrihetens verdighet, og forkaster all statlig tvang om å fremme prevensjon, sterilisering og selvbestemt abort. De oppmuntrer i stedet til mer kunnskap om naturlige familieplanleggingsmetoder, fordi disse «respekterer ektefelle-nes kropp, fremmer ømheten mellom dem og oppdrar dem til en reell frihet» (kfr. KKK 2370).

Biskopene påpeker utfordringene i blandede og interreligiøse ekteskap, men mener de samtidig utgjør fruktbare muligheter til å bygge bro mellom tros- og livssynssamfunn.

Når det gjelder sammenbrutte familier, ser synodefedrene behov for en «omvendelsens og forsonings» pastoralomsorg. De foreslår etablering av bispedømmesentre som tilbyr spesialiserte lytte- og meklings tjenester for å fremme forsoning.

Kontroversielle temaer

Synoden drøftet samlivsformer der troende ikke makter å leve etter Guds hensikt med ekteskapets sakrament. De påpeker et alvorlig ansvar for å opprettholde pastoral dialog med disse. Alle situasjoner bør møtes konstruktivt ved å bruke eksisterende positive elementer som muligheter for omvendelse og innretning mot ekteskap. Synodefedrene strekker seg altså uforbeholdent ut til alle, men sier samtidig tydelig at hensikten må være å kalle dem til å realisere Guds visjon for den enkelte gjennom en barmhjertighet som helbreder, befri og gir mot til å leve som kristen.

Ennå er homoseksualitet et tema biskopene ikke har tatt ordentlig tak i, men jeg tror dette handler mer om behov for mer kunnskap enn manglende vilje til å uttale seg. Biskopene understreker at enhver person må respekteres uavhengig av seksuell orientering, men bekrefter samtidig Troskongregasjonens uttalelse om at det ikke finnes grunnlag for å likestille likekjønnet samliv med Guds hensikt for ekteskapet og familien.¹ Synoden finner det uakseptabelt at lokalkirker utsettes for press i denne sammenheng og at internasjonale organisasjoner betinger økonomisk støtte til legalisering av likekjønnet «ekteskap».

På forhånd var spenningen rundt Kirkens holdning til skilte gjengifte stor. Pave Frans må sies å ha tatt et strategisk grep i forkant av synoden ved å endre metodene for behandling av nullitetssaker. Han bestemte at disse skal bli gratis, raskere og enklere hvis mulig.

Synodefedrene har så trukket frem punkt 84 i Johannes Paul IIs *Familiaris Consortio*, som oppfordrer hyrdene til å skjelne tydelig mellom betingelsene for de enkelte situasjoner. Det er stor forskjell på de som forsøkte å redde sitt første ekteskap og ble forlatt, og de som har alvorlig skyld i å ha ødelagt et kanonisk gyldig ekteskap. Nøkkelordet i

sluttdokumentet er blitt «discernment» – skjelning, skjønn. Synodefedrene foreslår at skilte gjengifte gjennom samtaler med sin skriftefar får klarlagt hva som hindrer dem i å delta fullt ut i Kirkens liv og hva som kan bringe dem til full enhet igjen.

Biskopene gir ikke noe entydig ja eller nei til kommunion for skilte gjengifte, men åpner for individuell bedømmelse. Forslaget presiserer uttrykkelig at prosessen må respektere Kirkens lære og regelverk fullt ut, gitt Evangeliets krav til sannhet og nestekjærlighet. I mellomtiden foreslår biskopene å integrere skilte gjengifte i Kirkens aktiviteter så vidt mulig uten å vekke forargelse, for å gi dem tilhørighet i Kirken. «De skal ikke føle seg ekskommunisert, men kunne leve og modnes som levende medlemmer av Kirken» (kfr. RF, 84).

Familiens misjonsoppdrag

Til slutt omtales familiens evangeliseringsoppdrag. Familien kan ikke evangelisere uten selv å bli evangelisert. Vi må gjenoppdage bønn og bibellesning i familien. Derfor er en evangeliserende og kateketisk innsats rettet mot familiens indre nødvendig, samtidig som familiene anerkjennes som aktive subjekter i katekesen.

Synoden appellerer til familiene om å danne organisasjoner, slik at de sammen med politiske, økonomiske og kulturelle institusjoner kan bygge et rettferdigere samfunn. Politikerne må respektere subsidiaritetsprinsippet og ikke begrense familienes rettigheter. Kristne politikere må gi vern om livet og familien prioritet. Til slutt nevnes familiens misjonerende natur, der livet i familien er den første forkynnelsen, som så rettes videre utover i moralsk og materiell solidaritet med medmennesker, barmhjertighetsgjerninger og omsorg for skaperverket.

Sluttrapporten munner ut i en bønn til paven om å utarbeide et læredokument om familien.

Kardinal Pietro Parolin har bekreftet at pave Frans vil skrive en apostolisk formaning. Vi venter spent!

■
Maria Elizabeth Fongen er familiepastoral rådgiver ved Oslo katolske bispedømmes pastoralavdeling.

Familiesynoden

– et sterkt uttrykk for Kirkens *levende* tradisjon

Helt fra den kvelden pave Frans trådte frem på balkongen i Peterskirken 13. mars 2013, har hans pontifikat gitt signaler om fornyelser i Den katolske kirke. Dette har skapt stor spenning og forventning hos de troende – og muligens enda større forventninger hos journalistene. Den store mediedekningen av høstens bispesynode om familien (oktober 2015) gir tydelige signaler om dette. Men det spørs om medias fremstilling av synoden som en storstilt tautrekking mellom konservative og progressive kirkeledere, er i samsvar med virkeligheten.

Dette var biskopenes synode – med 270 deltakere fra hele verden. Og samtidig var synoden preget av pave Frans' lyttende nærvær. I grunnen var hele regien for synoden preget av hans uredde holdning til krevende og vanskelige spørsmål. Først gjennom åpningen for innspill fra lokalkirkene i forkant av synoden, dernest gjennom hans betoning av en åpen diskusjon mellom synodefødrene. Den hellige fars avslutningstale til biskopene viser oss en pave med skarpt blikk for «skjønnheten i den nyhet Evangeliet bringer», og en pave som er genuint opptatt av at Kirken må formidle gledesbudskapet om frelsen i Kristus uten kompromiss – det vil si på en måte som ikke hindrer noen i å oppdage at Guds barmhjertighet er rettet mot absolutt alle. Det går alltid en vei videre for dem som søker Gud. Gleden i Kristus henger alltid sammen med etterfølgelse av Kristus, derfor fremholder Kirken alltid Guds bud til menneskene, sier Frans. Men dette skal gjøres i bevissthet om at budene er til for menneskene – ikke omvendt.¹

Ekteskapets og familielivets skjønnhet
Biskopenes oppdrag har vært å fremlegge et sluttdokument – *Relatio finalis* – for pave Frans, som gjenspeiler deres erfaringer fra de nasjonale kirkene, helt ned på menighetsnivå og familienivå.

Frans har vært klar i sine instruksjoner om at Kirken og synoden må ta utgangspunkt i de troendes virkelighet. Kirkens utgangspunkt skal være personenes konkrete situasjon, ikke kirkerettens paragrafer.

På synodens siste pressekonferanse understreket lederen for Den hellige stols pressekontor, fr. Fredrico Lombardi, at synodedokumentet ikke er et endelig læredokument. Synodefødrene er seg bevisst at de har latt mange problemer stå uløste. «De legger denne *relatio* frem for Den hellige far, som skal vurdere hvorvidt han vil gå videre i denne retning, og forme et dokument på grunnlag av synodeteksten, hvor han utfolder de tema han ønsker i forhold til familien.»

Gleden i Kristus henger alltid sammen med etterfølgelse av Kristus

Hva er så synodefødrenes budskap? *Relatio finalis* bekrefter for det første det sakramentale ekteskapet som en uoppløselig enhet. I ekteskapet mottar og aksepterer mannen og kvinnen hverandre, og ønsker livet velkommen. Dette er en Guds gave som gjenspeiler Kristi forhold til Kirken. Ekteskapet blir på denne måten en nåde for hele den menneskelige familie (§ 69,1). Biskopene vil støtte alt som styrker ekteskapet i vår tid, alt som får de dømte til å oppdage den nåde og glede som ligger i dette sakramentet. Samtidig advarer biskopene mot de mange farene som kaster skygger over ekteskapet og familien: politisk og religiøs fanatisme, vold i familien, økt individualisme, fattigdom, pornografi, materialisme, og så videre. Sluttdokumentet fremholder også de ugiftes rolle og kall i samfunnet og Kirken. Dokumentet advarer særlig mot den trussel som ufødte og eldre mennesker står overfor i vår verden,

gjennom abort og eutanasi. Teksten inneholder egne paragrafer om kvinner, menn og barn – med betoning av behovet for beskyttelse. Videre fremholdes enker, funksjonshemmede, eldre og besteforeldre som viktige familiemedlemmer.

Biskopene sier tydelig at de ser de mange sårede familierelasjonene i Kirken – inkludert de mange troende som er skilt og borgerlig gjengift. I den kontroversielle § 84 understrekes det at disse er døpt, at de er brødre og søstre, og at Den Hellige Ånd virker i dem. Biskopene oppfordrer pastorene til å bruke sunn dømmekraft (*discernimento/descernment*) i spørsmålet om hvordan de borgerlig gjengifte kan innlemmes i Kirken, og hvilke hindringer som kan fjernes i forhold til at disse troende kan gis visse kirkelige oppgaver. Denne vurderingsevnen skal gå hånd i hånd med Kirkens lære og formes av bevisstheten om at Guds barmhjertighet aldri nektes noe menneske.

Konflikt eller broderlig uenighet?

Med fjorårets og årets bispesynoder ble de indre dragkampene mellom konservative og mer progressive fraksjoner i bispekollegiet synlige på en helt ny måte. Katolikker er – på godt og vondt – ikke vant til at biskopenes uenighet blir brettet ut i offentligheten på den måten vi har sett de siste ukene. For mange troende har dette vært en smertelig erfaring. Samtidig erkjenner de fleste at muligheten for åpen uenighet er et sunnhetstegn for Kirken.

Spørsmålet er likevel om det bildet vi får gjennom medias fokus på intriger og uenighet omkring de kontroversielle spørsmålene, er dekkende. Blant biskopene og andre som har fulgt samtalerne i smågruppene og i plenum, er det mange som kommenterer at de ikke kjenner seg igjen i medias narrativ. Biskopene selv er vant til indre uenighet og diskusjon og fremholder at samtalerne like

¹ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151024_sinodo-conclusioni-lavori.html

fullt var og er preget av gjensidig respekt og kjærlighet.²

Samtidig er nok ikke medias dramatiske vinkling tatt helt ut av løse luften. Det var høy temperatur i bispesynodens første del, da flere sentrale biskoper følte seg overkjørt av komiteen som hadde ansvar for å føre sluttokumentet i pennen.³ Flere av paragrafene i sluttokumentet fikk også et knapt to tredjedels flertall, noe som viser at mange har vært uenige i formuleringene i det siste utkastet – og ikke minst kritiske til at så mye forblir usagt i de mest kontroversielle paragrafene. Den nevnte § 84 (som ikke nevner spørsmålet om gjengifte og kommunion) ble vedtatt med 184 mot 72 stemmer. Nei-stemmene kan være ulikt begrunnet, det vet vi foreløpig for lite om. Men de kritiske kommentarene fra konservative katolske aviser og nettsteder er tydelige. Disse er bekymret for at Kirkens lære vil bli radikalt endret i spørsmål om gjengifte – at åpningen for pastoral *skjelling* i enkeltsaker blir en brekkstang for liberalisering i større målestokk. Samtidig skal man merke seg flere konservative biskopers uttalelser om at synodens diskusjon om et mer inkluderende språk i Kirken er helt nødvendig i møte med dem som føler seg utstøtt.

Man kan beklage at det alltid er de kontroversielle spørsmålene som får oppmerksomheten i media – det vil si spørsmålene om samboerskap, skilsmisse og gjengifte, samt homofilis spørsmålet. Slik er medievirkeligheten, og Kirken må forholde seg til det. Mye tyder på at Frans, og mange biskoper med ham, er seg bevisst dette. Samtidig kan de kontroversielle spørsmålene bare forstås rett dersom de ses i lys av den helhetlige tenkning i dokumentet om hvordan mennesket bare kommer til seg selv i Kristus.

Modigere språk: Synoden som en språklig vending

Så snart Kirken viser tegn til forandring og utvikling, blir det bevegelse i pressekorpsset. Det synes å ligge en overrasket fascinasjon i pressen over at en så konservativ institusjon som Den katolske kirke tross alt reflekterer rundt betydningen av å komme det moderne menneskets utfordringer i møte. Overraskelsen skyldes at man ikke kjenner til Kirkens bevissthet om at troens

sannhet er levende, organisk, og alltid i forandring. På synoden kom denne bevisstheten tydelig frem i de mange samtaler om et mer inkluderende språk. Blant andre erkebiskop Mark Coleridge har omtalt årets bispesynode som «en språkbegivenhet».⁴ I synodeteksten er den språklige vendingen gjenspeilet både i omtalen av homofile, og enda mer i den tydelige og samtidig kjærlige omtalen av skilte og gjengifte. Også når synodeteksten (§ 70) omtaler det økende antall samboere blant de troende, er tilnærmingen modig og konstruktiv: «Den pastorale omsorgen må fremholde Evangeliets budskap med klarhet og ta tak i de positive elementer i situasjoner som på andre måter ikke korresponderer med Evangeliet.» Biskopene gir igjen uttrykk for at ingen situasjoner er like, og at pastorene derfor må utøve åndelig dømmekraft (*discernimento spirituale*): «Alle slike situasjoner må man nærme seg på konstruktive måter og forsøke å gjøre dem om til muligheter for en vei til omvendelse i retning av ekteskapets og familiens fylde i samsvar med Evangeliet.»

I sin avslutningstale peker pave Frans på at klar tale ikke er nok for en modig forkynnelse – Kirkens forkynnelse må i tillegg treffe den kulturelle situasjonen den taler inn i, ellers svikter den sannheten: «Ethvert generelt prinsipp må inkultureres hvis det skal respekteres og appliseres ... *Inkulturerings* svekker ikke sanne verdier, men demonstrerer deres styrke og autenticitet, siden de antas uten at de endres – stille og gradvis transformerer disse verdiene ulike kulturer.»

Hva med de homofiles kall?

Alle mennesker er kalt til et liv i Kristus. Hva sier familiesynoden om de mange troende som har erkjent at de har en homofil legning? Ikke så mye. I en passasje om homoseksualitet fremholder biskopene at ingen skal diskrimineres på grunn av seksuell legning. Samtidig understrekes det både at ekteskapet bare gjelder forholdet mellom en mann og en kvinne, at Kirken er imot likekjønnede samlivsformer, og at Kirken ikke aksepterer ytre press for å forandre ekteskapets sakrament. Et tydelig budskap, men ikke veldig pastoralt opplysende.

I et dokument som så bevisst og modig styrker familiens kall gjennom tydelig veiledning, er det underlig at

biskopene ikke har våget å gi konkret veiledning til troende homofile. Aksept for homoseksuell praksis vil aldri bli katolsk lære, men nettopp derfor trengs det en tydelig kirkelig stemme som viser homofile som ønsker å følge Evangeliet hvordan de kan gjøre det. Kirken må vise at et valg om seksuell avholdenhet kan være noe vakkert, dynamisk og skapende også når valget gjøres av lek-menn eller lekkvinner. Her kunne man fremheve betydningen av lekkommuniteter og andre fellesskap hvor dem som velger å avstå fra et vanlig familieliv, kan leve sammen med andre troende. Vi kan håpe at det kommer et oppfølgingsdokument om dette, som våger å vise at et liv i hengivenhet til Kristus alltid fører til større frihet og glede, og at det alltid innebærer et kall til større mellommenneskelig hengivenhet – både for heterofile og homofile kristne.

Etter synoden: Business as usual?

Kommentarene i katolske medier etter synoden dreier seg mye om hvordan synodeteksten skal tolkes. Enda mer spenning er knyttet til hvorvidt og på hvilken måte pave Frans vil videreføre det grunnlaget synodefedrene har lagt. Så langt har Frans holdt kortene tett til brystet i den mest kontroversielle spørsmålene.

Og mens kommentatorene analyserer og spekulerer, går hverdagslivet sin gang i Vatikanet og i pavens kalender. Allerede dagen etter familiesynodens avslutning holdt Frans sin åpningshilsen til en ny synode samlet i Roma: synoden for Den kaldeiske Kirke i Irak. 21 kaldeiske biskoper kom da til Roma som representanter for de 500 000 kaldeiske kristne i Irak. De skal ikke diskutere brennende moralteologiske spørsmål, men deres egen fremtid og muligheten for å overleve i et land som gradvis domineres av frykten for IS. Noen vil mene at dette er en viktigere synode enn familiesynoden, som stakk av med hele medieoppmerksomheten.

Ståle J. Kristiansen er doktor i kunsthistorie og redaktør av SEGL. Han underviser ved NLA i Bergen.

² Se John L. Allen: «Archbishop Chaput rejects claims of rift with Pope Francis, US bishops», på Boston Globes mediaside <http://www.cruznw.com>.

³ Se John L. Allen: «Cardinal Pell rejects conservative call for a walkout at Synod of Bishops», på Boston Globes mediaside <http://www.cruznw.com>.

⁴ Erkebiskopen alluderer her til John O'Malleys kjente beskrivelse av Det annet Vatikankonsil som «a language event».

Katolikker på slottsfest

– Den interreligiøse dialogen er avgjørende for å bygge et uenighetsfellesskap

Av Ingrid Rosedorf Joys

OKBs samfunnskontakt Ingrid R. Joys, som også er leder for STL, fikk æren av å sitte ved siden av HM Kongen. Foto: Scanpix.

I oktober i år inviterte kong Harald og dronning Sonja representanter for de ulike tros- og livssynssamfunnene i Norge til gjestebud på slottet. Gjestebudet samlet ca 80 mennesker til en flott middag, med retter fra ulike religioner og kulturer, rundebordsamtaler, inkludert quiz, og kulturelle innslag med tekst og toner fra ulike tradisjoner. Tema for maten var: Hva spiser vi i ulike sammenhenger, og hvorfor er det blitt slik; mat som samler og utestenger. Tema for samtalene var: Hva vet vi om hverandre, og tema for de kulturelle innslagene var: Hva formidler vi i vuggesang til neste generasjon?

Gjestebudet var en flott opplevelse for dem som var tilstede. Kongen og dronningen deltok i samtalene, og quizen, og holdt hver sin tale der de la vekt på mangfoldet som blir stadig mer synlig i Norge, og som de mener beriker vårt land og vår kultur.

Et par representanter fra utvalgte medier var tilstede og vektla nettopp det «nye» og det inkluderende ved denne kongelige invitasjonen. Også programmet «Norge rundt» laget innslag fra opptakten til – og gjennomføringen av – gjestebudet.

Det er første gang et kongepar på en slik måte åpner slottet sitt for tros- og livssynsmangfoldet. Dette bekrefter

langt på vei vårt tolerante og inkluderende samfunn, og det bekrefter den vellykkede religionsdialogen vi har og har hatt i Norge.

For tjueto år siden var det liten eller ingen kontakt mellom de ulike tros- og livssynssamfunnene i Norge. Det var en konkret problemstilling som fikk dem til å samle seg. Problemstillinger knyttet til kristendomsfaget i skolen, som på den tiden hadde en bekjennende karakter, samlet på tvers av tro og livssyn. Man ble snart enig om at hvis man skulle drive dialog, var det nåtiden som gjaldt. Man kunne ikke drive dialog «bakover» eller «hjemover» som var der noen av minoritetssamfunnene hadde fokus. Man måtte drive dialog med utgangspunkt i konkrete problemstillinger i det samfunnet man levde i. Kristendomsfaget – Krl-faget – var et slikt tema: Hvordan ville man at religionsundervisningen skulle være i Norge fram mot tusenårsskiftet?

Det vi opplever nå, er at denne religionsdialogen har løst konkrete og nåtidige problemstillinger. I tillegg

har den vært konfliktdependende og –forebyggende. Karikaturstriden i 2006 er et godt eksempel. Mange vil huske reaksjonene etter at flere aviser publiserte lite flatterende karikaturer av muslimenes profet, Mohammed. I Norge deltok imamene sammen med kirkeledere og fikk dempet situasjonen, mens i Danmark, der religionsdialogen ikke er like etablert, tok imamene til gatene og var med å styrke konflikten. Religionsdialogen har gitt kunnskap til – og kjennskap til – hverandre. Det er lettere å ringe biskopen, rabbineren eller imamen om du har nummeret forhåndsregistrert på mobilen.

Den katolske kirke/Oslo katolske bispedømme deltar i mange av de dialogene som finnes i Norge og internasjonalt. Vi ønsker å delta for å bidra i nasjonsbyggingen og å være deltakere i «det nye norske vi». Vi tror at vi har en enestående mulighet til å bidra, ikke minst fordi vi i Norge er en kirke bestående av mennesker fra så mange ulike land og kulturer. På mange måter er vi et minisamfunn i de ulike kirkene, og vi kan bidra med våre erfaringer med

Biskop Bernt Eidsvig og alle gjestene fikk hilse på kongeparet. Foto: Scanpix.

blant annet integrering. Vi har også en internasjonal erfaring ved at vi er tilstede over hele verden, i noen sammenhenger som majoritetstrossamfunnet, og andre steder – som i Norge – som et minoritetstrossamfunn.

For vår deltakelse i dialogen har det vært viktig at den dreier seg nettopp om konkrete problemstillinger i samfunnet. Tema som flyktningproblematikk, klimaspørsmål, religionsfrihet, kristenforfølgelse, økt antisemittisme og islamofobi, er avgjørende viktig i Norge, i Europa og internasjonalt. De fleste religioner er majoritet noen steder og minoritet andre steder, og kan godt utfordres på hvordan de opptrer som henholdsvis majoritet og minoritet. Mens Midtøsten tømmes for kristne, tømmes Europa for jøder. Hvordan vi håndterer dette i våre respektive trossamfunn og dialoger, er i det meste viktig for hvordan vi opptrer overfor hverandre i vårt eget land.

Det norske samfunnet har gått fra å være et egalitært samfunn til å bli et pluralistisk samfunn. I denne tiden – med økende ulikheter – er dialogen et viktig verktøy. Det er lov å være ulik i Norge, lov å ønske ulike liv for seg og sine. Likevel er det noen elementer som ligger fast, og det er demokratiet, menneskerettighetene og rettsstaten. Vi trenger å kunne håndtere hverandres ulikhet, håndtere mangfoldet og bidra til at uenighetssamfunnet blir til et uenighetsfellesskap. Dette gjenkjenner vi også fra arbeidet i menighetene.

Når kongen og dronningen inviterer til tros- og livssynsdialog, er det en annerkjennelse av at Norge stadig blir

Den katolske delegasjonen bestod av:

Bernt Eidsvig (biskop, Oslo katolske bispedømme og Trondheim stift)

Mathias Bruno Ledum (ungdomsrepresentant, Mariakirken menighet på Lillehammer)

Jabanesa Rakkini Muralitharan (St. Svithun i Stavanger)

Tao Quoc Nguyen (kapellan i St. Paul i Bergen)

Marta Bivand Erdal (rådsrepresentant STL og kateket i St. Hallvard menighet i Oslo – var ikke til stede da bildet ble tatt)

Ingrid Rosendorf Joys (rådsrepresentant STL, STL-leder og samfunnskontakt i OKB)

mer mangfoldig. Under prosessen med å skille stat og kirke var kongen tydelig på at han ønsket at den norske monarken skulle ha en tydelig tilslutning til den evangelisk-lutherske religion. Når han sammen med dronningen inviterer til gjestebud, er det med et trygt ståsted i sin egen tro, men med klar interesse for hele bredden av tro og livssyn.

At slottet velger Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn som sin partner i dette gjestebudet, er en stor oppmuntring til det dialogarbeidet STL gjør. STL er opptatt av at de ulike tros- og livssynssamfunnene ikke skal blandes sammen i en eneste røre, men at det nettopp er mulig å bygge bro når man står trygt i eget trossamfunn. Dette bekrefter kongen og dronningen på en tydelig måte ved gjestebudet.

Fakta

... om Oslo katolske bispedømmes deltakelse i utvalgte dialoger/ hvilke dialoger inngår vi i:

Interreligiøse:

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL): Samler bredden av tros- og livssynssamfunn i Norge. Ble etablert i 1996. Katolikken Ingrid Rosendorf Joys er rådets leder.

Abrahams forum: Trepartsdialog mellom jøder, kristne og muslimer. Gruppen reiste til Det hellige land og laget film om opplevelsene der.

Jødisk-katolsk dialog, gjennom kontaktgruppen for Det mosaiske trossamfund og Oslo katolske bispedømme. Denne dialoggruppen arrangerte i fjor – i anledning 200-årsjubileet for Norges grunnlov – et seminar som tok opp den mest liberale paragrafen i verdens mest liberale grunnlov. Tittelen på seminaret var: «Ingen adgang til riket – Religionsfrihetens grenser og grunnlovens paragraf 2 1814-2014». Seminaret endte med boken med samme navn, og kan bestilles hos St. Olav bokhandel. Gruppen er også tilknyttet den internasjonale organisasjonen International Council for Christians and Jews (ICCJ).

Det europeiske religionslederrådet (ECRL), European Council of Religions Leaders – Religions for Peace: Samler framtrepende religiøse ledere fra «alle» religioner til arbeid for fred og forsoning. Biskop Bernt Eidsvig er norsk medlem.

Økumeniske:

Norges kristne råd (NKR): Samler bredden av kristne kirker i Norge. Under NKR inngår deltakelse i ulike kommisjoner som Religionspolitisk utvalg, Norsk teologisk samtaleforum, Norsk kontaktutvalg for kvinner, Unge kristnes råd, Styringsgruppe for flerkulturelt kirkelig nettverk, Styringsgruppe for global info og Styringsgruppe for kirkelig fredsplattform.

Skaperverk og bærekraft – en økumenisk gruppe som jobber med klimaspørsmål. Gruppen jobber også interreligiøst opp mot klimatoppmøtet, Cop 21, som går av stabelen i desember i år.

Katlusa: Katolsk-luthersk samtalegruppe: Har nettopp utgitt boken «Fra konflikt til fellesskap», en oversettelse av dokumentet «From Conflict to Communion», utgitt av den internasjonale luthersk-romersk-katolske kommisjonen for kristen enhet. Boken kan kjøpes hos St. Olav bokhandel.

Pave Frans

Et virkelig møte med Guds barmhjertighet

Pave Frans har proklamert et ekstraordinært jubelår, i barmhjertighets tegn. Barmhjertighetsåret varer fra 8. desember 2015, høytiden for Marias uplettede unnfangelse, til 20. november 2016, Kristi Kongefest. I et brev til biskop Rino Fisichella, president for rådet for nyevangelisering, forklarer paven sine hensikter med jubelåret. St. Olav bringer her brevet i sin helhet.

At det ekstraordinære barmhjertighetsjubileet nå nærmer seg, gir meg anledning til å fokusere på noen punkter hvor jeg mener det er viktig å intervernere for at feiringen av det hellige året skal kunne være et virkelig møte med Guds barmhjertighet for alle de troende. For det er mitt ønske at jubelåret skal være en levende opplevelse av at Faderen er nær, hans ømhet nesten til å ta og føle på, slik at hver enkelt kristens tro kan bli styrket og vitnesbyrdet dermed bli stadig mer virksomt.

Pilegrimer til Barmhjertighetens dør

Først av alt går mine tanker til alle de troende som skal leve jubelårets nåde i de enkelte bispedømmene eller som pilegrimer til Roma. Jeg ønsker at jubelårsavlaten kommer til hver enkelt som en ekte opplevelse av Guds barmhjertighet, som går alle i møte med ansiktet til Faderen som tar imot og tilgir, og fullstendig glemmer synden som er begått. For å leve og vinne avlaten, er de troende kalt til å foreta en kort valfart til Den hellige dør som er åpnet i hver domkirke eller i kirkene som bispedømmets biskop har fastsatt, og i de fire pavelige basilikaene i Roma. Valfarten skal være tegn på et dypt ønske om ekte omvendelse. Likeledes fastsetter jeg at man kan vinne avlat i de helligdommer hvor Barmhjertighetens dør er åpnet og i de kirker som tradisjonelt er regnet som jubelårskirker. Det er viktig at dette momentet forenes med botens sakrament først og fremst, og med feiring av Den hellige eukaristi med en refleksjon over barmhjertigheten. Det er nødvendig å kombinere disse feiringene med en bønn for meg og for

de intensjoner jeg bærer i hjertet for Kirkens og hele verdens beste.

De syke og de i fengsel

Dessuten tenker jeg på dem som av ulike grunner ikke har mulighet til å komme seg til Den hellige dør, først og fremst de syke og de som er eldre og ensomme og ofte ikke kan komme seg ut av huset. For dem vil det være til stor hjelp å leve sykdommen og lidelsen som en erfaring av nærhet til Herren, som i sin lidelses, døds og oppstandelses mysterium viser kongeveien til å gi smerten og ensomheten mening. Deres måte å vinne jubelårsavlaten vil være å leve med tro og glede fylt håp dette prøvelsens øyeblikk og motta kommunionen eller delta i Den hellige messe og den felles bønn – eventuelt via ulike medier.

Mine tanker går også til dem som er i fengsel og opplever frihetsbegrensninger. Et jubelår har alltid vært en anledning til å innvilge et stort amnesti, som skal omfatte mange personer som, selv om de fortjener straff, har blitt seg bevisst den urett som er begått og oppriktig ønsker igjen å bli en del av samfunnet og komme med sitt ærlige bidrag. Måtte Faderens barmhjertighet, han som vil være nær den som har størst behov for hans tilgivelse, nå frem til alle disse på en konkret måte. De kan vinne avlaten i fengselskapellene og hver gang de går gjennom døren til sin celle og retter sine tanker og bønner til Faderen. Måtte denne handlingen bety for dem gjennomgangen gjennom Den hellige dør, for Guds miskunn, som er i stand til å forvandle hjertene, er også i stand til å forvandle murer til en opplevelse av frihet.

Barmhjertighetsgjerninger

Jeg har bedt om at Kirken i denne jubileumstiden skal gjenoppdage rikdommen i de fysiske og åndelige barmhjertighetsgjerningene. For opplevelsen av barmhjertighet blir synlig i vitnesbyrdet fra konkrete tegn, slik Jesus selv har lært oss. Hver gang en troende personlig utfører én eller flere av disse barmhjertighetsgjerningene, vil de utvilsomt vinne jubileumsavlaten. Herav følger forpliktelsen til å leve av barmhjertig-

likevel, bare når man forstår det som det virkelig var, er det mulig å ikke miste håpet. Guds tilgivelse kan ikke nektes den som angrep, fremfor alt når den angrende oppsøker skriftemålets sakrament for å oppnå forsoning med Faderen. Også av denne grunn har jeg bestemt, tross det som måtte stå i veien, å gi alle prester fullmakt til å gi absolusjon til dem som har foretatt en abort og med et angrende hjerte ber om tilgivelse for det. Prestene skal

Jeg har bedt om at Kirken i denne jubileumstiden skal gjenoppdage rikdommen i de fysiske og åndelige barmhjertighetsgjerningene.

heten for å oppnå den fullstendige og omfattende tilgivelsens nåde, gjennom kraften i Faderens kjærlighet som ikke utelukker noen. Derfor vil det dreie seg om en fullkommen jubelårsavlat, en frukt av begivenheten selv, levd med tro, håp og kjærlighet.

De avdøde

Til sist kan jubelårsavlaten vinnes også for de avdøde. Vi er knyttet til dem ved det vitnesbyrd om tro og kjærlighet som de har etterlatt oss. På samme måte som vi minnes dem under eukaristiferingen, kan vi, i det store mysterium som de helliges samfunn er, be for dem om at Faderens miskunnsrike ansikt skal befri dem fra enhver rest av skyld og dra dem til seg i den salighet som ikke har ende.

Skriftemålsfullmakter

Et av de alvorlige problemene i vår tid er utvilsomt det endrede forholdet til livet. En svært utbredt mentalitet har ført til at den nødvendige sosiale og personlige sensibilitet når det gjelder å ta imot et nytt liv, er gått tapt. Det dramaet som en abort er, blir levd av noen med en overfladisk bevissthet, så de nesten ikke er klar over det svært alvorlige ondet en slik handling medfører. Men mange andre mener, selv om de lever dette øyeblikket som et nederlag, at de ikke har noen annen utvei. Jeg tenker særlig på alle kvinnene som har tydd til abort. Jeg er vel kjent med presset som har ført dem til denne beslutningen. Jeg vet at det er et eksistensielt og moralsk drama. Jeg har møtt mange kvinner som bar arret etter dette vonde og smertefulle valget i sitt hjerte. Det som har hendt, er dypt urettferdig;

forberede seg til denne store oppgaven ved å vite å forene ord som uttrykker en virkelig velkomst med en refleksjon som hjelper til å forstå den synden som er begått, og peke på en sann omvendelsesvei for å nå frem til å ta imot Faderens sanne og generøse tilgivelse, han som fornyer alt med sitt nærvær.

En siste betraktning er rettet til de troende som av ulike grunner går til kirkene som betjenes av prester fra Pius Xs prestebroderskap. Dette ekstraordinære barmhjertighetens jubelår utelukker ingen. Noen medbrødre i bispeembedet fra ulike kanter har fortalt meg om disse troendes gode vilje og sakramentale praksis, dog blandet med ubehaget ved å leve i en pastoralt vanskelig situasjon. Jeg setter min lit til at man i en nær fremtid kan finne løsningene som skal til for å gjenvinne fullt fellesskap med prestere og de overordnede i prestebroderskapet. I mellomtiden, motivert av behovet for å hjelpe disse troende, fastsetter jeg, av egen beslutning, at de som i løpet av barmhjertighetens hellige år oppsøker prestene fra Pius Xs prestebroderskap for å feire forsoningens sakrament, vil motta en gyldig og lovlig absolusjon for sine synder.

Jeg setter min lit til Barmhjertighetens Mors forbønn og betror forberedelsene til dette ekstraordinære jubelår til hennes beskyttelse.

Fra Vatikanet, 1. september 2015

Frans

Logo og motto for jubelåret

Jubelårets motto er hentet fra Luk 6,36 og viser vårt kall til å etterligne vår himmelske Far i hans barmhjertighet (se Luk 6,37–38). Logoen, utarbeidet av p. Marko I. Rupnik SJ, viser Sønnen, den gode Hyrde, som bærer på sine skuldre mennesket som har gått seg bort. Når Sønnen berører mennesket, forvandler han det med sin kjærlighet.

Norges Katolske Kvinneforbund

NKKF

NKKF med ekstraordinært landsmøte

NKKF avholder ekstraordinært landsmøte i menighetsalen i St. Dominikus

**lørdag 28. november
kl. 14.00**

etterfulgt av opprettelsen av det nye nettverket NNKK (Nettverket Norges Katolske Kvinner) kl. 15.30. Vi håper flest mulig yngre katolske kvinner i alderen 35–55 år vil møte opp til dette siste møtet.

Dersom dere vil vite mer om det nye nettverket, kan dere kontakte Elisabeth Golding, tlf. 406 22 007/69 31 52 96 eller på mail elisabeth@golding.no.

NKKF v/Elisabeth Golding

Retten til deltakelse i Honduras

Av Quyen-Di Ngoc Phan (Caritas Norge) og Mathias M. Ledum (NUK)
Foto: Caritas Honduras

48 ungdommer fra 15 forskjellige menigheter tilbrakte helgen 30. oktober–1. november på Mariaholm for å forberede seg til årets Adventsaksjon. Adventsaksjonen er et samarbeid mellom Caritas og Norges Unge Katolikker (NUK).

Under helgen delte ansatte fra Caritas Norge og ledere i NUK sine kunnskaper gjennom foredrag om årets tema: retten til deltakelse og Kirkens sosiallæres posisjon på nettopp dette temaet.

Å bringe adventsaksjonen ut til mennesker rundt oss er noe av det mest konkrete vi kan gjøre i vårt aksjonsarbeid. I løpet av helgen lærte deltagerne om hvordan man skal formidle informasjon om prosjektet til folk i menigheten og i resten av lokalsamfunnet, samt la konkrete planer for hvilke aktiviteter som skal arrangeres i forbindelse med adventsaksjonen i desember. Meningen er at deltagerne gjennom kreative workshops og foredrag skal inspireres til å samle inn penger lokalt.

Årets prosjekt

Årets adventsaksjon støtter et prosjekt i Honduras som heter «Rett til deltakelse». Prosjektet ble startet i 2013 og støtter over 25 000 personer i de 41 mest fattige kommunene i Honduras. Formålet med prosjektet er å sikre at folks rettigheter ivaretas og at de får evnen til å delta i demokratiske prosesser. Vi ønsker å gjøre de bedre rustet til å forsvare og fremme menneskerettigheter, og til å verne naturressurser. De utvalgte kommunene er også de mest sårbare for naturkatastrofer og klimaendringer.

De statlige institusjonene i Honduras er svake, korrupsjonsnivået er høyt, og folk blir behandlet forskjellig avhengig av hvor mye penger eller innflytelse de har. Oppmerksomheten i prosjektet er derfor rettet mot kommunene med deres politikere og institusjoner, da korrupsjon er et av de største hindrene for positiv utvikling. Landets økonomiske situasjon fører til økt fattigdom, arbeidsløshet og kriminalitet.

Mye av årsaken til fattigdom og manglende utvikling skyldes fraværet av et deltakende, fungerende demokrati og omfattende korrupsjon på lokalt og nasjonalt nivå. Folk opplever at penger som er satt av til utvikling, ikke kommer frem, at kvinner ikke får delta i politiske avgjørelser og at mange utsettes for vold. Dessuten frarøves folk i landsbyene retten til jord og vann som følge av lokale politikeres korrupsjon.

Demokrati- og menneskerettighets-skole i Santa Rosa de Copán

Et eksempel på hvordan Kirken arbeider med demokrati og menneskerettigheter, finner man i bispedømmet Santa Rosa de Copán. Her er det opprettet en demokrati- og menneskerettighetsskole for alle de 43 menighetene i bispedømmet. Kvinner og menn fra menighetene gis opplæring som de bringer tilbake til menighetene, og her læres flere personer opp slik at de igjen kan dele kunnskapen med lokalsamfunnene. Bispedømmene tar også i bruk lokalradio for å formidle kunnskapen.

For oss som bor i Norge, er ting som demokrati og menneskerettigheter en selvfølgelighet. Det er en selvfølgelighet at vi skal kunne ytre vår mening, det er en selvfølgelighet at vi skal kunne stemme ved valg når vi fyller 18, og det

er en selvfølgelighet at vi får dekket grunnleggende menneskerettigheter som utdanning og helsetjenester.

For halvparten av verdens befolkning er ikke dette en selvfølgelighet. For halvparten av verdens befolkning er en demokratisk styreform helt ukjent, eller kanskje bare en fjern og tilsynelatende uoppnåelig drøm. For millioner av verdens befolkning er menneskerettigheter ukjente rettigheter, eller rettigheter de bare kjenner til som ofre.

Demokrati er ikke bare frihet fra å bli styrt av andre. Demokratier som styreform forutsetter at alle har mulighet til å delta, det forutsetter en viss maktfordeling og uavhengige vaktbikkjer som kan bidra til å korrigere maktovergrep. Demokrati forutsetter at grunnleggende menneskerettigheter respekteres. Demokrati forutsetter fred og sikkerhet og økonomisk og sosial utvikling. Og fremfor alt forutsetter demokratiet kontinuerlig pleie og videreutvikling hvis det skal fungere.

Menneskerettigheter er noe den enkelte staten forplikter seg til å følge, menneskerettighetene skal både respekteres og sikres. Dette betyr følgelig at staten er ansvarlig for at statens egne

institusjoner og representanter respekterer menneskerettighetene, samtidig som at staten skal iverksette egne tiltak for å sørge for at andre borgere ikke begår menneskerettighetsbrudd.

De ulike menneskerettighetene er alle like mye verdt, og sammen utgjør de en udelelig helhet. Det er likevel vanlig å skille mellom sivile og politiske rettigheter og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Fungerende demokratiske institusjoner bidrar til at menneskerettighetene fremmes og respekteres. Respekten for menneskerettigheter bidrar på sin side til å styrke demokratiet. Politisk innflytelse kan bidra til utvikling og en mer rettferdig fordeling av samfunnets goder. Sosial og økonomisk utvikling er viktige forutsetninger for å utvikle demokrati og for å sikre fred og forebygge voldelige konflikter.

De sivile og politiske rettighetene knyttes ofte til demokratibegrepet. Og enkelte menneskerettigheter, som ytringsfrihet og forsamlingsfriheten, er viktige deler av demokratiet. Sivile og politiske rettigheter er de instrumentene som gir mulighet til å påvirke beslutningsprosesser og ressursfordeling. Økonomiske og sosiale rettigheter er nært knyttet til demokratisk utvikling. Uten mat, tak over hodet og utdanning har man lite overskudd til å delta i beslutningsprosesser, selv om disse

finnes. Menneskerettighetene henger med andre ord sammen, og det er viktig at de alle oppfylles for at den enkelte borger skal kunne ha godt grunnlag for å kunne bidra og delta i samfunnet. I dag er mange mennesker i en situasjon hvor de verken har det ene eller det andre. Derfor er arbeidet med utvikling og alle menneskerettigheter så viktig.

Støtt årets Adventsaksjon!

I Norge og resten av Europa har det tatt lang tid å utvikle demokratiet til det vi ser i dag. Utviklingen av menneskerettigheter har pågått parallelt. Det er en klar sammenheng mellom demokratiet og menneskerettighetene. Både i Norge og i Europa hadde utviklingen av demokratiet og menneskerettighetene nær sammenheng med den økonomiske og sosiale utviklingen. Når utviklingen av demokratiet og menneskerettighetene i vårt eget samfunn tok så lang tid, kan vi ikke forvente at andre land skal endre seg over natten. Men dette betyr ikke at vi ikke skal hjelpe de på veien.

En måte vi kan gjøre dette på, er å støtte årets Adventsaksjon. Prosjektet sprer kunnskap om menneskerettighetene til befolkningen og bidrar til å styrke statlige institusjoner ved å blant annet å legge press på myndighetene og å lære opp myndighetspersoner og vanlige borgere. Det er ikke tilstrekkelig å kun vedta menneskerettigheter. Det er nødvendig at befolkningen har

kjennskap til disse rettighetene, og at de statlige institusjonene er sterke nok til å sørge for at de oppfylles.

Prosjektet bidrar til at befolkningen blir oppmerksomme på sine rettigheter og at de engasjerer seg i lokalsamfunnene. De sprer så denne kunnskapen, og sammen legger de press på myndighetene for å få de tjenestene de har krav på, som helsehjelp og utdanning. Gjennom dette kan de bidra til å redusere fattigdom der de bor.

For Caritas er det viktig å ikke bygge strukturer eller å etablere organisasjoner som konkurrerer med myndighetene. Målet er ikke å kjempe for lokalbefolkningens rettigheter for dem, men å gjøre dem i stand til å ta kampen selv. Av samme årsak er det heller ikke et mål å bygge brønner for å sikre lokalbefolkningen tilgang til vann, men å få myndighetene til å innse at det er deres ansvar.

Støtt derfor adventsaksjonen både nasjonalt og lokalt. Spør ungdommer i menigheten om deres aktiviteter og hvordan dere kan støtte dem både med planlegging, oppfølging, motivasjon og hvis mulig med penger. Adventstiden er en tid for å vise medfølelse og omsorg for andre, og nettopp gjennom å støtte adventsaksjonen blir denne nestekjærligheten satt i praksis.

■

Advent: Gud med oss hver dag

Av Maria Elizabeth Fongen

Tweet fra pave Frans:
– Foreldre, kan dere «kaste bort tid» på deres barn? Det er noe av det viktigste dere kan gjøre hver dag.

Fysiske barmhjertighetsgjerninger

1. Mette de sultne
2. Gi drikke til dem som tørster
3. Kle de nakne
4. Gi ly til de hjemløse
5. Besøke de syke
6. Besøke de som er i fengsel
7. Begrave de døde

Åndelige barmhjertighetsgjerninger

1. Undervise de uvitende
2. Gi råd til de tvilende
3. Trøste de sørgende
4. Formane synderne
5. Bære tålmodig over med vanskelige personer
6. Tilgi krenkelser
7. Be for de levende og for de døde.

La oss ta pave Frans på ordet og gjøre nettopp det i adventstiden: sette aktivt av en stund hver dag da vi sammen med barna stiller inn hjertene på å feire Jesu fødsel med stor hengivenhet, samtidig som vi forbereder oss på å «... kunne møte Menneskesønnen ansikt til ansikt» (Luk 21, 36) ved hans endelige gjenkomst.

Som foreldre har vi fått i oppdrag å formidle troen på Jesus Kristus til våre barn. Vi trenger ikke teologisk eksamen for å greie det, men kan med helt enkle grep skape rom for Gud i hverdagen vår. Her følger forslag til å leve adventstiden med barna gjennom konkret nestekjærlighet, en visuell fremstilling av juleevangeliet og en stille stund der vi lytter til Guds ord i Bibelen og gir oss tid til å ta dem til oss.

1. Vi øver oss på barmhjertighetsgjerninger

I år får adventstiden en ekstra dimensjon: Pave Frans har utropt et hellig år, et ekstraordinært jubileum, som han har kalt Barmhjertighetens år. Det starter den 8. desember, på høytiden for Jomfru Marias uplettede unnfangelse og avsluttes på Kristi Konge-fest neste år. Pave Frans oppfordrer oss til å bruke tid på å

reflektere over bibeltekster som forteller om Guds barmhjertighet, og til å øve oss i barmhjertighetsgjerninger, både de fysiske og de åndelige:

Ikke alle passer for barn, men svært mange kan selv små barn øve seg på – å trøste, be for andre, gi penger til nødlidende, være med på å samle inn klær til fattige, være tålmodige med hverandre i familien, barnehagen eller skolen, tilgi personer som gjør oss urett, bli med og besøke en som er syk. Det går an å lage små kartongkort med de barmhjertighetsgjerningene dere synes er mulige for barna å ta del i. Hver morgen trekker et av barna et kort, og så øver alle i familien seg på den barmhjertighetsgjerningen i løpet av dagen.

2. Vi lager krybben sammen, dag for dag, som en adventskalender

Et stort kartongark – mørkeblått – kan henges på veggen som bakgrunn. I november bruker dere en kveld eller to til å lage figurene selv, i stoff eller tegnet på kartong: stjernen, vismennene, gjeterne og sauer, Josef og Maria, vertshuset, stallen, krybben, oksen, eselet og englene. Pakk inn figurene, nummerer dem i noenlunde logisk rekkefølge fra 1-24 og heng dem opp på et annet stort

kartongark. Jesusbarnet ligger selvfølgelig i den siste pakken. Så limer dere opp figurene etter hvert som de åpnes. Dag for dag ser vi juleevangeliets hendelser utfolde seg. Julaften kommer Jesusbarnet!

3. Vi lytter til Guds ord sammen

Om kvelden kan vi samle barna til en rolig adventsstund. Barna får tenne lys på adventskransen – et nytt for hver søndag. Deretter leser vi et utdrag fra Bibelen. Bruk gjerne «Jessetreet», som står beskrevet i boken *De gyldne dagene* av Emma Ulrikke Weiglin Eriksen (St. Olav forlag). Spør barna om hva som gjør mest inntrykk på dem i fortellingen. Hvordan kommer Guds kjærlighet til syne? Hva sier Gud til oss som vil være til hjelp i hverdagen? Avslutt med en enkel bønn. Hva kan vi takke Gud for i dag? Hva vil vi be ham om hjelp til? Ta en siste forventningsfull kikk på krybbekalenderen dere holder på å lage sammen, og blås ut adventslysene. Gud er med oss. Ha en velsignet adventstid!

Kontaktinfo:

Pastoralavdelingen, Akersveien 5, 0177 Oslo, www.pastoral.no, T: 23 21 95 77, E-post: pastoral@okb.katolsk.no

Advent: Vi øver oss på å elske som Jesus

Av Maria Elizabeth Fongen

Gud vår Far i himmelen sendte Jesus til oss mennesker for å vise oss hvordan vi skal vise hverandre kjærlighet. Gud så nemlig at menneskene ofte krangler og kriger, slåss, stjeler og lyver, og glemmer å dele med hverandre. Da får mange det vanskelig. Gud lot derfor Jesus bli født av Jomfru Maria, den kjær-

I ukene frem mot jul vil vi øve oss opp i kjærlighet. Den første søndagen i advent tegner vi en fin stjerne som vi henger opp et sted alle kan se. Den skal minne oss på å bruke hele uken til å oppmuntre hverandre med hyggelige ord, ros og takknemlighet. Husk de tre «magiske setningene» pave Frans

helt til han ble voksen. De har sunget nattasanger for ham, gitt ham mat og klær, trøstet ham og gitt ham all sin kjærlighet. Kan vi trøste noen denne uken? Besøke en syk slektning? Kan vi sende noen av lommepengene våre til barn som sulter eller har måttet flykte fra krig?

Når vi er gode mot hverandre, blir det fred, og Gud får plass i hjertene våre.

ligste mammaen i hele verden. Jesus var Guds sønn, men ble født som en fattig gutt, som ikke engang hadde en seng, men sov i en krybbe dyrene spiste halmen sin fra. Men Gud viste hyrdene utenfor Betlehem at denne lille gutten var helt spesiell: Den natten Jesus ble født, ble himmelen fylt av engler som sang: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden for mennesker av god vilje.» Det er en viktig beskjed også til oss: Når vi er gode mot hverandre, blir det fred, og Gud får plass i hjertene våre.

har lært oss: «Takk!», «Vær så snill» og «Unnskyld!»

Andre adventssøndag tegner vi en strålende engel. Engler er Guds budbærere. Engelen Gabriel fortalte jomfru Maria at hun skulle bli mor til Jesus. De er også våre usynlige hjelpere som leder oss til å velge det gode. Denne uken skal vi øve oss i å gjøre hverandre tjenester – hjelpe søsken, dekke av og på bordet, gå ut med søppelposen, hjelpe mamma og pappa med å rydde til jul.

Tredje adventssøndag tegner vi Jomfru Maria og Josef. De tok seg av Jesus

Fjerde søndag tegner vi Jesusbarnet. Han elsker hver og en av oss uendelig høyt! Da Jesus døde på korset, tilga han oss alle. Nå venter han på at vi etterligner ham. De siste dagene før jul øver vi oss på å tilgi når noen har vært urettferdige mot oss. Det er ikke lett, men istedenfor å bli sinte, kan vi be en liten bønn inni oss. Og så kan vi selv huske å si unnskyld når vi gjør noe galt.

Nå har vi i grunnen laget en minikrybbe – og gjennom hele adventstiden har vi øvd oss på å elske slik Jesus elsket, på å skape fred rundt oss. Hjertene våre er klare for å feire Jesus!

Dominikanerne

Av F. Arne Dominique Fjeld OP

Etter folkevandringstiden overlevde Europas sivilisasjon mest på landet – på herregårder, gods, slott – og i klostre. Munkene ba og dyrket jorden: *Ora et labora*.

Fra 1100-tallet flyttet tyngdepunktet seg til byene igjen, kjøpmenn ble rike som adelen, vi fikk håndverkerlaug, banker og universiteter.

Frans av Assisi var sønn av en kledeshandler, mens Dominikus – Domingo Guzman – ble kannik hos bispem i Osma på Castilla. Begge ble grepet av menneskenes nød. Frans ville bygge opp Guds kirke, fordi krusifikset i San Damiano ba ham om det. Dominikus møtte sekter i Syd-Frankrike som trodde at materien var skapt av djevelen, og som holdt seg borte fra sakramentene.

Begge forsto at kirken trenger brødre som kan forkynne det sanne evangelium i byene. Så de søkte et konsil i Roma om godkjenning av klosterbrødre som ikke skulle eie jord, men leve av gaver: tiggerbrødre.

Begge fikk sin Orden godkjent i Roma i 1216. Man maler gjerne bilder av Frans og Dominikus som omfavner hverandre, men det finnes ikke skriftlig belegg for tanken at de møttes. Men begge var i Roma i 1216, så kanskje ...

Dominikus valgte Sankt Augustins regel, den var da 800 år gammel, og dominikanerne har nå levet etter den i 800 år.

Dominikanerne har bevart de fleste elementer fra det klassiske klosterlivet: løfter om fattigdom, lydighet og kyskheter, liv i kommunitet, tidebønner, ordensdrakt, klausur, dvs. deler av huset som er reservert for brødrene, hvor det hersker stillhet. Men brødrene skal leve vendt mot verden, deres liv kalles «vita mixta» – en blanding av monastisk og apostolisk liv. «Ordo predicatorum», prekenbrødrenes orden, er det offisielle navn.

I tillegg til regelen, som ligger fast, har brødrene «konstitusjoner», dette er statutter som forandres når nødvendig. Ordenen har fra første stund vært demokratisk: Hver kommunitet velger en prior for tre år, disse velger en

provinsial-prior for fire år, og «general-kapitlet» velger en generalmagister for åtte år.

Ordenen finnes over hele verden, men den er delt inn i «provinser». I 1920-årene kom brødre fra provinsen «Francia» til Oslo, denne har sentral-administrasjon i Paris.

Motto for Ordenen er «Veritas» – vi forkynner Ham som er veien, sannheten og livet. Og «Contemplata aliis tradere»: betrakte Gud, og dele betraktningens frukter med andre.

Dominikanerne kom til Oslo første gang i 1230-årene. Kongen ga dem Olavs-kirken, og klosteret de bygde, kom til å hete Olavs-klosteret. Godt bevarte rester finnes i Ruinparken i Gamlebyen i Oslo. Vi hadde kommuniteter også i Bergen, Nidaros og sannsynligvis på Hamar. Ved reformasjonen ble alle nedlagt, det ble forbudt å være munk.

Paris sendte brødre til Oslo i 1920-årene, norske menn trådte inn, og Sankt Dominikus kirke i Oslo ble ferdig i 1928. Den har aldri vært en sognekirke, men dominikanerne har alle arbeidet i sogn i OKB, ofte i tiår av gangen. I 1970-årene hadde vi også et hus i Trondheim.

Dominikanerne forkynner evangeliet på ulikt vis: fra prekestolen, ved katekesekurs, ved å la sin røst høre i media, ved å skrive bøker. Bokhylleren med «husets produksjon» er bred. Siden klosteret i Oslo ligger nær de teologiske fakultetene, har vi god kontakt med studenter og lærere derfra. Ofte er den katolske studentpresten en dominikaner. Brødrene har vært med

på å skape den katolske messeboken og bønneboken.

Skjønnhet er en innfallsport for mange: Vi taler om kunst, har komponert norske messer, men synger gjerne de latinske. Ofte er høymessen i kirken vår praktfull – og folk synger med!

Nestekjærligheten praktiseres mest ved personlig sjelesorg. Ryktet vil ha det til at dominikanerne bare henvender seg til «intellektuelle». Dette er tull.

I dag har de fleste norske dominikanerne foreldre som tilhører Den norske kirke, og økumenisk arbeid faller ganske naturlig fordi vi kjenner begge tradisjonene – katolsk og luthersk. For enkelte er arbeidet for de kristnes gjenforening en hjertesak. Vi gleder oss over vennskap med jøder og muslimer. Den franske provins har hus også i Jerusalem og Kairo.

Siden dominikanerne i Norge tilhører den franske provins, utdannes brødrene normalt i Frankrike og Sveits, men ofte med noen år i engelsktalende land.

Brødrene i Oslo er velsignet med nært samarbeide med nonnene på Lunden kloster og søstrene på Katarinahjemmet. Legmannsgrenen teller mer enn tyve sjeler, med flittige hender. Brødrene er dem stor takk skyldig.

Arne Dominique Fjeld OP er prior for dominikanerne ved St. Dominikus kloster.

Liturgisk kalender 2016

Søndagtekster år C, hverdagslesninger år II

I denne liturgiske kalenderen oppgis alle bibeltekstene som brukes under liturgien. Betydningene av forkortelsene finner du foran i din norske bibel.

Tekstene på en vanlig søndag står i denne rekkefølge: Lesning fra Det gamle testamente; fra Det nye testamente; evangelielesningen. På hverdager er det bare to tekster, medregnet evangelielesningen. Liturgien har også en forenkret salmetekst, etter 1. lesning.

Dager med kirkeplikt står i **red skrift**. Husk at alle søndager har kirkeplikt, dessuten Jul og Kristi Himmelfart. Faste- og abstinensplikt står i fet skrift (Askeonsdag og Langfredag). Dager som er angitt med STORE BOKSTAVER, er søndager, fester eller høytider. Høytider er i tillegg markert med **FET SKRIFT**. Det står angitt hvilke helgener som skal minnes (dersom navnet står i parentes, er minnedagen valgfri). Der en helgenminnedag er obligatorisk i Norden, nevnes ikke den eller de helgenene som feires i andre land. På lørdager som ikke er fest-, høytids- eller obligatoriske minnedager, kan man minnes jomfru Maria. I Norge var det vanlig i middelalderen at det på «dedige» onsdager likeledes kunne feires Olavsmesser.

Gjeldende liturgiske farge er angitt med den fargetrikkant, likeledes en markering for Høytid **H**, Fest **F**, Minnedag (obligatorisk **M** og valgfri **V**) samt Faste og abstinens **A**. Minnedagslesninger er markert med en **L**.

I Tromsø stift brukes andre datoer for Herrens Åpenbaring, Herrens Dap og Marias opptagelse i Himmelen.

Januar

Fre 1	Søndagtekster år C, hverdagslesninger år II, tidebønn for uke 1, vol. I 1 GUDS HELLIGE MOR MARIA H ① 4 Mos 6,22-27 S Sal 67(66),2-3.5.6+8 E Gal 4,4-7 ② Luk 2,16-21 Okstavdag for julen Verdensdagen for fred
Lør 2	De hellige Basilios og Gregorios M ① 1 Joh 2,22-28 S Sal 98(97),1.2-3ab.3cd-4 E Joh 1,19-28 Tidebønn for uke 2, vol. I
SØN 3	2. SØNDAG ETTER JUL ① Sir 24,1-2.2a.2b.12-16 S Sal 147,12-13.14-15.19-20 ② Ef 1,3-6.15-18 E Joh 1,1-18 (<i>kortere: 1.5-9-14</i>) Kollekt til barne-missio
Man 4	① 1 Joh 3,7-10 S Sal 98(97),17-8.9 E Joh 1,35-42
Tir 5	① 1 Joh 3,11-21 S Sal 100(99),2.3.4.5 E Joh 1,43-51
Ons 6	HERRENS ÅPENBARING H ① Jes 60,1-6 S Sal 72(71),2.7-8.10.11.12-13 E Ef 3,2-3a.5-6 E Matt 2,1-12
Tor 7	□ Den hellige Raimund av Peñafor V ① 1 Joh 3,22-4,6 S Sal 147,12-13.14-15.19-20 E Matt 4,12-17.23-25
Fre 8	□ Den hellige Torfinn ① 1 Joh 4,7-10 S Sal 72(71),2.3-4ab.7-8 E Mark 6,34-44
Lør 9	① 1 Joh 4,11-18 S Sal 72(71),2.10-11.12-13 ② Mark 6,45-52 Tidebønn for uke 3, vol. I
SØN 10	HERRENS DÅP F ① Jes 42,1-4.6-7 S Sal 29(28),1a+2.3ac-4.3b+9b-10 ② Apg 10,34-38 E Luk 3,15-16.21-22 <i>eller</i> ① Jes 40,1-5.9-11 ③ Sal 104 (103),1b-2. 3-4. 24-25. 27-28. 29-30 ④ Tht 2,11-14.3,4-7 ⑤ Luk 3,15-16.21-22
Man 11	Tidebønn for uke 1, vol. IV ① 1 Sam 1,1-8 S Sal 116(115),12-13.14-17.18-19 ② Mark 1,14-20
Tir 12	① 1 Sam 1,9-20 S 1 Sam 2,1,4-5,6-7,8abed E Mark 1,21-28
Ons 13	□ Den hellige Hilarius V ① 1 Sam 3,1-10.19-20 S Sal 40(39),2+5.7.8a-8b.9-10 ② Mark 1,29-39
Tor 14	① 1 Sam 4,1-11 S Sal 44(43),10.11-14.15.24-25 ② Mark 1,40-45
Fre 15	① 1 Sam 8,4-7.10-22a S Sal 89(88),16-17.18-19 ③ Mark 2,1-12
Lør 16	□ Den salige jomfru Maria V ① 1 Sam 9,1-4.17-19.10,1a S Sal 21(20),2-3.4-5.6-7 ② Mark 2,13-17 Tidebønn for uke 2, vol. IV
SØN 17	2. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① Jes 62,1-5 S Sal 96(95) E 1 Kor 12,4-11 E Joh 2,1-11 ② Mark 2,18-22
Man 18	Bonneuken for kristen enhet 18-25. januar □ Den hellige Henrik av Finland ① 1 Sam 16,1-13 S Sal 89(88),20.21-22.27-28 ② Mark 2,23-28
Tir 19	□ Den hellige Fabian V □ Den hellige Sebastian V ① 1 Sam 17,32-33.37.40-51 S Sal 144(143),1.2.9-10 ② Mark 3,1-6
Tor 21	□ Den hellige Agnes M ① 1 Sam 18,6-9.19.1-7 S Sal 56 (55),2-3.9-10ab.10c-11.12-13 ③ Mark 3,7-12
Fre 22	□ Den hellige Vincent V ① 1 Sam 24,3-21 S Sal 57(56),2.3-4.6+11 E Mark 3,13-19
Lør 23	□ Den salige jomfru Maria V ① 2 Sam 1,1-4.11-12.19.23-27 S Sal 80(79),2-3.5-7 ② Mark 3,20-21 Tidebønn for uke 3, vol. IV
SØN 24	3. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① Neh 8,1b-4a.5-6.8-10 S Sal 119(18) E 1 Kor 12,12-30 <i> kortere: 1 Kor 12,12-14.27</i> E Luk 1,1-4.4,14-21
Man 25	□ APOSTELENE PAULUS' OMVENDELSE F ① Apg 22,3-16 <i>eller</i> Apg 9,1-22 S Sal 117(116),1.2 ② Mark 16,15-18
Tir 26	□ Den hellige Eystein ① 2 Sam 6,12b-15.17-19 S Sal 24(23),7.8.9-10 ② Mark 3,31-35 I Trondheim stift: □ DEN HELLIGE EYSTEIN □ Den hellige Angela Merici V □ (De hellige Timoteus og Titus) L 1 2 Tim 1,1-8 <i>eller</i> Tit 1,1-5 S Sal 96,1-2a.2b-3.7-8a.10 E Luk 10,1-9 ③ 1 2 Sam 7,4-17 S Sal 89(88),4.5.27-28.29-30 ④ Mark 4,1-20
Tor 28	□ Den hellige Thomas Aquinas M ① 2 Sam 7,18-19.24-29 S Sal 132(131),1-2.3-5.11.12.13-14 ② Mark 4,21-25
Fre 29	① 2 Sam 11,1-4a.5-10a.13-17 S Sal 51(50),3-4.5-6a.6bc-7 ③ Mark 4,26-34
Lør 30	□ Den salige jomfru Maria V ① 2 Sam 12,1-7a.10-17 S Sal 51(50),12-13.14-15.16-17 ② Mark 4,35-41 Tidebønn for uke 4, vol. IV
SØN 31	4. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① Jer 1,4-5.17-19 S Sal 71(70) E 1 Kor 12,30b.13.13 <i> kortere: 1 Kor 13,4-13</i> E Luk 4,21-30

Februar

Man 1	① 2 Sam 15,13-14.30.16.5.13a S Sal 3,2-3.4-5.6-7 ② Mark 5,1-20
Tir 2	□ HERRENS FREMSTILLING I TEMPELET F ① Mal 3,1-4 <i>eller</i> Hebr 2,14-18 S Sal 24(23),7.8.9-10 ② Luk 2,22-40 (<i> kortere: 22-32</i>) Ordenslivets år avsluttes
Ons 3	□ Den hellige Ansgar ① 2 Sam 24,2.9-17 S Sal 32(31),1-2.5.6.7 E Mark 6,1-6 I Tromsø stift (utenom domkirken) feires på en hverdag i perioden 3-9. februar: □ VIGSELSFEST FOR VÅR FRUES DOMKIRKE I TROMSØ ① Esek 37,1-2.8-9.12 E 1 Kor 3,9b-11.16-17 E Joh 2,13-22 ② Mark 6,7-13
Tor 4	① 1 Kong 2,1-4.10-12 S 1 Kron 29,10.11ab.11d-12a ③ Mark 6,7-13
Fre 5	□ Den hellige Agathe M ① Sir 47,2-11 S Sal 18(17),31.47+50.51 E Mark 6,14-29
Lør 6	□ Den hellige Paul Miki og hans ledsagere M ① 1 Kong 3,4-13 S Sal 119(118),9.10.11.12.13.14 ③ Mark 6,30-34 Tidebønn for uke 1, vol. IV
SØN 7	5. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① Jes 6,1-2a.3-8 S Sal 138(137) E 1 Kor 15,1-11 (<i> kortere: 1 Kor 15,3-8.11</i>) E Luk 5,1-11 I Tromsø (domkirken): □ VIGSELSFEST FOR VÅR FRUES DOMKIRKE I TROMSØ ① Esek 37,1-2.8-9.12 E 1 Kor 3,9b-11.16-17 E Joh 2,13-22 ② Mark 10,8-13 E Luk 4,1-13
Man 8	□ Den hellige Hieronymus Emiliani V □ Den hellige Josefina Bakhtiva V ① 1 Kong 8,1-7.9-13 S Sal 132(131),6-7.8-10 E Mark 6,53-56 ② 1 Kong 8,22-23.27-30 S Sal 84(83),3.4.5+10.11 ③ Mark 7,1-13 Tidebønn for uke 4, vol. II
Ons 10	■ Askeonsdag – faste og abstinens ① Joel 2,12-18 S Sal 51(50),3-4.5-6a.12-13.14+17 ② 2 Kor 5,20+6,2 E Matt 6,1-6.16-18
Tor 11	① 5 Mos 30,15-20 S Sal 1,1-2.3.4+6 E Luk 9,22-25
Fre 12	① Jes 58,1-9a S Sal 51(50),3-4.5-6a.18-19 E Matt 9,14-15
Lør 13	① Jes 58,9b-14 S Sal 86(85),1-2.3.4-5 E Luk 5,27-32 Tidebønn for uke 1, vol. II
SØN 14	1. SØNDAG I FASTEN ① 5 Mos 26,4-10 S Sal 91(90),1-2.10-11.12-13.14-15 ② Rom 10,8-13 E Luk 4,1-13
Man 15	① 3 Mos 19,1-2.11-18 S Sal 19(18),8. 9. 10. 15 ③ Matt 25,31-46
Tir 16	① Jes 55,10-11 S Sal 34(33),4-5.6.7.16-17.18-19 ③ Matt 6,7-15
Ons 17	□ Jona 3,1-10 S Sal 51(50),3-4.12-13.18-19 ③ Luk 11,29-32
Tor 18	□ Est C, 12.14-16.23-25 S Sal 138(137),1-2a.2bc.3-7c-8 ③ Matt 7,7-12
Fre 19	① Esek 18,21-28 S Sal 130(129),1-2.3-4ab.4c-6-7-8 ③ Matt 5,20-26
Lør 20	① 5 Mos 26,16-19 S Sal 119(118),1-2.4-5.7-8 ③ Matt 5,43-48 Tidebønn for uke 2, vol. II
SØN 21	2. SØNDAG I FASTEN ① 1 Mos 15,5-12.17-18 S Sal 27(26),1-7.8.9ab-13-14 ② Fil 3,17-4.1 (<i> kortere: Fil 3,20-4.1</i>) E Luk 9,28b-36 ③ APOSTELENE PETERS STOL F ① 1 Pet 5,1-4 S Sal 23(22),1-3a.3b-4.5-6 E Matt 16,13-19
Man 22	① Jes 1,10-16 S Sal 50(49),8-9.16bc-17.21+23 ③ Matt 23,1-12
Tir 23	① Jer 18,18-20 S Sal 31(30),5-6.14.15-16 E Matt 20,17-28 ② 1 Jer 17,5-10 S Sal 1,1-2.3.4+6 E Luk 16,19-31
Ons 24	① Jer 18,18-20 S Sal 31(30),5-6.14.15-16 E Matt 20,17-28
Tor 25	① Jer 17,5-10 S Sal 1,1-2.3.4+6 E Luk 16,19-31
Fre 26	① 1 Mos 37,3-4.12-13a.17b-28 ③ Sal 105(104),16-17.18-20.21 E Matt 21,33-43.45-46
Lør 27	① Mi 7,14-15.18-20 S Sal 103(102),1-3.3-4.9-10.11-12 ③ Luk 15,1-3.11-32 Tidebønn for uke 3, vol. II
SØN 28	3. SØNDAG I FASTEN ① 2 Mos 3,1-8a.13-15 S Sal 103(102),1-2.3-4.6-7.8.11 ② 1 Kor 10,1-6.10-12 E Luk 13,1-9 <i>Eller fra år A: ① 2 Mos 17,3-7 S Sal 95(94),1-2. 6-7. 8-9 ② Rom 5,1-2.5-8 E Joh 4,5-42 kortere: 5-15.19b-26.39a.40-42</i>
Man 29	① 2 Kong 5,1-15a S Sal 42(41),2.3; 43(42) 3.4 ③ Luk 4,24-30

Tir 1	① Dan 3,25.34-43 S Sal 25(24),4bc-5ab.6-7bc-8-9 ③ Matt 18,21-35
Ons 2	① 5 Mos 4,1-5.9 S Sal 147,12-13.15-16.19-20 E Matt 5,17-19
Tor 3	① Jer 7,23-28 S Sal 95(94),1-2.6.7.8-9 E Luk 11,14-23
Fre 4	① Hos 14,2-10 S Sal 81(80),6c-8a.8bc-9.10-11ab.14+17 ③ Mark 12,28b-34
Lør 5	① Hos 6,1-6 S Sal 51(50),3-4.18-19.20-21ab E Luk 18,9-14 Tidebønn for uke 4, vol. II
SØN 6	4. SØNDAG I FASTEN ① Jos 5,9a.10-12 S Sal 34(33),2-3.4.5-6-7 E 2 Kor 5,17-21 ② Luk 15,1-3.11-32 <i>Eller fra år A: ① 1 Sam 16,1b.6-7.10-13a S Sal 23(22),1-3a.3b-4. 5. 6 E Ef 5,8-14 E Joh 9,1-41 (<i> kortere: 1.6-9.13-17.34-38</i>) ② Joh 4,43-54</i>
Man 7	① Jes 65,17-21 S Sal 30(29),2+4.5-6.11-12a+13b ③ Joh 4,43-54
Tir 8	① Esek 47,1-9.12 S Sal 46(45),2-3.5-6.8-9 E Joh 5,1-16
Ons 9	① Jes 49,8-15 S Sal 145(144),8-9.13cd-14.17-18 ③ Joh 5,17-30
Tor 10	① 2 Mos 32,7-14 S Sal 106(105),19-20.21-22.23 ③ Joh 5,31-47
Fre 11	① Visd 2,1a.12-22 S Sal 34(33),17-18. 19-20. 21. 23 ③ Joh 7,1-2.10.25-30
Lør 12	① Jer 11,18-20 S Sal 7,2-3.9bc-10.11-12 E Joh 7,40-53 Tidebønn for uke 1, vol. II
SØN 13	5. SØNDAG I FASTEN ① Jes 43,16-21 S Sal 126(125) E Fil 8,1-14 E Joh 8,1-11 <i>Eller fra år A: ① Esek 37,12b-14 S Sal 130(129),1-2.3-4ab.4c-6.7-8 E Rom 8,8-11 E Joh 11,1-45 kortere: Joh 11,3,7-17.20-27.33b-45</i> Årsdagen for pavevalget
Man 14	① Dan 13,1-9.15-17.19-30.33-62 (<i> kortere: Dan 13,41c-62</i>) ③ Sal 23(22),1-3a.3b-4.5.6 E Joh 8,12-20
Tir 15	① 4 Mos 21,4-9 S Sal 102(101),2-3.16-18.19-21 ③ Joh 8,21-30
Ons 16	① Dan 3,14-20.49-50.91-92.95 S Dan 3,52.53.54.55.56 ③ Joh 8,31-42
Tor 17	① 1 Mos 17,3-9 S Sal 105(104),4-5. 6-7. 8-9 E Joh 8,51-59
Fre 18	① Jer 20,10-13 S Sal 18(17),2-3a.3bc-4.5-6.7 E Joh 10,31-42
Lør 19	□ DEN HELLIGE JOSEF, JOMFRU MARIAS BRUDGOM H ① 2 Sam 7,4-5a.12-14a.16 S Sal 89(88),2-3.4-5.27+29 E Rom 4,13.16-18.22 E Matt 1,16.18-21.24a <i>eller</i> Luk 2,41-51a Tidebønn for uke 2, vol. II
SØN 20	■ PALMESØNDAG H ① Luk 19,28-40 E Jos 50,4-7 S Sal 22(21),8-9.17-18a-19-20.23-24 E Fil 2,6-11 E Luk 22,14-23.56 (<i> kortere: Luk 23,1-49</i>)
Man 21	① Jes 42,1-7 S Sal 27(26),1. 2. 3. 13-14 E Joh 12,1-11
Tir 22	① Jes 49,1-6 S Sal 71(70),1-2. 3-4. 5-6. 15. 17 ③ Joh 13,21-33.36-38
Ons 23	① Jes 50,4-9a S Sal 69(68),8-10. 21-22. 31. 33-34 ③ Matt 26,14-25
Tor 24	□ SKJÆRTORS DAG H □ OLJEVIGSELSMESSEN: F ① Jes 61,1-3a.6a.8b-9 S Sal 89(88),21-22. 25+27 E Åp 1,5-8 ③ Luk 4,16-21 Påskens hellige triduum begynner □ AFTEMNESSEN TIL MINNE OM HERRENS HELLIGE NATTVÆRDT: H ① 2 Mos 12,1-8.11-14 S Sal 115,12-13.15-16bc-17-18 ② 1 Kor 11,23-26 E Joh 13,1-15
Fre 25	■ Langfredag – faste og abstinens ① Jes 52,13-53,12 S Sal 31(30),2+6. 12-13. 15-16. 17+25 ② Hebr 4,14-16; 7,9 E Joh 18,1-19.42 Kollekt til Det hellige land
Lør 26	Ingen messe om dagen; påskesnattsmessen kan begynne for midnatt. Påskesmesseplikten oppfylles påskesnatt eller -dag. □ PÅSKEVIGLIGEN H ① 1 Mos 11,2-2 (<i> kortere: 1 Mos 11,2.6.31a</i>) ③ Sal 104(103),1-2a.5-6.10+12.13-14.24+35c <i>eller</i> Sal 33(32),4-5.6-7. 12-13.20+22 E 1 Mos 22,1-18 ④ 1 Mos 22,1-2.9a.10-13.15-18 S Sal 16(15),5+8.9.10.11 E 2 Mos 14,5-15.1a ⑤ 2 Mos 15,1-2.3-4.5-6.7-18 E Jos 5,4-5-14 ⑥ Sal 30(29),2+4.5-6.11+12a+13b E Jos 5,5-11 E Jos 12-2.3.4bcd.5-6 E Bar 3,9-15.32-4.4 S Sal 19(18),8.9.10.11 E Esek 36,16-17a.18-28 S Sal 42(41),3.5bcd.43(42),3.4 <i>eller (om det er dåp)</i> E Jos 12, 2-3.4bcd.5-6 <i>eller</i> Sal 51(50),12-13.14-15.18-19 S Rom 6,3-11 S Sal 118(117),1-2.16ab-17.22-23 ⑦ Luk 24,1-12
SØN 27	□ PÅSKEDAG H ① Apg 10,34a.37-43 S Sal 118(117),1-2. 16ab-17. 22-23 ② Kol 3,1-4 <i>eller</i> 1 Kor 5,6b-8 E Joh 20,1-9 <i>eller</i> Luk 24,1-12 <i>eller (om kvelden)</i> Luk 24,13-35 Tidebønn for uke 1, vol. III
Man 28	□ MANDAG I PÅSKEOKTAVEN ① Apg 2,14.22-33 S Sal 15(16),1-2a+5.7.8-9.10.11 ③ Matt 28,8-15 I Tromsø stift: Årsdag for bispevigselen
Tir 29	□ TIRSDAG I PÅSKEOKTAVEN ① Apg 2,36-41 S Sal 33(32),4-5. 18-19. 20. 22 E Joh 20,11-18
Ons 30	□ ONSDAG I PÅSKEOKTAVEN ① Apg 3,1-10 S Sal 105(104),1-2.3-4.6-7.8-9 E Luk 24,13-35
Tor 31	□ TORS DAG I PÅSKEOKTAVEN ① Apg 3,11-26 S Sal 82a+5.6.7-8-9 E Luk 24,35-48

April

Mai

Juni

Fre 1 □ FREDAG I PÅSKEOKTAVEN
 ① App 4,1-12 § Sal 118(117),1+2+4.22-24.25-27a
 ② Joh 21,1-14

Lør 2 □ LØRDAG I PÅSKEOKTAVEN
 ① App 4,13-21 § Sal 118(117),1+14-15.16ab-18.19-21
 ② Mark 16,9-15
 Tidebønn for uke 2, vol. III

SØN 3 Miskunnssøndagen.
 □ 2. SØNDAG I PÅSKEKETTIDEN
 ① App 5,12-16 § Sal 118(117),2-4. 22-24. 25-27a
 ② Ap 1,9-11a.12-13.17-19 ¶ Joh 20,19-31

Man 4 □ HERRENS BEBUDELSE ¶
 ① Jes 7,10-14.8,10 § Sal 40(39),7-8a.8b-9.10.11
 ② Hebr 10,4-10 ¶ Luk 1,26-38

Tir 5 □ (Den hellige Vincent Ferrer) ¶
 □ ① App 4,32-37 § Sal 93(92),1ab.1c-2.5 ¶ Joh 3,7b-15
 □ ① App 5,17-26 § Sal 34(33),2-3.4.5.6-7.8-9 ¶ Joh 3,16-21

Ons 6 □ Den hellige Johannes Baptist de la Salle ¶
 ① App 5,27-33 § Sal 34(33),2+9.17-18.19-20 ¶ Joh 3,31-36

Fre 8 □ ① App 5,34-42 § Sal 27(26),1.4.13-14 ¶ Joh 6,1-15

Lør 9 □ ① App 6,1-7 § Sal 33(32),1-2.4-5.18-19 ¶ Joh 6,16-21
 Tidebønn for uke 3, vol. III

SØN 10 □ 3. SØNDAG I PÅSKEKETTIDEN
 ① App 5,27b-32.40b-41 § Sal 30(29),2+4.5+6.11+12a+13b
 ② Ap 5,11-14 ¶ Joh 21,1-19 (kortere: Joh 21,1-14)

Man 11 ■ Den hellige Stanislaus ¶
 ① App 6,8-15 § Sal 119(118),23-24.26-27.29-30
 ② Joh 6,22-29

Tir 12 □ ① App 7,51-8,1a § Sal 31(30),3cd.4.6ab+7b+8a.17+21ab
 ¶ Joh 6,30-35

Ons 13 ■ (Den hellige Martin II) ¶
 □ ① App 8,1b-8 § Sal 66(65),1-3a.4.5.6-7a ¶ Joh 6,35-40
 □ ① App 8,26-40 § Sal 66(65),8-9.16-17.20 ¶ Joh 6,44-51

Tor 14 □ ① App 9,1-20 § Sal 117(116),1.2 ¶ Joh 6,52-59

Fre 15 ■ Den hellige Magnus
 ① App 9,31-42 § Sal 116(115),12-13.14-15.16-17
 ② Joh 6,60-69
 Tidebønn for uke 4, vol. III

SØN 17 □ 4. SØNDAG I PÅSKEKETTIDEN
 ① App 13,14.43-52 § Sal 100(99),2. 3. 5 ¶ Ap 7,9.14b-17
 ¶ Joh 10,27-30
 Kallsøndag

Man 18 □ ① App 11,1-18 § Sal 42(41),2-3; 43(42) 3.4 ¶ Joh 10,1-10

Tir 19 □ ① App 11,19-26 § Sal 87(86),1-3.4.5.6-7 ¶ Joh 10,22-30

Ons 20 □ ① App 12,24-13.5a § Sal 67(66),2-3.5.6+8 ¶ Joh 12,44-50

Tor 21 □ (Den hellige Anselm av Canterbury) ¶
 □ ① App 13,13-25 § Sal 89(88),2-3.21-22.25+27
 ¶ Joh 13,16-20

Fre 22 □ ① App 13,26-33 § Sal 2,6-7.8-9.10-11 ¶ Joh 14,1-6

Lør 23 ■ (Den hellige Adalbert) ¶ ■ (Den hellige Georg) ¶
 □ ① App 13,44-52 § Sal 98(97),1.2-3ab.3cd.4 ¶ Joh 14,7-14
 Tidebønn for uke 1, vol. III

SØN 24 □ 5. SØNDAG I PÅSKEKETTIDEN
 ① App 14,21b-27 § Sal 145(144),8-9.10-11.12-13ab
 ② Ap 21,1-5a ¶ Joh 13,31-33a.34-35

Man 25 ■ EVANGELISTEN MARKUS ¶
 ① 1 Pet 5,5b-14 § Sal 89(88),2-3.6-7.16-17 ¶ Mark 16,15-20
 ② ① App 14,19-28 § Sal 145(144),10-11.12-13ab.21
 ¶ Joh 14,27-31a

Ons 27 □ ① App 15,1-6 § Sal 122(121),1-2.3.4a.4b-5 ¶ Joh 15,1-8

Tor 28 ■ (Den hellige Peter Chanel) ¶
 □ (Den hellige Louis M. Grignon de Montfort) ¶
 □ ① App 15,7-21 § Sal 96(95),1-2a.2b-3.10 ¶ Joh 15,9-11

Fre 29 □ DEN HELLIGE KATARINA AV SIENA - VERNEHELGEN FOR EUROPA
 ① 1 Joh 1,5-2,2 § Sal 103,1-2.3.4.8-9.13-14.17-18a
 ② Matt 11,25-30

Lør 30 □ (Den hellige Pius V) ¶
 □ ① App 16,1-10 § Sal 100(99),2.3.5 ¶ Joh 15,18-21
 Tidebønn for uke 2, vol. III

SØN 1 □ 6. SØNDAG I PÅSKEKETTIDEN
 ① App 15,1-2.22-29 § Sal 67(66),2-3.5.6+8
 ② Ap 21,10-14.22-23 ¶ Joh 14,23-29

Man 2 □ Den hellige Athanasius ¶
 ① App 16,11-15 § Sal 149,1-2.3.4-5.6a+9b ¶ Joh 15,26-16.4a

Tir 3 ■ DE HELLIGE APOSTLER FILIP OG JAKOB ¶
 ① 1 Kor 15,1-8 § Sal 19(18),2.3-4.5 ¶ Joh 14,6-14

Ons 4 □ ① App 17,15-22-18.1 § Sal 148,1-2.11-12ab.12c-14a.14bcd
 ¶ Joh 16,12-15

Tor 5 □ KRISTI HIMMELFART ¶
 ① App 1,11-11 § Sal 47(46),2-3.6-7.8-9 ¶ Ef 1,17-23
 eller Hebr 9,24-28; 10.19-23 ¶ Luk 24,46-53

Fre 6 □ ① App 18,9-18 § Sal 47(46),2-3. 4-5. 6-7 ¶ Joh 16,20-23a

Lør 7 □ ① App 18,23-28 § Sal 47(46),2-3.8-9.10 ¶ Joh 16,23b-28
 Tidebønn for uke 3, vol. III

SØN 8 □ 7. SØNDAG I PÅSKEKETTIDEN
 ① App 7,55-60 § Sal 97(96),1+2b.6+7c.9 ¶ Ap 22,12-14.16-17.20 ¶ Joh 17,20-26

Man 9 □ ① App 19,1-8 § Sal 68(67),2-3.4.5ac.6-7ab ¶ Joh 16,29-33

Tir 10 □ ① App 20,17-27 § Sal 68(67),10-11.20-21 ¶ Joh 17,1-11a

Ons 11 □ ① App 20,28-38 § Sal 68(67),29-30.33-35a.35b-36c
 ¶ Joh 17,11b-19

Tor 12 ■ (De hellige Nereus og Achilleus) ¶ ■ (Den hellige Pancratius) ¶
 □ ① App 22,30.23.6-11 § Sal 16(15),1-2a+5.7-8-9.10.11
 ¶ Joh 17,20-26

Fre 13 □ (Vår Frue av Fátima) ¶
 □ ① App 25,13b-21 § Sal 103(102),1-2.11-12.19-20ab
 ¶ Joh 21,15-19

Lør 14 ■ APOSTLENER MATTIAS ¶
 ① App 1,15-17.20-26 § Sal 113(112),1-2.3.4-5.6-7.8
 ¶ Joh 15,9-17
 Vigilie
 ■ PINSEVIGILIE ¶
 ① 1 Mos 11,1-9 eller 2 Mos 19,3-8a.16-20 eller Esek 37,1-14 eller Joel 3,1-5 § Sal 104(103),1-2a.24.35c.27-28.29bc-30
 ② Rom 8,22-27 ¶ Joh 7,37-39

SØN 15 ■ PINSESDAG ¶
 ① App 2,1-11 § Sal 104(103),1ab+24ac. 29bc-30. 31+34
 ② 1 Kor 12,3b-7.12-13 ¶ Joh 20,19-23
 Eller: ① App 2,1-11 § Sal 104(103),1ab+24ac. 29bc-30. 31+34
 ② Rom 8,8-17 ¶ Joh 14,15-16.23b-26

Man 16 Messelesninger fra uke 7
 Tidebønn for uke 3, vol. IV
 ■ Pinsemandag ¶
 ① Joel 2,23a.26; 3,1-3a eller App 10,1.13-34a.37-44 § Sal 22(21), 23-24. 26-27. 28+31-32 ¶ Joh 16,5-7.12-13a
 ② ① Jak 3,13-18 § Sal 19(18),8. 9. 10. 15 ¶ Mark 9,14-29

Tir 17 ■ ① Jak 4,1-10 § Sal 55(54),7-8. 9-10. 10-11. 23
 ¶ Mark 9,30-37

Ons 18 ■ Den hellige Erik
 ① Jak 4,13-17 § Sal 49(48),2-3.6-7.8-10.11 ¶ Mark 9,38-40

Tor 19 ■ ① Jak 5,1-6 § Sal 49(48),14-15ab.15cd-16.17-18.19-20
 ¶ Mark 9,41-50
 1 Tromsø stift:
 ■ VÅR HERRE JESUS KRISTUS, DEN EVIGE YPPERSTEPREST
 ① Jes 6,1-4.8 § Sal 23, 2-3. 5 ¶ Hebr 2,10-18 ¶ Joh 17,1-2.9.14-26

Fre 20 □ (Den hellige Bernardin av Siena) ¶
 □ ① Jak 5,9-12 § Sal 103(102),1-2.3.4.8-9.11-12
 ¶ Mark 10,1-12

Lør 21 □ (Den salige jomfru Maria) ¶
 ■ (Den hellige Kristoffer Magallanes og ledsagere) ¶
 ① Jak 5,13-20 § Sal 141(140),1-2.3+8 ¶ Mark 10,13-16
 Tidebønn for uke 4, vol. IV

SØN 22 □ DEN HELLIGE TREENIGHET ¶
 ① Ordsf 8,22-31 § Sal 8,4-5.6-7.8-9 ¶ Rom 5,1-5
 ¶ Joh 16,12-15

Man 23 ■ ① 1 Pet 1,3-9 § Sal 111(110),1-2.5.6.9+10c
 ¶ Mark 10,17-27

Tir 24 ■ ① 1 Pet 1,10-16 § Sal 98(97),1.2-3ab.3c-4
 ¶ Mark 10,28-31

Ons 25 □ (Den hellige Beda den Ærverdige) ¶
 □ (Den hellige Gregor VIII) ¶
 □ (Den hellige Maria Magdalena de'Pazzi) ¶
 ① 1 Pet 1,18-25 § Sal 147,12-13.14-15.19-20
 ¶ Mark 10,32-45

Tor 26 □ Den hellige Filip Neri ¶
 ① 1 Pet 2,2-5.9-12 § Sal 100(99),2.3.4.5 ¶ Mark 10,46-52

Fre 27 □ (Den hellige Augustin av Canterbury) ¶
 ■ ① 1 Pet 4,7-13 § Sal 96(95),10.11-12.13 ¶ Mark 11,11-26

Lør 28 □ (Den salige jomfru Maria) ¶
 □ ① Jud 17,20b-25 § Sal 63(62),2.3.4-5.6 ¶ Mark 11,27-33
 Tidebønn for uke 1, vol. IV

SØN 29 □ FESTEN FOR KRISTI LEGEME OG BLOD ¶
 ① 1 Mos 14,18-20 § Sal 110(109),1.2.3.4 ¶ 1 Kor 11,23-26
 ¶ Luk 9,11b-17

Man 30 ■ ① 2 Pet 1,2-7 § Sal 91(90),1-2. 14-15. 15-16
 ¶ Mark 12,1-12

Tir 31 □ JOMFRU MARIAS GJESTING HOS ELISABETH ¶
 ① Sef 3,14-18a eller Rom 12,9-16b § Jes 12,2-3.4bcd.5-6
 ¶ Luk 1,39-56

Ons 1 ■ Den hellige Justin ¶
 ① 2 Tim 1,1-3.6-12 § Sal 123(122),1-2a.2bcd
 ¶ Mark 12,18-27

Tor 2 ■ (De hellige Marcellinus og Peter) ¶
 □ ① 2 Tim 2,8-15 § Sal 25(24),4bc.5ab.8-9.10+14
 ¶ Mark 12,28-34

Fre 3 □ JESU HJERTEFEST ¶
 ① Esek 34,11-16 § Sal 23(22),1-3a. 3b-4. 5. 6 ¶ Rom 5,5-11
 ¶ Luk 15,3-7

Lør 4 □ Jomfru Marias rene hjerte ¶
 ① Jes 61,9-11 § 1 Sam 2,1. 4-5. 6-7. 8abcd ¶ Luk 2,41-51
 Tidebønn for uke 2, vol. IV

SØN 5 □ 10. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 1 Kong 17,17-24 § Sal 30(29) ¶ Gal 1,11-19
 ¶ Luk 7,11-17

Man 6 □ (Den hellige Norbert) ¶
 □ ① 1 Kong 17,1-6 § Sal 121(120),1-2.3.4.5-6.7-8
 ¶ Matt 5,1-12

Tir 7 ■ ① 1 Kong 17,7-16 § Sal 4,2-3.4.5-7.8 ¶ Matt 5,13-16

Ons 8 ■ ① 1 Kong 18,20-39 § Sal 16(15),1-2a.4.5+8.11
 ¶ Matt 5,17-19

Tor 9 □ (Den hellige Efreim) ¶
 □ ① 1 Kong 18,41-46 § Sal 65(64),10abcd.10e-11.12-13
 ¶ Matt 5,20-26

Fre 10 □ ① 1 Kong 19,9a.11-16 § Sal 27(26) ¶ Matt 5,27-32

Lør 11 ■ Apostelen Barnabas ¶
 ① App 11,21b-26; 13,1-3 § Sal 98(97),1.2-3ab.3c-4.5-6
 ¶ Matt 10,7-13
 Tidebønn for uke 3, vol. IV

SØN 12 □ 11. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 2 Sam 12,7-10.13 § Sal 32(31) ¶ Gal 2,16.19-21
 ¶ Luk 7,36-8,3 (kortere: Luk 7,36-50)

Man 13 □ Den hellige Antonius av Padova ¶
 ① 1 Kong 21,1-16 § Sal 5,2-3.5-6.7 ¶ Matt 5,38-42

Tir 14 □ ① 1 Kong 21,17-29 § Sal 51(50),3.4-5.6a.11+16
 ¶ Matt 5,43-48

Ons 15 ■ ① 2 Kong 2,1.6-14 § Sal 31(30),20.21.24
 ¶ Matt 6,16.16-18

Tor 16 ■ ① Sir 48,1-15 § Sal 97(96),1-2.3.4-5.6-7 ¶ Matt 6,7-15

Fre 17 □ ① 2 Kong 11,1-4.9-18.20 § Sal 132(131),11.12.13-14.17-18
 ¶ Matt 6,19-23

Lør 18 □ (Den salige jomfru Maria) ¶
 □ ① 2 Kron 24,17-25 § Sal 89(88),4.5.29-30.31-32.33-34
 ¶ Matt 6,24-34
 Tidebønn for uke 4, vol. IV

SØN 19 □ 12. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① Sak 12,10-11 § Sal 63(62) ¶ Gal 3,26-29 ¶ Luk 9,18-24

Man 20 □ ① 2 Kong 17,5-8.13-15a.18 § Sal 60(59),3.4-5.12-13
 ¶ Matt 7,1-5

Tir 21 □ Den hellige Aloysius Gonzaga ¶
 ① 2 Kong 19,9b-11.14-21.31-36 ¶ Sal 48(47),2-3a.3b-4.10-11
 ¶ Matt 7,6.12-14

Ons 22 □ (Den hellige Paulinus av Nola) ¶ ■ (De hellige John Fisher og Thomas More) ¶
 □ ① 2 Kong 22,8-13; 23,1-3 § Sal 119(118),33.34.35.36.37.40
 ¶ Matt 7,15-20

Tor 23 □ ① 2 Kong 24,8-17 § Sal 79(78),1-2.3.5.8-9 ¶ Matt 7,21-29
 Vigilie
 □ VIGILIE TIL JOHANNES DØPERENS FØDSEL ¶
 ① Jer 1,4-10 § Sal 71(70),1-2.3.4a.5-6ab.15ab+17
 ② 1 Pet 1,8-12 ¶ Luk 1,5-17

Fre 24 □ JOHANNES DØPERENS FØDSEL ¶
 ① Jes 49,1-6 § Sal 139(138),1-3.13-14ab.14c-15 ¶ App 13,22-26
 ¶ Luk 1,57-66.80

Lør 25 □ (Den salige jomfru Maria) ¶
 □ ① Klæg 2,2.10-14.18-19 § Sal 74(73),1-2.3.5a.5b-7.20-21
 ¶ Matt 8,5-17
 Tidebønn for uke 1, vol. IV

SØN 26 □ 13. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
 ① 1 Kong 19,16b.19-21 § Sal 16(15) ¶ Gal 5,1.13-18
 ¶ Luk 9,51-62

Man 27 □ (Den hellige Kyrillos av Alexandria) ¶
 □ ① Am 2,6-10, 13-16 § Sal 50(49),16bc-17.18-19.20-21.22-23
 ¶ Matt 8,18-22

Tir 28 ■ Den hellige Ireneus ¶
 ① Am 3,1-8.4,11-12 § Sal 5 ¶ Matt 8,23-27
 Vigilie
 ■ VIGILIE TIL DE HELLIGE APOSTLER PETER OG PAULUS ¶
 ① App 3,1-10 § Sal 19(18),2-3.4-5 ¶ Gal 1,11-20
 ¶ Joh 21,15-19

Ons 29 ■ DE HELLIGE APOSTLER PETER OG PAULUS ¶
 ① App 12,1-11 § Sal 34(33),2-3.4-5.6-7.8-9 ¶ 2 Tim 4,6-8.17-18
 ¶ Matt 16,13-19

Tor 30 ■ (Kirkens første martyrer i Roma) ¶
 □ ① Am 7,10-17 § Sal 19(18),8.9.10.11 ¶ Matt 9,1-8

Juli

Fre 1	■ 1 Am 8,4-6.9-12 S Sal 119(118),2.10.20.30.40.131 Ⓢ Matt 9,9-13
Lør 2	□ (Den salige jomfru Maria) V ■ 1 Am 9,11-15 S Sal 85(84),9. 11-12. 13-14 Ⓢ Matt 9,14-17 Tidebønn for uke 2, vol. IV
SØN 3	■ 14. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Jes 66,10-14c S Sal 66(65) Ⓢ Gal 6,14-18 Ⓢ Luk 10,1-12,17-20 <i>(kortere: Luk 10,1-9)</i> □ (Den hellige Elisabeth av Portugal) V ■ 1 Hos 2,16.17b-18.21-22 S Sal 145(144),2-3.4-5.6-7.8-9 Ⓢ Matt 9,18-26
Man 4	□ (Den hellige Antonius M. Zaccaria) V ■ 1 Hos 8,4-7.11-13 S Sal 115(113B),3-4.5-6.7ab-8.9-10 Ⓢ Matt 9,32-38
Tir 5	□ (Den hellige Antonius M. Zaccaria) V ■ 1 Hos 8,4-7.11-13 S Sal 115(113B),3-4.5-6.7ab-8.9-10 Ⓢ Matt 9,32-38
Ons 6	■ (Den hellige Maria Goretti) V ■ 1 Hos 10,1-3.7-8.12 S Sal 105(104),2-3.4-5.6-7 Ⓢ Matt 10,1-7
Tor 7	■ 1 Hos 11,1-4.8c-9 S Sal 80(79),2ac+3b.15-16 Ⓢ Matt 10,7-15
Fre 8	■ (Den hellige Sunniva) V ■ 1 Hos 14,2-10 S Sal 51(50),3-4.8-9.12-13.14+17 Ⓢ Matt 10,16-23
Lør 9	□ (Den salige jomfru Maria) V ■ (Den hellige Augustin Zhao Rong og hans ledsagere) V ■ 1 Jes 6,1-8 S Sal 93(92),1ab.1c-2.5 Ⓢ Matt 10,24-33 Tidebønn for uke 3, vol. IV
SØN 10	■ 15. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Mos 30,10-14 S Sal 69(68) Ⓢ Kol 1,15-20 Ⓢ Luk 10,25-37
Man 11	□ DEN HELLIGE BENEDIKT – VERNEHELGEN FOR EUROPA ① Ordsp 2,1-9 S Sal 34,2-3.4-5.6-7.8-9.10-11 <i>eller</i> 9a Ⓢ Matt 19,27-29
Tir 12	■ 1 Jes 7,1-9 S Sal 48(47),2-3a.3b.4-5.6-7-8 Ⓢ Matt 11,20-24
Ons 13	□ (Den hellige Henrik) V ■ 1 Jes 10,5-7.13-16 S Sal 94(93),5-6.7-8-9.10-14-15 Ⓢ Matt 11,25-27
Tor 14	□ (Den hellige Camillus av Lellis) V ■ 1 Jes 26,7-9.12.16-19 S Sal 102(101),13-14ab+15.16-18.19-21 Ⓢ Matt 11,28-30
Fre 15	□ (Den hellige Svithun) V □ (Den hellige Bonaventura) V ■ 1 Jes 38,1-6.21-22.7-8 S Jes 38,10.11.12abcd.16 Ⓢ Matt 12,1-8
Lør 16	□ (Den salige jomfru Maria) V □ (Jomfru Maria av Karmelberget) V ■ 1 Mi 2,1-5 S Sal 10,1-2.3-4.7-8.14 (9,22-23.24-25.28-29.35) Ⓢ Matt 12,14-21 Tidebønn for uke 4, vol. IV
SØN 17	■ 16. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Mos 18,1-10a S Sal 15(14) Ⓢ Luk 1,24-28 Ⓢ Luk 10,38-42
Man 18	■ 1 Mi 6,1-4.6-8 S Sal 50,5-6.8-9.16bc-17.21.23 [49,5-6.8-9.16bc.21+23] Ⓢ Matt 12,38-42
Tir 19	■ 1 Mi 7,14-15.18-20 S Sal 85(84),2-4.5-6-7-8 Ⓢ Matt 12,46-50
Ons 20	□ (Den hellige Thorlákur) ① S Jer 1,1-4-10 S Sal 71(70),1-2.3-4a.5-6ab.15ab+17 Ⓢ Matt 13,1-9
Tor 21	□ (Den hellige Laurentius av Brindisi) V ■ 1 Jer 2,1-3.7-8.12-13 S Sal 36(35),6-7b.8-11 Ⓢ Matt 13,10-17
Fre 22	□ (Den hellige Maria Magdalena) M ① S Høys 3,1-4a <i>eller</i> 2 Kor 5,14-17 S Sal 63,2-3.4-5.6-8-9 Ⓢ Joh 20,1-2.11-18
Lør 23	□ DEN HELLIGE BIRGITTA – VERNEHELGEN FOR EUROPA ① Gal 2,19-20 S Sal 126(125),1-2ab.2cd.3-4. 5-6 Ⓢ Joh 15,1-8 Tidebønn for uke 1, vol. IV
SØN 24	■ 17. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Mos 18,20-32 S Sal 138(137) Ⓢ Kol 2,12-14 Ⓢ Luk 11,1-13
Man 25	■ APOSTELEN JAKOB Ⓢ ① 2 Kor 4,7-15 S Sal 126(125),1-2ab.2cd.3-4.5-6 Ⓢ Matt 20,20-28
Tir 26	□ (De hellige Joakim og Anna) M ① S Jer 14,17-22 S Sal 79(78),8.9.11+13 Ⓢ Matt 13,36-43 Ⓢ Matt 13,44-46
Ons 27	■ 1 Jer 15,10.16-21 S Sal 59(58),2-3.4-5a.10-11-17.18 Ⓢ Matt 13,44-46
Tor 28	□ (Den hellige Marta) M ① S Joh 4,7-16 S Sal 34(33),2-3.4-5.6-7.8-9.10-11 Ⓢ Joh 11,19-27 <i>eller</i> Luk 10,38-42
Fre 29	■ OLAV DEN HELLIGE – OLSOK ① S Visd 10,10-14 S Sal 31(30),2-3ab.3cd.4-5-6-7.17 ② S Jak 1,2-4.12 Ⓢ Matt 16,24-28
Lør 30	□ (Den salige jomfru Maria) V □ (Den hellige Peter Krysológus) V ■ 1 Jer 26,11-16.24 S Sal 69(68),15-16.30.31.33-34 Ⓢ Matt 14,1-12 Tidebønn for uke 2, vol. IV
SØN 31	■ 18. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Fork 1,2,21-23 S Sal 95(94) Ⓢ Kol 3,1-5-9-11 Ⓢ Luk 12,13-21

August

Man 1	□ (Den hellige Alfonso Maria de' Liguori) M ① S Jer 28,1-17 S Sal 119(118),29.43.79.80.95.102 Ⓢ Matt 14,13-21
Tir 2	□ (Den hellige Eusebius av Vercelli) V □ (Den hellige Peter Julian Eymard) V ■ 1 Jer 30,1-2.12-15.18-22 S Sal 102(101),16-18.19-21.29+22-23 Ⓢ Matt 14,22-36
Ons 3	■ 1 Jer 31,1-7 Ⓢ Jer 31,10.11-12ab.13 Ⓢ Matt 15,21-28
Tor 4	□ (Den hellige Johannes Maria Vianney) M ① S Jer 31,31-34 S Sal 51(50),12-13.14-15.18-19 Ⓢ Matt 16,13-23
Fre 5	□ (Vigselsfest for Maria Maggiore-basilikaen) V ■ 1 Nah 2,1-3.3.1-3.6-7 Ⓢ 5 Mos 32,35cd.36ab.39abcd.41 Ⓢ Matt 16,24-28
Lør 6	□ HERRENS FORKLARELSE Ⓢ ① S Dan 7,9-10.13-14 <i>eller</i> 2 Pet 1,16-19 S Sal 97(96),1-2.5-6.9 Ⓢ Matt 17,1-9 Tidebønn for uke 3, vol. IV
	I St. Olav, Oslo: □ KIRKEVIGSELSESFEST
SØN 7	■ 19. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Visd 18,6-9 S Sal 33(32) Ⓢ Hebr 11,1-2-8-19 <i>(kortere: Hebr 11,1-2.8-12)</i> Ⓢ Luk 12,32-48 <i>(kortere: Luk 12,35-40)</i>
Man 8	□ (Den hellige Dominikus) M ① S Esek 1,2-5.24-28c S Sal 148,1-2.11-12ab.12c-14a.14bcd Ⓢ Matt 17,22-27
Tir 9	□ DEN HELLIGE TERESA BENEDICTA AV KORSET (EDITH STEIN) – VERNEHELGEN FOR EUROPA ① S Hos 2,16b.17b.21-22 S Sal 45(44),11-12.14-15.16-17 Ⓢ Matt 25,1-13
Ons 10	■ DEN HELLIGE LAURENTIUS – DIAKON OG MARTYR Ⓢ ① 2 Kor 9,6-10 S Sal 112(111),1-2.5-6.7-8-9 Ⓢ Joh 12,24-26 Ⓢ Matt 18,21-19.1
Tor 11	□ (Den hellige Klara av Assisi) M ① S Esek 12,1-12 S Sal 78(77),56-57.58-59.61-62 Ⓢ Matt 18,21-19.1
Fre 12	□ (Den hellige Johanna Fransiska av Chantal) V ■ 1 Esek 16,1-15.60.63 <i>(kortere: Esek 16,59-63)</i> Ⓢ S Jes 12,2-3.4bcd.5-6 Ⓢ Matt 19,3-12
Lør 13	□ (Den salige jomfru Maria) V ■ (Den hellige Pontian og den hellige Hippolyt) V ■ 1 Esek 18,1-10.13b.30-32 S Sal 51(50),12-13.14-15.18-19 Ⓢ Matt 19,13-15 Tidebønn for uke 4, vol. IV
	I Tromsø stift: Vigilie □ VIGILIE TIL JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN ① S 1 Kron 15,3-4.15-16.16.1-2 S Sal 132(131),6-7-9.10.13-14 ② S 1 Kor 15,54-57 Ⓢ Luk 11,27-28
SØN 14	■ 20. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Jer 38,4-6-8-10 S Sal 40(39) Ⓢ Hebr 12,1-4 Ⓢ Luk 12,49-53 Vigilie □ VIGILIE TIL JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN Ⓢ ① S 1 Kron 15,3-4.15-16.16.1-2 S Sal 132(131),6-7-9.10.13-14 ② S 1 Kor 15,54-57 Ⓢ Luk 11,27-28
	I Tromsø stift: □ JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN ① S Ap 11,19a.12.1-6a.10ab S Sal 45(44),10bc.11.12ab.16 ② S 1 Kor 15,20-26 Ⓢ Luk 1,39-56
Man 15	□ JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN Ⓢ ① S Ap 11,19a.12.1-6a.10ab S Sal 45(44),10bc.11.12ab.16 ② S 1 Kor 15,20-26 Ⓢ Luk 1,39-56
Tir 16	□ (Den hellige Stefan av Ungarn) V ■ 1 Esek 28,1-10 Ⓢ 5 Mos 32,26-27ab.27cd-28.30.35cd-36ab Ⓢ Matt 19,23-30
Ons 17	■ 1 Esek 34,1-11 S Sal 23(22),1-3a.3b.4-5.6 Ⓢ Matt 20,1-16
Tor 18	■ 1 Esek 36,23-28 S Sal 51(50),12-13.14-15.18-19 Ⓢ Matt 22,1-14
Fre 19	□ (Den hellige Johannes Eudes) V ■ 1 Esek 37,1-14 S Sal 107(106),2-3.4-5.6-7-8-9 Ⓢ Matt 22,34-40
Lør 20	□ (Den hellige Bernhard av Clairvaux) M ① S Esek 43,1-7a S Sal 85(84),9ab-10.11.12.13-14 Ⓢ Matt 23,1-12 Tidebønn for uke 1, vol. IV
SØN 21	■ 21. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Jes 66,18-21 S Sal 117(116) Ⓢ Hebr 2,5-7.11-13 Ⓢ Luk 13,22-30
Man 22	□ (Jomfru Marias dronningverdighet) L Ⓢ S Jes 9,1-6 Ⓢ Sal 113(112),1-2.3-4-5-6-7-8 Ⓢ Luk 1,26-38 M ■ 1 2 Tess 1,1-5.11b-12 S Sal 96(95),1-2a.2b-3-4-5 Ⓢ Matt 23,13-22
Tir 23	□ (Den hellige Rosa av Lima) V ■ 1 2 Tess 2,1-3a.14-17 S Sal 96(95),10. 11-12. 13 Ⓢ Matt 23,23-26
Ons 24	■ DEN HELLIGE BARTOLOMEUS – APOSTEL Ⓢ ① S Ap 21,9b-14 S Sal 145(144),10-11.12-13ab.17-18 Ⓢ Joh 1,45-51
Tor 25	□ (Den hellige Ludvig av Frankrike) V □ (Den hellige Josef av Calasanz) V ■ 1 1 Kor 1,1-9 S Sal 145(144),2-3.4-5-6-7 Ⓢ Matt 24,42-51 ■ 1 1 Kor 1,17-25 S Sal 33(32),1-2.4-5.10ab+11 Ⓢ Matt 25,1-13
Fre 26	□ (Den hellige Monika) M ① S 1 Kor 1,26-31 S Sal 33(32),12-13.18-19.20-21 Ⓢ Matt 25,14-30 Tidebønn for uke 2, vol. IV
SØN 28	■ 22. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Sir 3,19-21.30-31 <i>(gr. 17-18.20.28-29)</i> S Sal 68(67) ② S Hebr 12,18-19.22-24a Ⓢ Luk 14,1.7-14
Man 29	■ Johannes Doperens martyrdød M ① S Jer 1,17-19 S Sal 71(70),1-2.3-4a.5-6ab.15ab.17 Ⓢ Mark 6,17-29
Tir 30	■ 1 1 Kor 2,10b-16 S Sal 145(144),8-9.10-11.12-13ab.13cd-14 Ⓢ Luk 4,31-37
Ons 31	■ 1 1 Kor 3,1-9 S Sal 33(32),12-13.14-15.20-21 Ⓢ Luk 4,38-44

September

Tor 1	■ 1 1 Kor 3,18-23 S Sal 24(23),1-2.3-4ab.5-6 Ⓢ Luk 5,1-11 Verdensbønnedagen for skaperverket
Fre 2	■ 1 1 Kor 4,1-5 S Sal 37(36),3-4-5-6.27-28.39-40 Ⓢ Luk 5,33-39
Lør 3	□ (Den hellige Gregor den Store) M ① S 1 Kor 4,6-15 S Sal 145(144),17-18.19-20.21 Ⓢ Luk 6,1-5 Tidebønn for uke 3, vol. IV
SØN 4	■ 23. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Visd 9,13-18 <i>(gr. 13-18b)</i> S Sal 90(89) Ⓢ Film 9b-10.12-17 Ⓢ Luk 14,25-33
Man 5	■ 1 1 Kor 5,1-8 S Sal 5,5-6-7.12 Ⓢ Luk 6,6-11
Tir 6	■ 1 1 Kor 6,1-11 S Sal 149,1-2.3-4.5-6a+9b Ⓢ Luk 6,12-19
Ons 7	■ 1 1 Kor 7,25-31 S Sal 45(44),11-12. 14-15. 16-17 Ⓢ Luk 6,20-26
Tor 8	□ JOMFRU MARIAS FØDSEL Ⓢ ① S Mi 5,1-4 <i>eller</i> Rom 8,28-30 S Sal 13(12),6ab.6cd Ⓢ Matt 1,1-16.18-23 <i>(kortere: Matt 1,18-23)</i>
Fre 9	□ (Den hellige Peter Claverius) V ■ 1 1 Kor 9,16-19.22b-27 S Sal 84(83),3-4-5-6-12 Ⓢ Luk 6,39-42 I Trondheim stift: □ KIRKEVIGSELSESFEST □ (Den salige jomfru Maria) V ■ 1 1 Kor 10,14-22 S Sal 116(115),12-13.17-18 Ⓢ Luk 6,43-49 Tidebønn for uke 4, vol. IV
SØN 11	■ 24. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S 2 Mos 32,7-11.13-14 S Sal 51(50) Ⓢ 1 Tim 1,12-17 Ⓢ Luk 15,1-32 <i>(kortere: Luk 15,1-10)</i> I St. Olav, Trondheim: □ KIRKEVIGSELSESFEST □ (Jomfru Marias hellige Navn) V ■ 1 1 Kor 11,17-26.33 S Sal 40(39),7-8a.8b-9.10.17 Ⓢ Luk 7,1-10
Tir 13	□ (Den hellige Johannes Krysológus) M ① S 1 Kor 12,12-14.17-30a S Sal 100(99),1-2. 3. 4. 5 Ⓢ Luk 7,11-17
Ons 14	■ KORSETS OPPHØYELSE Ⓢ ① S 4 Mos 21,4c-9 <i>eller</i> Fil 2,6-11 Ⓢ Sal 78(77),1-2.3-4-35.36-37.38 Ⓢ Joh 3,13-17
Tor 15	□ (Jomfru Marias smertor) M ① S Hebr 5,7-9 S Sal 31(30),2-3a. 3b-4. 5-6. 15-16. 20 Ⓢ Joh 19,25-27 <i>eller</i> Luk 2,33-35
Fre 16	■ (Den hellige Kornelius og Kyprian) M ① S 1 Kor 15,12-20 S Sal 17(16),1-6-7.8b+15 Ⓢ Luk 8,1-3 Ⓢ Joh 19,25-27 <i>eller</i> Luk 2,33-35
Lør 17	□ (Den salige jomfru Maria) V □ (Den hellige Robert Bellarmin) V ■ 1 1 Kor 15,35-37.42-49 S Sal 56(55),10.11-12.13-14 Ⓢ Luk 8,4-15 Tidebønn for uke 1, vol. IV
SØN 18	■ 25. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Amos 8,4-7 S Sal 113(112) Ⓢ 1 Tim 2,1-8 Ⓢ Luk 16,1-13 <i>(kortere: Luk 16,10-13)</i>
Man 19	■ (Den hellige Januarius) V ① S Ordsp 3,27-34 S Sal 15(14),2-3ab.3cd-4ab.5 Ⓢ Luk 8,16-18
Tir 20	□ (Den hellige Kim Taegon og hans ledsagere) M ① Ordsp 21,1-6.10-13 S Sal 119(118),1. 27. 30. 34. 35. 44 Ⓢ Luk 8,19-21
Ons 21	■ EVANGELISTEN MATTEUS Ⓢ ① S Ef 4,1-7.11-13 S Sal 19(18),2-3-4-5 Ⓢ Matt 9,9-13 Den internasjonale fredsdagen
Tor 22	■ 1 Fork 1,2-11 S Sal 90(89),3-4-5-6.12-13.14+17 Ⓢ Luk 9,7-9
Fre 23	□ (Den hellige Pius av Pietrelcina) M ① S Fork 3,1-11 S Sal 144(143),1a+2bc.3-4 Ⓢ Luk 9,18-22
Lør 24	□ (Den salige jomfru Maria) V ■ 1 Fork 11,9-12,8 S Sal 90(89),3-4-5-6.12-13.14+17 Ⓢ Luk 9,43b-45 Tidebønn for uke 2, vol. IV
SØN 25	■ 26. SONDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR ① S Amos 6,1a-4-7 S Sal 146(145) Ⓢ 1 Tim 6,11-16 Ⓢ Luk 16,19-31 Caritas-søndag
Man 26	■ (Den hellige Kosmas og den hellige Damian) V ■ 1 Job 1,6-22 S Sal 17(16),1-2-3.6-7 Ⓢ Luk 9,46-50
Tir 27	□ (Den hellige Vincent av Paul) M ① S Job 3,1-3.11-17.20-23 S Sal 88(87),2-3-4-5-6-7-8 Ⓢ Luk 9,51-56
Ons 28	■ (Den hellige Venceslas) V ■ (Den hellige Lorenzo Ruiz og hans ledsagere) V ■ 1 Job 9,1-12.14-16 S Sal 88(87),10-11. 12-13. 14-15 Ⓢ Luk 9,57-62
Tor 29	□ DE HELLIGE ERKEENGLER MIKAEL, GABRIEL OG RAFAEL Ⓢ ① S Dan 7,9-10.13-14 <i>eller</i> Ap 12,7-12a Ⓢ Sal 138(137),1-2a.2bc-3-4-5 Ⓢ Joh 1,47-51
Fre 30	□ (Den hellige Hieronymus) M ① S Job 38,1-12.21-39.36-38 S Sal 139(138),1-3-7-8-9.10.13-14ab Ⓢ Luk 10,13-16

Oktober

November

Desember

Lør 1 □ Den hellige Terese av Jesusbarnet M
① Job 42,1-3.5-6.12-16 S Sal 119(118),66. 71.7 5. 91. 125. 130
E Luk 10,17-24
Tidebønn for uke 3, vol. IV
SØN 2 27. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
① Hab 1,2-3;2,24 S Sal 95(94) ② 2 Tim 1,6-8.13-14
E Luk 17,5-10
Man 3 ① Gal 1,6-12 S Sal 111(110),1,2-7.8-9+10c E Luk 10,25-37
Tir 4 □ Den hellige Frans av Assisi ① Gal 6,14-18
S Sal 37(36),3,4. 5-6. 16.11 E Matt 11,25-30 M
① Gal 1,13-24 S Sal 139(138),1-3.13-14ab.14c-15
E Luk 10,38-42
Ons 5 ① Gal 2,1-2.7-14 S Sal 117(116),1,2 E Luk 11,1-4
Tor 6 □ (Den hellige Bruno) V
① Gal 3,1-5 S Luk 1,69-70.71-72.73-75 E Luk 11,5-13
Fre 7 □ Vår Frue av Rosenkransen ① Apg 1,12-14 S Apg 1,12-14
E Luk 1,26-38 M
Lør 8 □ (Den salige jomfru Maria) V
① Gal 3,22-29 S Sal 105(104),2-3.4-5.6-7 E Luk 11,27-28
Tidebønn for uke 4, vol. IV
SØN 9 28. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
① 2 Kong 5,14-17 S Sal 98(97) ② 2 Tim 2,8-13
E Luk 17,11-19
Man 10 ① Gal 4,22-24.26-27.31-5,1 S Sal 113(112),1-2.3-4.5a+6-7
E Luk 11,29-32
Tir 11 ① Gal 5,1-6 S Sal 119(118),41.43.44.45.47.48
E Luk 11,37-41
Ons 12 ① Gal 5,18-25 S Sal 1,1-2.3-4+6 E Luk 11,42-46
Tor 13 ① Ef 1,1-10 S Sal 98(97),1.2-3ab.3cd-4-5-6 E Luk 11,47-54
Fre 14 □ (Den hellige Callistus I) V
① Ef 1,11-14 S Sal 33(32),1,2-4.5-12-13 E Luk 12,1-7
Lør 15 □ Den hellige Teresa av Avila M
① Ef 1,15-23 S Sal 8,2-3a.4-5.6-7 E Luk 12,8-12
Tidebønn for uke 1, vol. IV
SØN 16 29. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
① 2 Mos 17,8-13 S Sal 121(120) ② 2 Tim 3,14-2,2
E Luk 18,1-8
Man 17 □ Den hellige Ignatius av Antiochia M
① Ef 2,1-10 S Sal 100(99),2. 3. 4. 5 E Luk 12,13-21
Tir 18 □ EVANGELISTEN LUKAS V
① 2 Tim 4,10-17b S Sal 145(144),10-11.12-13ab.17-18
E Luk 10,1-9
Ons 19 □ (De hellige Johannes av Brébeuf, Isaack Jogues og deres ledsagere) V
□ (Den hellige Paul av korset) V
① Ef 3,2-12 S Jes 12,2-3.4bcd.5-6 E Luk 12,39-48
Tor 20 ① Ef 3,14-21 S Sal 33(32),1,2-4.5-11-12.18-19
E Luk 12,49-53
Fre 21 ① Ef 4,1-6 S Sal 24(23),1,2-3-4ab.5-6 E Luk 12,54-59
Lør 22 □ (Den salige jomfru Maria) V
① Ef 4,7-16 S Sal 122(121),1-2.3-4a.4b-5 E Luk 13,1-9
Tidebønn for uke 2, vol. IV
I Trondheim stift:
Årsdag for bispevegselen
I Oslo katolske bispedømme:
Årsdag for bispevegselen
I Tromsø stift:
□ (Den hellige pave Johannes Paul II)
SØN 23 30. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
① Sir 35,15b-17.20-22a [gr. 12-14.16-18] S Sal 34(33)
② 2 Tim 4,6-8.16-18 E Luk 18,9-14
Misjonssøndag
Man 24 □ (Den hellige Antonius Maria Claret) V
① Ef 4,32-5,8 S Sal 1,1-2.3-4+6 E Luk 13,10-17
Tir 25 ① Ef 5,21-33 S Sal 128(127),1-2.3-4-5 E Luk 13,18-21
Ons 26 ① Ef 6,1-9 S Sal 145(144),10-11.12-13ab.13cd-14
E Luk 13,22-30
Tor 27 ① Ef 6,10-20 S Sal 144(143) E Luk 13,31-35
Fre 28 □ DE HELLIGE APOSTLER SIMON OG JUDAS V
① Ef 2,19-22 S Sal 19(18),2-3.4-5 E Luk 6,12-19
Lør 29 □ (Den salige jomfru Maria) V
① Fil 1,18b-26 S Sal 42(41),2.3.5bcd E Luk 14,1,17-11
Tidebønn for uke 3, vol. IV
SØN 30 31. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
① Visd 11,22-12,2 S Sal 145(144) ② 2 Tess 1,11-2,2
E Luk 19,1-10
Man 31 ① Fil 2,1-4 S Sal 131(130),1. 2. 3 E Luk 14,12-14

Tir 1 □ ALLEHELGENSDAG V
① Ap 7,2-4.9-14 S Sal 23,1-2.3-4ab.5-6 ② 1 Joh 3,1-3
E Matt 5,1-12a
Ons 2 □ Allesjersdag M
① 2 Mak 12,43-46 S Sal 103(102),8+10.13-14.15-16-17-18
② Rom 8,31-35.37-39 E Joh 14,1-6 eller ① Visd 3,1-9
② Rom 6,3-9 E Matt 25,31-46 eller ① Jes 25,6-7-9
② 1 Kor 15,20-28 eller Rom 5,5-11 E Joh 11,17-27
eller
Matt 11,25-30
Tor 3 □ (Den hellige Martin av Porres) V
① Fil 3,3-8a S Sal 105(104),2-3.4-5.6-7 E Luk 15,1-10
Fre 4 □ Den hellige Karl Borromeus M
① Fil 3,17-4,1 S Sal 122(121),1-2.3-4a.4b-5 E Luk 16,1-8
Lør 5 □ (Den salige jomfru Maria) V
① Fil 4,10-19 S Sal 112(111),1-2.5-6.8a+9 E Luk 16,9-15
Tidebønn for uke 4, vol. IV
SØN 6 32. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
① 2 Mak 7,1-2.9-14 S Sal 17(16) ② 2 Tess 2,16-3,5
E Luk 20,27-38 (kortere: Luk 20,27.34-38)
Man 7 ① Th 1,1-9 S Sal 24(23),1-2.3-4ab.5-6 E Luk 17,1-6
Tir 8 ① Th 2,1-8.11-14 S Sal 37(36),3-4. 18. 23. 27. 29
E Luk 17,7-10
Ons 9 □ LATERANKIRKENS VIGSELSFEST V
① Esek 47,1-2.8-9.12 eller 1 Kor 3,9b-11.16-17
S Sal 46(45),2-3.5-6.8-9 E Joh 2,13-22
Innsamling av Peterspenger
Tor 10 □ Den hellige Leo den Store M
① Filem 7-20 S Sal 146(145),7,8-9a.9b-10 E Luk 17,20-25
Fre 11 □ Den hellige Martin av Tours M
① 2 Joh 4-9 S Sal 119(118),1,2.10.11.17.18 E Luk 17,26-37
Lør 12 □ Den hellige Josafat M
① 3 Joh 5-8 S Sal 112(111),1-2.3-4-5-6 E Luk 18,1-8
Tidebønn for uke 1, vol. IV
SØN 13 33. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR
① Mal 4,1-2a S Sal 98(97) ② 2 Tess 3,7-12 E Luk 21,5-19
Bonifatius søndag
Man 14 ① Ap 1,1-4;2,1-5a S Sal 1,1-2.3-4+6 E Luk 18,35-43
Tir 15 □ (Den hellige Albert den Store) V
① Ap 3,1-6.14-22 S Sal 15(14),2-3ab.3cd-4ab.5
E Luk 19,1-10
Ons 16 □ (Den hellige Margrete av Skottland) V
□ (Den hellige Gjertrud) V
① Ap 4,1-11 S Sal 150,1-2.3-4-5-6 E Luk 19,11-28
Tor 17 □ Den hellige Elisabeth av Ungarn M
① Ap 5,1-10 S Sal 149,1-2.3-4-5-6a+9b E Luk 19,41-44
Fre 18 □ (Vigselsfesten for Peters og Paulus' basilikaer) V
① Apg 28,11-16.30-31 S Sal 98(97),1. 2-3ab 3c-4. 5-6 E Matt
14,22-33
① Ap 10,8-11 S Sal 119(118),14.24.72.103.111.131
E Luk 19,45-48
Lør 19 □ (Den salige jomfru Maria) V
① Ap 11,4-12 S Sal 144(143),1.2.9-10 E Luk 20,27-40
Tidebønn for uke 2, vol. IV
SØN 20 □ KRISTI KONGEFEST V
① 2 Sam 5,1-3 S Sal 122(121) ② Kol 1,12-20 E Luk 23,35-43
Barmhjertighetens år avsluttes
Man 21 □ Jomfru Marias fremstilling i templet M
① Sak 2,14-17 S Luk 1,46-47.48-49.50-51.52-53.54-55
E Matt 12,46-50
Tir 22 □ Den hellige Cecilia M
① Ap 14,14-20 S Sal 96(95),10.11-12.13 E Luk 21,5-11
Ons 23 □ (Den hellige Klemens I) V
□ (Den hellige Kolomban) V
① Ap 15,1-4 S Sal 98(97),1,2-3ab.7-8,9 E Luk 21,12-19
Tor 24 □ Den hellige Andreas Dung-Lac og hans ledsagere M
① Ap 18,1-2.21-23;19,1-3.9a S Sal 100(99),2.3-4.5
E Luk 21,20-28
Fre 25 □ Den salige Niels Steensen M
① Ap 20,1-4.11-21.2 E Sal 84(83),3,4.5-6a+8a
E Luk 21,29-33
Lør 26 □ (Den salige jomfru Maria) V
① Ap 22,1-7 S Sal 95(94),1-2.3-5-6-7 E Luk 21,34-36
Tidebønn for uke 1, vol. I
SØN 27 Søndagstekst år A, hverdagslesninger år I
□ 1. SØNDAG I ADVENT
① Jes 2,1-5 S Sal 122(121) ② Rom 13,11-14 E Matt 24,37-44
Man 28 ① Jes 2,1-5 S Sal 122(121),1-2.3-4a.(4b-5.6-7) 8-9
E Matt 8,5-11
Tir 29 ① Jes 11,1-10 S Sal 72(71),2.7-8.12-13.17 E Luk 10,21-24
Ons 30 □ DEN HELLIGE ANDREAS V
① Rom 10,9-18 S Sal 19(18),2-3.4-5 E Matt 4,18-22

Tor 1 ① Jes 26,1-6 S Sal 118(117),1+8-9.19-21.25-27a
E Matt 7,21.24-27
Fre 2 ① Jes 29,17-24 S Sal 27(26),1,4.13-14 E Matt 9,27-31
Lør 3 □ Den hellige Frans Xavier M
① Jes 30,19-21.23-26 S Sal 147(146),1-2.3-4-5-6
E Matt 9,35-10,1,6-8
Tidebønn for uke 2, vol. I
SØN 4 2. SØNDAG I ADVENT
① Jes 11,1-10 S Sal 72(71) ② Rom 15,4-9 E Matt 3,1-12
E Luk 5,17-26
Man 5 ① Jes 35,1-10 S Sal 85(84),9ab-10.11-12.13-14
E Luk 5,17-26
Tir 6 □ (Den hellige Nikolas av Myra) V ① Jes 40,1-11
S Sal 96(95),1-2.3+10ac.11-12.13 E Matt 18,12-14
Ons 7 □ Den hellige Ambrosius M
① Jes 40,25-31 S Sal 103(102),1-2.3-4-8+10 E Matt 11,28-30
Tor 8 □ JOMFRU MARIAS UPLETTEDE UNNFANGELSE V
① 1 Mos 3,9-15.20 S Sal 98(97),1,2-3ab.3bc-4
② Ef 1,3-6.11-12 E Luk 1,26-38
Fre 9 □ (Den hellige Juan Diego Cuauhtlatoatzin) V
① Jes 48,17-19 S Sal 1,1-2.3-4+6 E Matt 11,16-19
Lør 10 ① Sir 48,14-9-11 S Sal 80(79),2ac+3b.15-16.18-19
E Matt 17,1-13
Tidebønn for uke 3, vol. I
SØN 11 3. SØNDAG I ADVENT
① Jes 35,1-6a.10 S Sal 146(145) ② Jak 5,7-10 E Matt 11,2-11
Man 12 □ (Vår Frue av Guadalupe) V ① 4 Mos 24,2-7.15-17a
S Sal 25(24),4bc-5ab.6-7bc.8-9 E Matt 21,23-27
Tir 13 □ Den hellige Lucia M
① Sef 3,1-2.9-13 S Sal 34(33),2-3.6-7.17-18.19+23
E Matt 21,28-32
Ons 14 □ Den hellige Johannes av korset M
① Jes 45,6-8.18.21-25 S Sal 85(84),9ab-10.11-12.13-14
E Luk 7,19-23
Tor 15 ① Jes 54,1-10 S Sal 30(29),2+4-5.6-11.12a+13b
E Luk 7,24-30
Fre 16 ① Jes 56,1-3.6-8 S Sal 67(66),2-3.5-7-8 E Joh 5,33-36
Lør 17 ① 1 Mos 49,2-8.10 S Sal 72(71),2.3-4ab.7-8.17
E Matt 1,1-17
Tidebønn for uke 4, vol. I
SØN 18 4. SØNDAG I ADVENT
① Jes 7,10-14 S Sal 24(23) ② Rom 1,1-7 E Matt 1,18-24
E Luk 1,5-25
Man 19 ① Dom 13,2-7.24-25a S Sal 71(70),3-4a.5-6ab.16-17
E Luk 1,5-25
Tir 20 ① Jes 7,10-14 S Sal 24(23),1-2.3-4ab.5-6 E Luk 1,26-38
Ons 21 □ (Den hellige Peter Canisius) V
① Høys 2,8-14 eller Sef 3,14-18 S Sal 33(32),2-3.11-12.20-21
E Luk 1,39-45
Tor 22 ① 1 Sam 1,24-28 S 1 Sam 2,1,4-5.6-7.8abcd
E Luk 1,46-56
Fre 23 □ (Den hellige Johannes av Kety) M
① Mal 3,1-4.23-24 S Sal 25(24),4bc-5ab.8-9.10+14
E Luk 1,57-66
Lør 24 ① 2 Sam 7,1-5.8b-12.14a.16 S Sal 89(88),2-3.4-5.27+29
E Luk 1,67-79
Julaftenvigilien:
□ ① Jes 62,1-5 S Sal 89(88),4-5.16-17.27+29 ② Apg 13,16-
17.22-25 E Matt 1,1-25 (kortere: Matt 1,18-25)
Tidebønn for uke 1, vol. I
SØN 25 □ KRISTI FØDSELSFEST V
1. julemesse, midnattsmessen: ① Jes 9,2-7 S Sal 95,1-2a.2b-
3.11-12.13 ② Tit 2,11-14 E Luk 2,1-14
2. julemesse, messen ved dagry: ① Jes 62,11-12
S Sal 97(96),1+6.11-12 ② Tit 3,4-7 E Luk 2,15-20
3. julemesse, juledag: ① Jes 52,7-10 S Sal
98(97),1,2-3ab.3cd-4,5-6 ② Hebr 1,1-6 E Joh 1,1-18
(kortere: Joh 1,1-5,9-14)
Man 26 □ DEN HELLIGE STEFAN - KIRKENS FØRSTE MARTYR
V
① Apg 6,8-10;7,54-59 S Sal 31(30),3cd-4.6+8ab.16bc+17
E Matt 10,17-22
Bonnedag for forfulgte og undertrykte kristne
Tir 27 □ DEN HELLIGE EVANGELISTEN JOHANNES V
① 1 Joh 1,1-4 S Sal 97(96),1-2.5-6.11-12 E Joh 20,2-8
Ons 28 □ DE USKYLDIGE BARN I BETLEHEM V
① 1 Joh 1,5-2,2 E Sal 124(123),2-3.4-5.7b-8 E Matt 2,13-18
Tor 29 □ (Den hellige Thomas Becket) V
Juleoktaven
① 1 Joh 2,3-11 S Sal 96(95),1-2a.2b.3-5b-6 E Luk 2,22-35
Fre 30 □ DEN HELLIGE FAMILIE V
① Sir 3,2-6.12-14 S Sal 128(127),1-2.3-4-5 ② Kol 3,12-21
E Matt 2,13-15,19-23
Lør 31 □ (Den hellige Sylvester I) V
Juleoktaven
① 1 Joh 2,18-21 S Sal 96(95),1-2.11-12.13 E Joh 1,1-18
Tidebønn for uke 2, vol. I

Kalenderen kan lastes ned i elektronisk format (ical) på http://www.katolsk.no/liturgi/ical.htm samt via QR-kodene under for smarttelefoner (internettforbindelse nødvendig).

Lesninger

Messer

Tidebønner

Karsten Alnæs og Notto R. Thelle
Hva er da et menneske?
Samtaler om Jesu lignelser

Kom forlag 2015
 272 sider, 329 kr

En to år lang brevveksling mellom forfatteren Karsten Alnæs, Dagbladets tidligere kulturredaktør, og professor i teologi ved UiO Notto R. Thelle ble lansert i høst mellom to permer: *Hva er da et menneske? Samtaler om Jesu lignelser*.

Dialog

Denne anmelder har den senere tid vært opptatt med og av en annen litterær diskurs, *Mysteriet i trua* med og delvis av Jon Fosse. Helt fra antikken har dialogen vært en mye brukt sjanger. Dialog er også pedagogisk sett ofte bedre enn monolog. Det interessante utgangspunkt for *Hva er da et menneske* er at Alnæs er bekjennende agnostiker, og Thelle har vært opptatt av dialog mellom kristne trossamfunn. Alt ligger altså til rette for et fruktbart møte. I sin presentasjon presiserer forlaget at Alnæs som historiker har vært opptatt av kristendommen åndshistorisk, politisk og kulturelt, og at Thelle med sin erfaring fra Japan er inspirert av buddhisme og østlig spiritualitet.

Meditativt

Begge er rike på referanser som beriker og inspirerer meg som leser. Der er noe meditativt over deres prosjekt, noe som får meg til å kontemplere videre på egenhånd. Når Thelle karakteriserer Alnæs' beskrivelse av lignelsene «som et grenseoverskridende fellesskap der både kristne og ikke-kristne møtes», gir det et litt nytt perspektiv for meg. Perspektivrik er også den avsluttende leseliste bak i boken, noe som også representerer god bokkunst.

Steinar Rivedal Wiik OP

Ingrid Vik
Guds lobby

Forlaget Manifest 2015
 142 sider, 329 kr

«I Guds lobby møter vi mennesker som jobber mot abort og for Israel, og som har utnevnt venstresiden til sin fremste fiende.

Tette bånd til den blåblå regjeringen gir dem mer makt. Troen på at de kjemper en kamp i tråd med Guds ønsker, gir dem ekstra krefter.

Målet er å forandre Norge. Kan de klare det?»

Konspirasjon

Ovenstående er et sitat fra presentasjonen av Ingrid Viks nye bok på Manifests nettside. I og med at den altså også berører norske kristenmiljøers forhold til Israel, passer det jo forsåvidt å få med et tabloid anstrøk av konspirasjon.

Vik (f. 1965) har studert religionshistorie og har i en årrekke arbeidet med religion og menneskerettigheter. For Norad har hun kartlagt religiøse gruppers arbeid på internasjonale arenaer, slik som FN.

Boken inneholder en rekke intervjuer med «kristenkonervative» aktivister.

Forfatteren fører en lett penn og skriver i en levende reportasjestil.

Skaperkraft

Fra mitt katolske ståsted er kapitlet «Tankesmeden» om tenketanken Skaperkraft bokens mest interessante, ettersom Skaperkraft er med på å arrangere det årlige Haram-seminaret til minne om dominikaneren Arnfinn Haram, som døde i 2012.

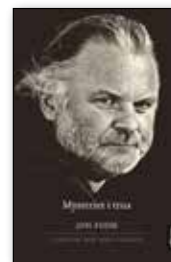
«Her står katolikker, medlemmer av den norske kirke og frikirkesamfunn side om side», skriver Ingrid Vik. Men nettopp den lette reportasjestilen kommer etter min oppfatning i veien for mer dyptlodgende resonnementer.

Det er synd, for selv om jeg ikke kjenner meg helt igjen i det

kristenlandskap boken beskriver, er det positivt at det kristne engasjement registreres.

Men jeg kan ikke helt se at kristenkonervative krefter lykkes i å trekke i trådene når det gjelder Høyre, som ikke lenger er det verdikonservative tyngdepunkt partiet en gang var.

Steinar Rivedal Wiik OP

Jon Fosse og Eskil Skjeldal
Mysteriet i trua
Ein samtale mellom Jon Fosse og Eskil Skjeldal

Samlaget 2015
 168 sider, 369 kr

En unnselig bok på små 162 sider med tekst på må ifølge denne anmelder kanskje være årets viktigste bok for en katolsk leser i Norge. Ikke fordi den dreier seg om ikonet Jon Fosse, som nå har fått Nordisk råds litteraturpris – han er den mest spilte norske dramatiker ute i verden etter Henrik Ibsen. Han ble i 2005 kommandør av Den kongelige St. Olavs orden og bor i Grotten, Statens æresbolig for fortjente kunstnere. Der bodde engang Henrik Wergeland og senere Arnulf Norheim og Arne Norheim. Ei heller er boken viktigst fordi Fosse 2013 ble den mest selebte konvertitt her til lands på noen år.

Nei, boken er viktig fordi den er enda naknere minimalistisk enn noen annen tekst av vår store dramatiker og poet og formidler noe av hva tro i bunn og bunn dreier seg om – og hva som særpreger katolsk tro i forhold til protestantisk.

Ein samtale mellom Jon Fosse og Eskil Skjeldal er undertittelen på *Mysteriet i trua*. Altså en diskurs som går tilbake til den sokratiske dialogform. Skjeldal (f. 1974) er teolog, forfatter og bibliotekar.

I protest mot statskirken meldte Fosse (f. 1959) seg ut, men fant etter hvert gjennom sitt forfatterskap tilbake

til en religiøs livsforståelse. Han har vært opptatt av gnostisisme, kristen mystikk og har følt seg nær kvekerbevegelsen. Han ser en sammenheng mellom kvekerens tause møte og den katolske messe.

I sitt forord nevner Skjeldal Mester Eckhart og Augustin som personene Fosse var mest opptatt av i sitt studium av katolsk teologi.

Skjeldal begynte sin jakt på å få Fosse i tale etter at han altså konverterte for to år siden. Først ble han avvist med at forfatteren ikke rakk over alt: «... eg er ein skarve poet og får finna meg i det.»

Et portrett

For seks år siden utgav Samlaget *Jon Fosse. Poet på Guds jord* av Cecilie N. Seiness (f.1972), forfatter og journalist i Dag og Tid. Forlaget kaller boken et «portrett», og den bygger på en rekke møter hun hadde med forfatteren gjennom et års tid.

Boken er en klok og følsom presentasjon av Fosses dikteriske univers og har et rikt billedmateriale og en forbillidlig bibliografi. Skjeldal refererer i sitt forord til at Seiness under et av møtene i kjelleren på Kaffistova spurte poeten nok en gang om han ikke ville snakke om sine religiøse innsikter. Han svarte: «Eg vil ikkje snakka om det. Slik er det berre!»

«Fosse meiner alvor. Eg har nådd grensa. Så langt, men ikkje lenger.» Slik er siste strøk i hennes portrett.

Og seks år senere fortsetter Skjeldal der Seiness stanset. Dialogen begynner som e-brev og utvides etter hvert til et langt intervju som gikk frem og tilbake mellom ham og Fosse inntil den versjonen som nå er presentert i bokform.

Gud og tro

Diskursen mellom de to er personlig og innom viktige spørsmål om tro, Gud, mystikk, skilsmisse og litteratur.

Fosse får de siste ord i samtalen: «Det store, det som gjer meg til katolikk, er mysteriet i trua. Det er sant, sagt med handa på hjarta. Og det kan ein ta konkret del i kvar einaste dag. Og det store med Den katolske kyrkja er at ho, trass alt, har klart å ta vare på og føra dette mysteriet vidare. Også til meg.»

Dette gjør denne boken så inspirerende og til et viktig supplement til *Poet på Guds jord*.

Steinar Rivedal Wiik OP

Aage Hauken

Med Paulus i Italia

St. Olav forlag 2015
186 sider, 289 kr

Med fr. Aage Hauken som reisefører er den teologi- og kulturhistorieinteresserte leser bokstavelig talt på fast grunn. Årets bok *Med Paulus i Italia* er en naturlig fortsettelse av hans *Med Paulus i Hellas – reiser i et kulturlandskap* (2000) og *Med Paulus i Tyrkia* (2013).

Hauken er en særdeles lærd dominikaner med en stor litterær produksjon innen tre sjangre: nytestamentlig teologi, kulturhistorie og krim. Faktisk føler jeg at disse tre her smelter sammen som om han hadde brukt De vises sten.

Som flanerende kulturhistoriker har Hauken ett prinsipp – han skildrer kun områder han har inngående kjennskap til. Hauken er tidligere professor i teologi ved Det pavelige San Tomasso in Urbe-universitetet i Roma og skrev doktoravhandlingen *The Greek Vocabulary of the Roman Imperial Cult and the New Testament* ved Angelicum i Roma 1992. Dermed kjenner han både det bibelske grunnlag for apostelen Paulus, som gjorde kristendommen til en universell religion, og det gresk-romerske kulturområde, som var Paulus' springbrett videre fra Palestina.

I *Med Paulus i Italia* poengterer Hauken vedrørende Paulus' siste reise, fra Jerusalem til Roma, at da han ankom det som i dag er Syd-Italia, kom han til det som lenge hadde vært et Stor-Hellas, *Mana Graecia*.

For denne moderne leser er det et tankevekkende faktum at Paulus' odysse fra Jerusalem til Roma og døden der i år 67, tok mer enn ti år. For de romerske herskere var det enkleste å sende den besværlige Paulus til Roma. Denne borger av Tarsos hadde også romersk statsborgerskap, og da de ikke ville risikere at han ble drept i Jerusalem, sendte de ham eskortert av soldater og en romersk offiser til

Roma for å få sin sak prøvet av keiseren. Skipbrudd underveis gjorde reisen lang. Det tankevekkende faktum er likevel den romerske borgers relative rettssikkerhet.

Når jeg hevder at hos Hauken smelter teologien, kulturhistorien og kriminalsjangeren sammen, er det også fordi han som en kildekritisk bevisst journalist refererer sakens faktum så godt det lar seg gjøre, slik at leseren skal være informert og selv kunne vurdere motstridende opplysninger fra evangeliene: «Det nye testamente er ikke en kriminalroman hvor du får alle opplysningene du trenger, men må finne frem til svaret selv.»

Haukens elegante sprog og dets tilsynelatende letthet er benådet fortellerkunst bygget på stort pedagogisk talent. Leseren blir revet med så hun føler seg som en medpassasjer av Paulus.

Hans refleksjoner stiller også Paulus' ferd i relieff. Som når han avslutningsvis skriver: «Forskjellen er selvsagt Roma, som på Paulus' tid ville ha lignet mer på Bangladesh og Calcutta enn på en moderne metropol. Likevel ligger store deler av den gamle byen der under våre føtter eller opp i dagen. Vi kan den dag i dag se mye som Paulus så, ikke minst fra keiser Neros tid.»

Steinar Rivedal Wiik OP

Richard Rohr

Å falle oppover

– åndelighet for livets to halvdel

St. Olav forlag 2014
221 sider, 298 kr

Mange erfarer at Gud kan tale gjennom paradokser. Han kan snu traumer og snublesteiner til glede, mening og hjørnesteiner. Via mytemateriale, Jung og Freud tar fransiskanerpater Richard Rohr oss med inn i denne dynamikken. Hans hjertesak er at vi som moderne mennesker har et så snevert blick på

livet, at alt for mange mennesker aldri når frem til erfaring og deltagelse i denne overveldende paradoksale Guds nåde og kjærlighet. En forutsetning for dette er ifølge forfatteren at vi ser, aksepterer og anerkjenner at naturens biologiske syklus – vekst og nedbrytning, motgang og lidelse – nettopp er Guds redskap til stadig dypere å forene menneskene med seg selv.

Den første halvdel av livet er tid for bygging: Her bygges ferdigheter og et «jag», i kristen sammenheng det som dreier seg om læren, kjennskap til og overholdelse av budene. Den andre halvdel av livet er tid for overgivelse og en overraskende type vekst, med fokus på saligprisningene. Her er det Gud som virker og mennesket som stiller seg til disposisjon. Disse fasene kommer ikke nødvendigvis kronologisk, for mange opplever utløsende «tragediemotiv» tidlig i livet – for noen vil det også foregå en stadig veksling mellom de to halvdelene livet igjennom.

Men har vi katolikker bruk for en slik bok? Vi har jo tilgang på kormystikken gjennom så mange av Kirkens helgener, i særdeleshet Johannes av Korset, Teresa av Avila, for ikke å glemme Therese av Lisieux. Ja, vi har det. «Å falle oppover» er en bro mellom det moderne mennesket og disse dype kristne sannheter. Den er samtidig en verdifull kultur- og kirkekritikk og kan i sitt forsøk på å nå alle, gi troende så vel som ikketroende et felles vokabular til å snakke om det som ligger «utenfor vår forstand». Forfatter har dyp kjennskap til temaet gjennom mange år som fengselsprest og gjennom undervisning på amerikanske presteseminarer.

Alle, det være seg ihuga førstehalvdelsmennesker, kristne så vel som ikke-kristne, trenger å høre hva Rohr vil dele med oss. Før eller siden vil livets andre halvdel komme. Alle, det være seg dem som livet enn så lenge har fart pent med, og dem som synes at de har fått sin del av prøvelsene, trenger denne forståelsesrammen. Det er den som utgjør forskjellen mellom lidelse i bitter selvbeskuelse kontra en overgitt og stedfortredende lidelse, som gjør at man kan falle oppover mot Gud og ta del (om ikke annet så i små øyeblikk!) i den store, meningsfulle Herrens glede og fred.

I livets første halvdel bygger vi de kar som skal holde overgivelsens nåde i den andre halvdel. Det er ingen overgivelse uten en klar og tydelig

person å overgi. I livets andre halvdel fyller Gud karet med «levende vann» til gagn for hele Kirken. Det er i denne fasen sann hellighet får utvikle seg. Å falle oppover er en bro over til Kirkens dypeste mysterier. Ta og les!

Anne Samuelsen

Berit S. Thorbjørnsrud (red.):

De kristne i Midtøsten

Kampen for tilhørighet

Cappelen Damm akademisk 2015
265 sider, 349 kr

En av de største tragediene i kristendommens historie er tapet av de opprinnelige kristne kjerneområdene i Midtøsten. Fremveksten av islam fra og med det syvende århundret førte etter hvert til at de kristne ble en minoritet i store deler av det som i oldkirken var kristenhetens sentrale områder. Siden kristne, i likhet med jøder, hører med til «bokens folk» i henhold til islamsk tenkning, har de tradisjonelt hatt en stor grad av beskyttelse, innbefattet rett til religionsutøvelse, noe som har ført til at Midtøsten under islamsk hegemoni har vært preget av religiøs og etnisk pluralisme. I dag er det imidlertid mye som tyder på at denne pluralismen står for fall. Krig, konflikt og fremmarsjen til militante islamister har ført til at svært mange kristne har forlatt regionen, og mange frykter at Midtøstens kristne er i ferd med å forsvinne for godt. «I Midtøsten har kristne fellesskap eksistert uavbrutt i to tusen år, men i løpet av det 20. århundre har andelen kristne sunket fra ti til fem prosent», heter det i innledningen til boken. Dette er en tragisk utvikling både for de kristne og for landene i regionen.

Det er ikke hverdagskost at det kommer bøker om kristne i Midtøsten på norsk, og det er derfor all grunn til å hilse velkommen boken *De kristne i Midtøsten. Kampen for tilhørighet*.

Det er snakk om en antologi redigert av Berit Thorbjørnsrud, førsteamanuensis i midtøstenstudier ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk (IKOS) ved Universitetet i Oslo. I tillegg til redaktørens bidrag om kristne migranter på den arabiske halvøy, samler antologien bidrag fra noen av landets fremste forskere på de kristne i Midtøsten og hvordan disse kjemper for sin tilhørighet – på ulikt vis og med forskjellige midler.

Boken beskriver hvordan situasjonen for de kristne varierer i stor grad fra land til land, med den fellesnevneren at de alle steder kjemper for sin tilhørighet. I Libanon kjemper de gjennom det politiske systemet, i Egypt er søndagsskolene arenaer for motstand og mobilisering, i Syria og Irak har kristne begynt å danne militser for å forsvare sine områder med våpen, etter at statsapparatet ikke lenger er i stand til å forsvare dem. Samtidig er ikke situasjonen like kritisk alle steder: I Gulf-statene har det for eksempel aldri vært flere kristne kirker enn i dag, og antallet kristne i befolkningen vokser stadig på grunn av arbeidsinnvandringen. Men det er i beste fall en svært begrenset religionsfrihet i disse landene.

I tillegg til kapitler fra utvalgte land i regionen, inneholder antologien også kapitler som tar for seg tema som IS' forhold til de kristne, muslimsk-kristne relasjoner opp gjennom historien, kulturell utveksling mellom kristne og muslimer – og nordmenns skiftende syn på de kristne i Midtøsten.

Med elleve bidragsyttere som har tatt for seg hvert sitt tema innenfor paraplytemaet kristne i Midtøsten, er det ikke så lett å vite hvilke som bør trekkes frem i en kort bokomtale av denne typen. Her er det mye å hente for den som er interessert i de kristnes pressede situasjon i et av de mest konfliktfylte delene av verden, og det trengs egentlig ingen bestemte forkunnskaper for å lese boken med utbytte. Boken henvender seg til et interessert publikum, langt utover spesialistenes og forskernes til dels nedstøvede kontorer.

Olav Hovdelien

Anbefalt fra St. Olav forlag

Nyhet:
**KATOLSK ALMANAKK
2016**

149 kr

Katolsk almanakk inneholder ukesoppslag og liturgiske referanser for hver dag i kirkeåret, gjeldende liturgiske farge, angivelse av tidebønner, helgenfester og andre høytider samt dager med kirkeplikt og offisielle flaggdager. Tidsperioden er kirkeåret, fra 1. søndag i advent 2015 til ut året 2016. I adresseseksjonen finner du kontaktinformasjon til Den katolske kirke i Norges ulike enheter: bispedømmer, bispedømmekontorer, menigheter, ordenshus osv. Almanakken inneholder også et lite utvalg klassiske bønner, samt pavens bønneintensjoner for 2016.

Nyhet:
Ståle J. Kristensen
& Peder K. Solberg
(red.):

SEGL 2015

kr 298

Årets *SEGL* – katolsk årsskrift for religion og samfunn foreligger nå! Denne gang er hovedtema døden og håpet. Vi markerer også at det er 500 år siden den hellige Teresa av Avilas fødsel, samt presenterer en inngående drøfting av den betydning kirkekritikk bør ha i et sunt og robust kirkelig fellesskap. Blant årets skribenter finner du Gunnar Danbolt, Tordis Ørjasæter, Olav Egil Aune, Håkon Bleken, Henrik von Achen, Erling Rimehaug og Anne Bente Hadland.

Nyhet:
P. Aage Hauken:
MED PAULUS I ITALIA

Kr 289

Med Paulus i Italia introduserer oss for den sydligste delen av Italia: fra Syrakus på Sicilia til den eventyrlig rike arkeologiske sonen som er Napolibukten. Roma er målet for ferden, et mål p. Aage Hauken OP har omtalt i *Roma og*

de første kristne (St. Olav 1998), i *Det underjordiske Roma* (Aschehoug 2008) og i *På sporet av de første kristne* (St. Olav 2012). Men denne gangen gir vi oss bedre tid og ser litt nøyere på hva som ventet Paulus i rikshovedstaden. I tilfellet Roma blir ofte vår leting og våre undersøkelser et mål i seg selv. Byen er så rik på fortidsminner at det å bevege seg i disse er i seg selv oppholdet verd. Men det er Paulus vi ser etter, ikke byen som sådan ...

Nyhet:
Marius Timmann
Mjaaland (red.):

**§ 2 INGEN ADGANG
TIL RIKET?**

kr 198

Et kritisk blikk på Grunnlovens tilblivelse og dens innledende bestemmelse om «statens offentlige religion» i paragraf 2. Hva var det som gjorde at «verdens mest liberale grunnlov» da den ble til i 1814, også hadde verdens mest illiberale paragraf som utelukket jøder, jesuitter og munkeordener fra riket? Boken retter et kritisk søkelys på denne siden av Grunnloven og gir samtidig et verdifullt innblikk i hvordan loven har preget det norske samfunnet frem til i dag.

Blant bidragsyterne er Jonas Gahr Støre, Håkon Harket, Robert Danieluik, Øyvind Norderval, Dag Michalsen, Vibeke Blaker Strand, Torkel Brekke og Anne Sender.

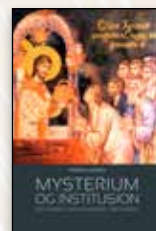

Richard Rohr:
**Å FALLE OPPOVER –
åndelighet for livets to
halvdeler**

kr 298

I denne boken søker fransiskanerpater Richard Rohr å hjelpe leserne til å forstå forskjellen mellom livets første og andre halvdel. Mennesker som har falt, mislyktes eller det har «gått nedover» med, er de eneste som kan forstå «oppover», hevder p. Rohr. De fleste av oss har en tendens til å tenke på andre

halvdel av livet som perioden da man blir gammel, får dårligere helse og må gi slipp på livet – men ifølge denne boken bør opplevelsen være helt motsatt.

P. Fredrik Hansen:
**MYSTERIUM OG
INSTITUSJON – Det
annet vatikankonsil om
Kirken**

kr 229

For ca. femti år siden – nærmere bestemt den 21. november 1964 – offentliggjorde Det annet vatikankonsil sin dogmatiske konstitusjon om Kirken, *Lumen Gentium*. Dokumentets åtte kapitler utgjør den mest omfattende utlegningen av det katolske kirkesyn fra det øverste læreorgan i Den katolske kirke: det økumeniske konsil, kirkemøtet som består av paven og alle Kirkenes biskoper.

I denne innføringen i *Lumen Gentium* lære om Kirken forklarer p. Fredrik Hansen konstitusjonens forhistorie, tilblivelse under konsilet, rike innhold, mottagelse og iverksettelse.

Wilfrid Stinissen:
**DEN NYE VINEN – om
Åndens frukter**

kr 329

Karmelittpater Wilfrid Stinissens (1927–2013) aller siste bok før han døde i 2013.

Er det mulig for et menneske å leve et himmelsk liv allerede her på jorden? spør br. Wilfrid. Eller sagt med andre ord: Er det realistisk å tro at Guds vilje kan skje i mitt liv her «på jorden slik som i himmelen»? Og hvis svaret er ja, hvordan ser et slikt liv ut? Dette er et grunnleggende og svært praktisk spørsmål. Det dreier seg om måten du tenker, kjenner og handler på. Hele livet ditt står og faller med hva du svarer på dette spørsmålet.

Denne boken beskriver hvordan livet ser ut når Ånden får frihet til å blåse der den vil.

Jessheim: Brikkene faller på plass

Foto: katolsk.no

Fredag 30. oktober var en stor dag for St. Gudmund menighet og Oslo katolske bispedømme. Grunnstenen for den nye kirken på Jessheim kunne omsider velsignes og mures inn i kirkeveggen – bare få uker før bygget står ferdig, både flere måneder før skjema og innenfor budsjett. Gravingen på tomten begynte i oktober i fjor, og siden har det gått slag i slag. Nå er estimert overtagelsesdato 16. desember, og om alt går bra, kan menigheten feire julemessene i sin nye kirke. Under seremonien ble også det seks meter lange korset velsignet og heist på plass på kirketårnet. Selve tårnet er 25 meter høyt, toppen av korset rager nå 28 meter over bakken. Bildet viser biskop Eidsvig og generalsekretær i Bonifatiuswerk monsignore Georg Austen, som sammen legger stenen på plass. Bonifatiuswerk er en uvurderlig bidragsyter til kirkebygging i Norge.

♦ Red

www.

Mer på katolsk.no

Flere bilder fra dagen samt webcam fra byggetomten finnes på katolsk.no.

St. Paul gymnas tildelt Bergen kommunes tilgjengelighetspris

Bergen kommune har tildelt St. Paul gymnas tilgjengelighetsprisen for 2015. Prisen, som ble utdelt for første gang i fjor, er en påskjønnelse til dem som viser en stor interesse for og gjennomfører tilrettelegging for funksjonshemmede i alle kategorier. Dette gjelder næringsdrivende, organisasjoner, privatpersoner eller offentlige virksomheter. Prisen er et samarbeid mellom

Bergen kommune og Kommunalt råd for funksjonshemmede (KRFF).

Prisen ble utdelt av lederen i KRFF, og påtroppende varaordfører Moltu i kommunen overleverte et bilde av Sta. Sunniva som hilsen fra kommunen.

♦ KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)

Karmel med nytt nettsted

Karmelittklosteret 'Totus Tuus' i Tromsø har fått et nytt og oppfrisket nettsted.

På <http://karmel.katolsk.no/> kan du nå lese om karmelittordenen, dagligliv og gudstjenestelivet i klosteret, bønn og liturgi, ordensskall, se bilder og mye mer.

Klosteret i Tromsø ble grunnlagt i 1990 og innviet 23. august 1998.

♦ KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)

Vellykket pastoralrådsmøte på Mariaholm

Pastoralrådet i OKB. Foto: Marcin Fojcik.

Pastoralrådet i OKB var siste helg i oktober samlet på Mariaholm. Hovedsaken var «menigheten som arbeidsplass», både for ansatte og frivillige. Forsamlingens forventninger i forhold til hva administrasjonen i bispedømmet skal/kan levere ble diskutert, både på det administrative, praktiske og pastorale området. En hovedkonklusjon var at pastoralrådet i OKB mener at bispedømmets administrasjon må gjenspeile den relativt nye virkeligheten som er ute i menighetene. Møtet vedtok et sluttokument med sine anbefalinger til biskopen. Hele sluttokumentet kan leses på katolsk.no.

P. Haavar Simon Nilsen innledet om *Laudato Si*, pave Frans' rundskriv om miljøsaken. Pastoralrådet i OKB ser

med forventning fram mot den norske utgaven og oppfordrer OKB til å utarbeide et studieopplegg på rundskrivet, som i følge p. Haavar stiller store krav til oss som enkeltpersoner og menigheter – vi trenger en ny omvendelse.

♦ Dag Albert Bärnes, leder PRO

Brann i menighetshuset i Harstad

Foto: Ruth Michelsen.

Natt til søndag 25. oktober brøt det ut brann i menighetshuset til St. Sunniva menighet, Harstad. Brannvesenet fikk melding om brannen rundt klokken fem. Ingen personer kom til skade, men det treetasjes huset i Skolegata, som rommer menighetslokaler og utleieleiligheter, ble totalskadd. Heldigvis ble hverken kirken eller presteboligen rammet av brannen, men leder av menighetsrådet Ruth Michelsen opplyser at presteboligen har mistet både telefonforbindelsen og internettforbindelsen. For prestelig betjening må man derfor kontakte sogneadministrator Gunther Jäger på mobil.

Så godt som alt løsøre i huset gikk tapt i brannen, men Michelsen opplyser at brannvesenet fikk berget ut det store maleriet av menighetens vernehelgen, St. Sunniva, som nå har fått en foreløpig plassering i kirken.

Frelsesarmeen har tatt kontakt og tilbudt menigheten å bruke deres lokaler, detaljer rundt dette vil forhåpentligvis kunne avklares innen kort tid. Brannårsaken er foreløpig ukjent.

♦ KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)

Trippel feiring i Tromsø

Under messen var det løftefornyelse.

Torsdag den 15. oktober kunne de troende samles i Karmelittklosterets Allehelgenskirke til en trippel feiring. Nesten hele presteskabet i Tromsø Stift og de fleste ordenssøstre var samlet for å feire Ordenslivets år, 500-årsjubileet for fødselen til den hellige Teresa av Jesus (karmelittordenens grunnlegger) og 25-årsjubileet for karmelittnonnene i Tromsø. Arrangementet begynte med høytidelig vesper ledet av pater Juliusz av Guds barmhjertighet OCD, etterfulgt av en festmesse hvor biskop Berislav Grgić var hovedcelebrant. Under messen fornyet alle ordensbrødre og -søstre samt andre gudviede sine løfter. Under messen pekte biskopen på viktigheten av et gudviet liv, og særlig understreket han viktigheten av å feire dette året i stiftet i og med at størstedelen av presteskabet her tilhører en orden eller en kongregasjon.

I anledning karmelittenes jubileum hadde karmelittnonnene forberedt en lysbildepresentasjon både av Teresa av Jesus' liv og karmelittklosterets historie, som ble fremstilt i klosterkirken etter messen. Deretter var det kirkekaffe i samtalerommet. Hjertelig takk til alle som bidro til at arrangementet var så preget av høytid og glede, fellesskap i bønn og broderlig samvær.

♦ Tromsø stift

Vellykket samling for menighetsmedarbeidere

Fra flere hold er det i en årrekke kommet ønsker om kursing og møtearenaer for medarbeidere i våre katolske menigheter, og for tre år siden ble en slik dag arrangert i St. Hallvard menighet i Oslo. Den 13. oktober var tiden kommet for å gjenta suksessen, og også denne gangen var St. Hallvard menighet vertskap. Totalt 25 personer fra halvparten av Oslo katolske bispedømmes menigheter deltok, inkludert foredragsholdere. Blant temaene var personvern, Org.Sys., kirkerett for

menighetssekretærer og føring av kirkebøker. Det meldes om en intensiv og nyttig dag som neppe blir den siste i sitt slag.

♦ KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)

Endringer i Oslo katolske bispedømmes organisasjon

Oslo katolske bispedømme trenger profesjonalisering og sterke administrative rutiner for å kunne gi et godt pastoralt tilbud til et stadig økende antall katolikere i landet. Biskop Bernt Eidsvig innfører derfor en ny styringsmodell med virkning fra 1. oktober 2015. Et utvidet finansråd skal i tillegg til økonomi også følge opp administrasjonen på andre saksområder. Eksisterende finansråd går nå inn som en del av Utvidet Finansråd, og blir i løpet av høsten utvidet med flere geistlige og lekfolk. Endringen i Finansrådets mandat er midlertidig, og rådet skal fremdeles ledes av biskopen.

Administrativ leder vil rapportere jevnlig til Utvidet Finansråd om alt utenom geistlige og pastorale saker. I praksis betyr dette at biskopen og administrasjonen får god støtte av kompetente personer i arbeidet med å utvikle organisasjonens ulike områder.

En nyutnevnt ledergruppe, som trådte i funksjon 1. oktober, skal se nærmere på hvordan administrasjonen kan bli et enda bedre støtteapparat for biskopen og det pastorale arbeidet i menighetene. Gruppen ledes av administrativ leder Lisa Wade, og består av Thuan Cong Pham (økonomi og eiendom), Mats Tande (IT og medlemssenter), Ingrid Rosendorf Joys (samfunnskontakt) og Bjørn Øiulfstad (midlertidig ansvar for HR og jus).

Avdelingen for Informasjon, Publisasjon og Media skifter navn til Kommunikasjonsavdelingen. Det skal ansettes to nye ledere for områdene HR og kommunikasjon. Disse stillingene vil bli utlyst.

♦ KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)

Kunstlotteriet til inntekt for heis på Mariaholm

Takk til alle som kjøpte lodd. Trekning er nå foretatt og alle gevinster fordelt.

Lotteriet innbragte kr. 70.000. I tillegg til disse pengene har vi fått en del gaver, så vi har per 25. november kr 132.800 kroner på konto. Rullestolheisen er bestilt, men vi mangler fremdeles noen tusen. Dersom noen kan tenke

seg å sponse denne heisen, kan penger settes inn på konto 9100.35.70806, Mariaholms venner v/Elisabeth Golding. Får vi mer enn vi trenger, går disse midlene til å utbedre adkomst og toaletter.

♦ Elisabeth Golding

Opprop mot kjønnsbasert vold

Over 20 religiøse ledere i Norge ber i et opprop regjeringen om å prioritere kampen mot kjønnsbasert vold.

– Vi vil ikke se på at våre religioner misbrukes for å undertrykke mennesker på grunn av kjønn. Som religiøse ledere vil vi kjempe for menneskers grunnleggende rett til et liv uten vold, heter det i oppropet, et samarbeid mellom Norges kristne råd, Kirkens nødhjelp og paraplyorganisasjonen Digni.

Oppropet ble overlevert statssekretær Tone Skogen under et seminar på Litteraturhuset tirsdag den 1. september, og er en oppfordring om å øke fokuset på kjønnsbasert vold i de nye globale bærekraftsmålene, som vedtas under FNs generalforsamling i New York denne måneden.

Blant de som har underskrevet, er biskop Bernt Eidsvig av Oslo.

– Jeg håper at vi i alle fall kan eliminere den religiøse begrunnelsen for vold. Og jeg håper at prester og andre som preker, er bevisst på at problemet eksisterer. Forkynnelsen har sin virkning: Vold skal ikke skje i min religions navn, sier Eidsvig til Vårt Land.

– Når diskriminerende og begrensede kjønnsroller rettferdiggjøres med henvisning til religiøse påbud og religiøst funderte tradisjoner, må vi reagere. Vi har vært for passive i møte med denne utfordringen lenge nok. Nå nekter vi å se på at våre religioner misbrukes til å frata mennesker deres rett til å leve fritt uten frykt for vold, skriver de religiøse lederne, og ber regjeringen om å følge opp saken i internasjonale fora.

♦ KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)

Prestelig studietur til London

«Videre formasjon av prestene er den naturlige og særs nødvendige fortsettelsen på den prosess som begynte og ble utviklet i presteseminaret, prosessen som søker å bygge den prestelig personlighet» (Pastores Dabo Vobis, 71).

I tråd med Kirkens tydelige ønske om at alle prester skal fortsette sin akademiske, pastorale, åndelig og

Den hellige messen var en selvskreven del av programmet.

menneskelige formasjon også etter prestevielsen, organiserte en gruppe prester i Oslo katolske bispedømme en studietur i slutten av august.

Gruppen bestod av fem prester som studerte sammen ved presteseminaret Allen Hall i London, og som ble presteviet av biskop Bernt Eidsvig mellom 2007 og 2010: Pål Bratbak (sogneprest, St. Olav domkirke), Phu Nguyen (sogneprest, St. Johannes), Per Einar Odden (kapellan, St. Svithun), Khiem Nguyen (landsungdoms- og skoleprest) og Fredrik Hansen (nuntiaturssekretær, Honduras).

P. Michael Lang foreleser om eukaristien.

Allen Hall, presteseminaret i erkebispedømmet Westminster, har fra 1980-tallet til grunnleggelsen av St. Eysteins presteseminar i Oslo i 2006 huset mange av Oslo katolske bispedømmes prestekandidater. Ledelsen i Allen Hall stilte meget velvillig kapell, foredragsrom og gjesterom til disposisjon, og den første kvelden arrangerte mgr. Paul McGinn (rektor i Allen Hall fra 2001 til 2008) en festmiddag for gruppen, hvor også flere av de overordnede i seminaret mens de fem norske prestene studerte i London, var invitert.

Dag 1 var viet det pastorale og det åndelige, og etter innledende messe holdt p. Dermot Power (tidl. spiritual i Allen Hall) to foredrag om prestenes åndelige liv. Han tok utgangspunkt i messens tekster og deres teologiske grunnvoll og i pave Frans' eksempel

og budskap rettet til prestene. Deretter innledet p. Anthony Dwyer (tidl. viserektor i Allen Hall) til en omfattende diskusjon om «Hvordan trekke de troende til Kirkens liv?» og «Hvordan holde på de troende?».

Dag 2 var viet det menneskelige og gikk med til diskusjoner internt i gruppen. Både temaene som ble presentert dagen før og egne opplevelser som prester i Norge, ble tatt opp til samtale. I tillegg til messen ble det satt av en time til eukaristisk tilbedelse, viet bønn for prestekall i bispedømmet.

De fem OKB-prestene med staben i Allen Hall.

Dag 3 var rettet mot det mer akademiske, og etter morgenmessen foreleste p. Michael Lang (oratorianer og professor i kirkehistorie/patristikk) om forbindelsene mellom Jesu siste nattverd og den jødiske påskefeiringen, og enheten mellom Jesu nattverd og den hellige messe, basert både i Evangeliene og i Kirkens liturgiske tradisjon.

Etter et avsluttende festmåltid gikk veien tilbake til Norge og virke for og i Kirken, styrket og befestet i prestekallet etter det alle var enige om var en meget vellykket tur.

♦ P. Fredrik Hansen

Velsignelse av nytt orgel i St. Paul

Det var en festdag i St. Paul menighet i Bergen da biskop emeritus Gerhard Schwenzer kunne velsigne kirkens nye orgel under høymessen den 1. november. Menigheten har fått kjøpt et orgel produsert av den berømte

orgelbyggeren Casavant, fra en nedlagt kirke i Canada. Det nye orgelet er et forholdsvis stort instrument med en veldig klangrikdom. Orgelet, som opprinnelig er bygget i 1919 og har 40 stemmer, ble etter restaureringen sendt til Bergen og satt opp i St. Paul av Åkerman & Lund. Det nye orgelet, som til daglig trakteres av organist Amund Dahlen, vil ikke minst bli til glede for Orgelklubben Ferdinands 30 elever.

St. Pauls gamle orgel skal nå overtas av menigheten på Jessheim, som snart får flunkende ny kirke.

♦ Red.

Endringer i prosedyrene for annullering av ekteskap

Den 8. september 2015 utstedte pave Frans de apostoliske *brevene Motu Proprio Mitis Iudex Dominus Iesus* og *Mitis et Misericors Iesus*, som trer i kraft 8. desember 2015 og medfører endring av visse aspekter i prosedyrene for annullering av ekteskap.

Disse endringene inkluderer opphevelse av obligatorisk anke og etablering av en ny kortere prosess, som kan gjennomføres av biskopen under visse betingelser. Mange saker burde derfor kunne sluttføres noe raskere enn før, og noen få saker kan avsluttes langt raskere. Muligheten for å anke en avgjørelse vil bli stående.

Tribunalet i Oslo katolske bispedømme, som også dekker prelaturrene Trondheim og Tromsø, sendte den 17. september ut et informasjonsbrev til geistligheten og menighetene i Norge,

der endringene i prosedyrene forklares. I brevet, som kan leses på norsk, engelsk og polsk på katolsk.no, skriver rettsviker p. Gerard Tartaglia JCL blant annet:

«Disse endringene bør medføre at mange saker kan slutføres noe raskere enn før og at noen få saker kan avsluttes langt raskere. Muligheten for å anke en avgjørelse vil bli stående. Disse endringene påvirker den tiden det tar å komme frem til en avgjørelse. De påvirker ikke den grunnleggende lovgivningen om hva det er som gjør et ekteskap ugyldig, og som avgjørelsen bygger på. Denne lovgivningen forblir uendret. Paven bekrefter også at alle bispekonferanser bør arbeide for at det ikke skal kreves betaling for behandling av saker om annullering av ekteskap.»

Har du spørsmål om de nye prosedyrene, eller om annulleringssaker generelt, kan du kontakte Tribunalet: tribunalet@katolsk.no eller 23 21 95 00/15.

♦ KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)

Olavskapellet i Rouen-katedralen ferdigstilt

Den 26. september 2015 erklærte domkirkearkitekten i Rouen at Olavskapellet i katedralens ene nisjekapell er ferdigstilt. Arbeidet ble påbegynt 7. mai 2015.

I 2014 ble 1000-årsjubileet for Olav den Helliges dåp feiret i Rouen i fem dager. En minneplakett i krypten ble i denne anledning avduket av Den norske lutherske kirkes preses og Norges ambassadør til Frankrike. Under jubileet ble Olavsrelikviet båret inn i prosesjon i en stort anlagt pontifikal messe i katedralen. Det har nå funnet sin plass i det nye Olavskapellet i Rouen. Relikviet er et stykke av skinnbenet fra St. Olav domkirke i Oslo.

Erkebiskop emeritus Jean-Charles Descubes av Rouen melder at Olavskapellet er innrettet innen de muligheter som de økonomiske rammebetingelsene har satt, i en tid hvor flere ting skulle ferdigstilles.

Det gamle Olavskapellet i Rouen, som grev Wedel Jarlsberg fikk istand, og som var kapellet i den gamle norske sjømannskirken i Rouen, ble få år før Olavsjubileet avsakralisert av Den norske kirke i utlandet, men drives pr. idag privat av en gruppe rouenesere som kjører ut og henter sjøfolk til hyggekvelder i det gamle kapellet. Orgelet som stod der, står idag i den norske sjømannskirken i Torrevieja i Spania.

Under Olavsdagene i Rouen ifjor, hadde denne gruppen sin egen markering i det gamle Olavskapellet av dåpen av Olav den Hellige og hans menn i 1014.

I kiosken i Rouen-katedralen selges nå pater Olav Müllers lille sammenfattende bok om Olav den Hellige, i fransk oversettelse, dedisert til mgr. Descubes, og CD-en med åpningskonserten fra Olavsdagene-2014 i Rouen, Ole Karsten Sundlisæters oratorium, Olav den Helliges dåp, selges også sammen sted.

Det har vært stor begeistring i Rouen og Normandie for gjenåpningen av denne delen av også deres historie, så regionguvernøren har bestemt at det nå skal bygges museum og forsknings-senter for vikinghistorien i Rouen og Normandie.

♦ Dordi Skuggevik

Paven helligkåret ekteparet Martin under familiesynoden

Høydepunktet under den fjortende ordinære bispesynoden fra 5.-19. oktober 2015 med tema «Pastorale utfordringer for familien i en evangeliseringskontekst», var helligkåringen søndag den 18. oktober av fire nye helgener, blant dem et ektepar. Dette var første gang Kirken helligkårer et ektepar sammen som ikke har lidd martyrdøden.

Mer enn 50 000 pilegrimer var til stede på Petersplassen, blant dem den franske statsministeren Manuel Valls, for å delta i helligkåringen av de fire nye helgener: Vincent Grossi (1845–1917), Maria Isabel Salvat Romero HCC (1926-98) og Ludvig Martin og Celia Guérin Martin (1823–94/1831–77). En rekke ordenssøstre fra kongregasjonene som Vincent Grossi grunnla, samt fra Maria Isabel Salvat Romeros orden, var til stede. Men mest oppmerksomhet var nok rettet mot ekteparet Ludvig og Celia Martin, begge fra Normandie og foreldre til en av de største helgenene i Den katolske kirke, den hellige Teresa av Lisieux (1873–97), også kjent som Teresa av Jesusbarnet og Det hellige ansikt. Teresa ble helligkåret allerede i 1925.

Ludvig og Celia (fr: Louis et Zélie) ble ikke helligkåret fordi de var foreldre til en stor helgen, men fordi de begge hadde levd «eksemplarisk i alt». «Det tap og vanskeligheter som ekteparet Martins måtte gjennomleve, tilsvarer realiteten til familier i dag», sa sakens postulator Romano Gambalunga OCD (f. 1970), de uskodde karmelittenes generalpostulator siden 2012. Samtidig

viser deres eksempel at familien er et «kommunikasjonssted», hvor man lærer om «skjønnheten i forholdet mellom mann og kvinne og mellom foreldre og barn», sa Gambalunga.

For ekteparet Martin er det anerkjent to mirakler på deres forbønn, ett som førte til saligkåringen og ett for helligkåringen. Begge gjaldt medisinsk uforklarlige helbredelser av nyfødte barn.

♦ (KI/KAP)

Paven oppretter ny kongregasjon for legfolk, familien og livet

Den nye Kongregasjonen for legfolk, familien og livet slår sammen og kombinerer arbeidet til tre allerede eksisterende dikasterier i Den romerske kurie: Det pavelige råd for familien, Det pavelige råd for legfolket og Det pavelige akademi for livet.

Pave Frans avslørte planene den 22. oktober i en tale til bispesynoden om familien. Arbeidet med å utarbeide kanoniske retningslinjer for kongregasjonen er allerede i gang og ventes å bli godkjent av Kardinalkommisjonen under deres møte i desember.

Det er den nevnte Kardinalkommisjonen, rådgivningsgruppen for pavens reform av kurien, som har rådet paven til sammenslåingen. På bordet skal det også ligge et forslag om enda en ny kongregasjon, som skal innbefatte katolsk sosiallære, veldedig arbeid og miljøvern.

Med opprettelsen av Kongregasjonen for legfolk, familie og livet har Den romerske kurie nå ti kongregasjoner.

♦ (KI)

Ny biskop på Island

Pave Frans aksepterte den 18. september mgr. Peter Burchers avskjedssøknad som biskop av Reykjavík, Island, av helsemessige årsaker. Burcher ble utnevnt den 30. oktober 2007 og innsatt i embedet den 15. desember 2007.

Biskop Dávid Bartimej Tencer

Som hans etterfølger har paven utnevnt pater Dávid Bartimej Tencer OFM Cap, nåværende sogneprest i Skt. Thorlak kirke i Reyðarfjörður. Tencers bispevielse fant sted i Kristi Konges domkirke i Reykjavík lørdag den 31. oktober.

♦ (KI)

Opplysningstid for kvinner og leksika

Av Bjørn Are Davidsen

Når det ikke er uvanlig å høre at opplysningstidens oppfinnelse av leksika førte oss ut av middelalderen, skyldes det at perioden for mange ligger i mørke. Selv om vi har fått TV-serier om det meste, er det ikke kommet noen som forteller at middelalderen vrimlet av leksika. Vi venter fortsatt på at hovedoppslaget i Dagsrevyen blir at enkelte av disse var skrevet av kvinner.

For leksika er ikke noe nytt. De dukket ikke opp med opplysningstiden. Kirken i middelalderen hadde ikke noe imot kunnskap. Tvert imot var hele veien et bredt spekter av leksika tilgjengelig. Mer presist ble dette kalt noe vi kjenner igjen fra moderne engelsk: *encyclopaedia*. Dette kommer fra det greske uttrykket *enkyklios paideia*, som handler om allmennutdannelse eller opprinnelig *altomkretsende* (*enkyklios*) *barneoppdragelse* (*paideia*).

I middelalderen var oppdragelse å fremidle alle former for kunnskap, fra etikk og religion til kunst og vitenskap. Oppdragelse var ikke bare tilfeldige aktiviteter for å få tiden til å gå. Målet var ikke å løse kryssord eller bli bedre i quiz. Man skulle ikke bare ha solid kunnskap, men også leve rett. Få perioder har sett større forelskelse i kunnskap og vitenskap. Det er ikke tilfeldig at de som befant seg på æresplassene i Dantes himmel (han skrev altså ikke bare om helvetet), det han kalte solens sfære, var historikere, naturfilosofer, teologer og lovsamlere.

Samt, selvsagt, leksikonforfattere.

Et av resultatene var et mangfold av encyclopedier, til tross for kostnadene ved å produsere bøker for hånd. Bare på 1200-tallet kom syv større verk.

Muligens var det mengden som førte til et dalende behov i neste århundre før Svartedauden helt tok luven av virksomheten, for ikke å si forfatterne.

De to mest kjente av alle disse mange verkene er nok Isidores (560–636) omfattende 20-bindsværk *Etymologiae* og Vincent av Beauvais' (1190–1264) storslagne *Speculum Maius* – «Det store speilet».

Og så var det altså disse kvinnene. Det handler ikke bare om Hildegard av Bingens (1098–1179) mangfoldige verker i encyklopedia-tradisjonen. Vi finner også grundige forfattere som Herrad of Landsberg (1130–1195) og hennes *Hortus deliciarum* («Gledenes hage»). Verket samler datidens kjente kunnskap i alt fra teologi til filosofi, med spesiell vekt på naturen, og altså hagen, rikt illustrert med 336 tegninger. Det er det første mer rendyrkede encyklopediet skrevet av en kvinne og har også med et av historiens første selvportretter.

At formen i stor grad er dikt og sanger og dermed en uvurderlig kilde til periodens musikk, gjør ikke verket mindre interessant. Selv om det kan bli vel ordrikt, etterlater det ingen tvil om at Herrad var en betydelig dikter med bred innsikt på en rekke felt.

Som så mange i middelalderen, var hun et renessansemenneske.

Men er det ikke slik at det først var med opplysningstiden og Diderot (1713–1785) at leksikon, eller altså encyklopedier, ble skapt, til stor protest fra Kirkens menn som hatet kunnskap og kvinner? Nei, som lesere av denne spalten kan mistenke, er det ikke helt slik, selv om det ofte er det etterlatte inntrykket når noen snakker om opplysningstiden.

Diderot kan knyttes til en lang tradisjon gjennom hele middelalderen tilbake til antikken. Det nye var ikke at han «samlet og forkortet all datidens kunnskap», som det av og til sies, eller «gjorde den tilgjengelig for allmennheten» (selv om slikt var langt lettere med boktrykkerkunsten), men at han gjorde det med en politisk og polemisk brodd og på en måte vi i ettertid er blitt vant til. Den katolske kirke i Frankrike reagerte ikke på spredning av allmennkunnskap, men av antikatolsk ideologi. Som så ofte stortrivdes ikke makthavere og etablerte institusjoner med skrifter de opplevde kritiserte og undergravde dem.

Diderot tilhørte en tid der en rekke av det som ble kalt filosofer, oppfattet seg selv som representanter for en ny tid der lyset var i ferd med å overvinne

middelalderens mørke. Muligens hadde man ikke tilgang til middelalderens leksika, muligens hadde man ikke hørt om dem. Opplysning kunne dermed bare skje ved å kutte båndene til fortidens formørkelser. Man så ikke annet i middelalderen enn tåkeprat og obskurantisme. Siden alt i naturen måtte forstås ut fra mekanistiske forklaringer i et univers som tikket og gikk som et urverk, ble mirakler umulige og teologi definert til ikke å være kunnskap.

At den gode Diderot som deist var gudstroende og mente vitenskapen utfordret ateisme mer enn gudstro, gjorde ham ikke mer spiselig for den Kirken han angrep. Det var ikke enkelt å omfavne en som ikke la mye trykksverte imellom i sin kritiske holdning til alt som smakte av geistlighet. At det også skjedde indirekte ved sarkasmer og parodier, gjorde ikke verket mer tiltalende.

Selv om verket bestod av 35 bind gitt ut i perioden 1751–1772 med ulike forfattere fra ulike ststeder, var det liten tvil om redaksjonens hovedtendens. Målet var å fravriste tradisjonelle institusjoner som Kirken, autoritet i vitenskapelige, kunstneriske og politiske spørsmål.

For å oppnå dette, gjaldt det å fremstille historie, vitenskap og politikk på en slik måte at Kirken og geistligheten ikke ble levnet mye ære for rasjonalitet eller redelighet. Likevel ble det, eller deler av det, tatt godt imot i kirkelige kretser. Jesuittenes månedsmagasin *Journal de Trevoux* trykket flere rosende anmeldelser.

Det var ingen tegn til at de fryktet kunnskap. Men man reagerte i stigende grad på verkets tendens. Det ble ikke bedre av at man oppdaget artikler tatt direkte fra jesuittfilosofer og jesuittenes egen encyklopedi, uten kildehenvisning.

Sammen med Diderots tendens til å legge seg ut med folk, inkludert støttespillere som Voltaire, ble verket i perioder sensurert eller forbudt. Det kom likevel etterhvert ut i sin helhet og har sammen med *Encyclopedia Britannica* formet vårt bilde av encyklopedier.

Noe som ikke har styrket kjennskapen til kvinnelige leksiografer i middelalderen.

Bjørn Are Davidsen er knyttet til foreningen Skepsis og har skrevet flere bøker og artikler om myter og vandrehistorier om vitenskapshistorien og den europeiske middelalderen.

Under sitt høstmøte i København, som fant sted 4.–8. september, valgte Den nordiske bispekonferanse biskop **Czeslaw Kozon** av København til ny formann. Kozon (63) er valgt for en fireårsperiode og overtar stafettspinnen etter biskop **Anders Arborelis** OCD, som har innehatt vervet de siste 10 år. Arborelius går nå inn i rollen som nestformann. Biskop av Helsinki, **Teemu Sippo** SCJ, ble valgt inn i bispekonferansens permanente råd. Konferansens sekretær, sr. **Anna Mirijam Kaschner** CPS, ble gjenvalgt for fire nye år.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 7. september/St. Olav*

David Ottersen

Norges Unge Katolikkers landsmøte valgte 6. september 2015 sitt nye arbeidsutvalg, bestående av **David Ottersen** (leder), **Cornelia Dahl Sandbu**, **Anna Nguyen**, **Joakim Ramse**, **Mark**

Ross, **Brion Lance Caguiat** og **Anh Thu Tran**. **Rosalia Bjerkedal** fra Sarpsborg ble utnevnt til æresmedlem. NUKs nye leder ble født 6. desember 1991 i Assisi og vokste opp i Arendal, hvor han var aktiv både som ministrant og i Norges Unge Katolikkers lokallag. Han har erfaring som leirleder for konfirmanter og ungdom og deltok på verdensungdomsdagene i Sydney (2008) og Rio de Janeiro (2013). I perioden 2013–2014 var han medlem av NUKs arbeidsutvalg. Han har studert ved Høgskolen i Bergen og Griffith University i Gold Coast (Australia) og arbeider som prosjektingeniør i Trondheim.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 9. september/St. Olav*

Biskop Bernt Eidsvig har innvilget p. **Oddvar Moi** ulønnet studiepermisjon fra 1. november 2015 til 29. februar 2016. P. Oddvar, som er kapellan i St. Hallvard menighet i Oslo, tar også ut ferie i tilknytning til permisjonen. Han vil være i Oslo et par uker rundt jul og er tilbake for godt i menigheten palme-søndag (29. mars 2016).

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 6. oktober/St. Olav*

Den 1. september begynte **Huyen Nguyen** som katekesekoordinator og barne- og ungdomskontakt i St. Hallvard menighet i Oslo. Huyen er født 12.

Huyen Nguyen

juli 1986 i Thailand og oppvokst i Bergen, hvor hun var aktiv i Cecilia-koret og den vietnamesiske katekesen i St. Paul menighet. Hun er utdannet lærer ved Universitetet i Oslo (UiO)

i 2010, med fagene tysk og engelsk, og har senere studert matematiske og naturvitenskapelige fag ved Universitetet i Bergen og spesialpedagogikk ved UiO.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 6. oktober/St. Olav*

Mang Van Le, Nguyen Thanh Huu og Patricio Quintana.

Den 8. oktober beskikket biskop Bernt I. Eidsvig av Oslo bispedømmets tre kandidater til det permanente diakonat som lektorer under kveldsmessen i St. Olav domkirke i Oslo. **Mang Van Le** (Drammen), **Nguyen Thanh Huu** (Jessheim) og **Patricio Quintana** (spansk gruppe og St. Olav domkirkemenighet) ble opptatt i bispedømmets diakonprogram i 2011 og mottok kandidaturet på ulike tidspunkter høsten 2014. Lektorinnsettelsen er en enkel seremoni som avsluttes med at biskopen overrekker kandidaten Bibelen med følgende ord: «Motta Den hellige skrift. Måtte du trofast gi Guds ord videre, slik at det kan vokse seg sterkt i hjertene til hans folk.» Oslo katolske bispedømme har etter **Gunnar Wicklund-Hansens** død 1. november fem permanente diakoner. Den ferskeste av dem, **Le Van Lai**, ble diakonviet 17. august i fjor.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 7. oktober/St. Olav*

Les mer på katolsk.no

På katolsk.no finner man biskop Bernt Eidsvigs preken fra lektoratsinnsettelsen, «Vær og forbli Guds ords røst», og bilder fra feiringen.

Mary Cabahug

Fra 1. oktober er **Mary Femane Apigo Cabahug** ansatt som kon-tormedarbeider i full stilling i St. Johannes, apostel og evangelist menighet på Bredtvet i Oslo. Mary har vært aktiv i menigheten siden den ble opprettet i 2013 og har jobbet der deltid siden i fjor. Hun er født 12. desember 1982 i Guinles, Polanco, Zamboanga del Norte på Filippinene, og har fireårig utdanning innen økonomi og administrasjon/ledelse fra hjemlandet. Hun jobbet to år som regnskapsmedarbeider på Filippinene, etter det fem år som koordinator og sekretær i Dubai. Hun kom som aupair til Norge i januar 2012, begynte å studere ved UiO i august 2013 og fortsatte deretter på sitt bachelorstudium i regnskap og revisjon ved Høyskolen i Oslo og Akershus. Hun har for tiden pause fra studiene.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 13. oktober/St. Olav*

P. Godwin Adahada

Den 30. juli ankom nigerianske p. **Godwin Michael Adahada** Norge, og siden 11. september virker han i Oslo katolske bispedømme, hvor han også har familie. P. Godwin er født 2. juli

1974, ble diakonviet 23. august 2006 og presteviet 28. juli 2007. Han har vært kapellan og sogneprest ved ulike menigheter i Nigeria og også hatt andre tjenester, blant dem som sykehusprest og kapellan for katolsk ungdom og ministranter. Til Norge kommer han fra Belgia, hvor han studerte ved det katolske universitetet i Leuven. P. Godwin er engelsktalende afrikaner. I Oslo katolske bispedømme virker fra før av en prest fra fransktalende Afrika, p. Zéphyrin Ligopi Linzuwa, og en prest for eritreere, p. Teklehaimanot Asfaha (p. «Tekle»).

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 14. oktober*

Den 23. september 2015 ankom p. **Bernard Jeevaratnay Selvaratnay** OSB Oslo og Norge. P. Bernard ble født 20. februar 1982 og tilhører sylvesterbenediktinerne. Han trådte inn i

P. B. Selvaratnay

ordenen i september 2002 i Kandy på Sri Lanka, avla tidsbestemte løfter 18. september 2004 og evige løfter i august 2010. Han ble diakonviet i desember 2010 av biskop Cletus Perera OSB av Ratnapura og presteviet 8. mars 2011 av biskop Vianney Fernando av Kandy. 2011–2014 virket han som kapellan i Colombo. Fra høsten 2015 studerer han ved Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 2. november*

Oslo katolske bispedømmes tre prestestudenter holder fra i høst alle til i Roma og studerer ved det pavelige universitetet San Tommaso d'Aquino («Angelicum»), dominikanernes romerske universitet. **Peter Hai Duc Nguyen** og **Josef Ottersen** får sin formasjon ved *The Venerable English College*, hvor også bispedømmets ferskeste prest, Bjørn Tao Quoc Nguyen, hadde sin romerske læretid, mens **Paul Oyata** er tilknyttet det skotske kolleg. Maristenes prestekandidat **Herman Nikolai Reimers Massen** studerer fra i høst også i Den evige stad. Han er tilknyttet *Formation Community International Theologate* i Roma, med studier på Beda College. **Myron Kuspys**, prestekandidat for det ukrainske eksarkatet Tyskland, tilknyttet St. Eystein seminar i Oslo, studerer fra i høst teologi i bysantisk tradisjon i Ukraina.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 3. november*

Utnevelser

Oslo katolske bispedømme

Biskop Bernt I. Eidsvig Can.Reg. av Oslo har 15. september gjort kjent følgende kunngjøringer:

Med virking fra 1. september 2015 utnevnes p. **Oskaras Petras Volskis** til kapellan i Vår Frue menighet i Porsgrunn (50 %) og til arbeid innen Innvandrersjelesorgen (50 %).

Med virkning fra 15. september 2015 utnevnes p. **Jeyanthan Pachchek** OMI

til kapellan i St. Johannes menighet i Oslo (50 %) og til arbeid innen Innvandrersjelesorgen (50 %).

Med virkning fra 15. september 2015 utnevnes p. **Henry Zaw Min** til viserektor ved St. Eystein presteseminar i Oslo. Han fortsetter å ivareta den burmesiske nasjonalsjelesorgen som sin hovedoppgave.

P. **Clement «Inpa» Amirthanathan** har bedt om å bli fritatt for tjeneste i Oslo katolske bispedømme. Han vil om kort tid ta fatt på nye oppgaver i bispedømmet Osnabrück i forståelse med de to ansvarlige biskoper. P. Inpas foreldre og bror bor i nærheten av Osnabrück. Vi takker ham for hans innsats i bispedømmet i mange år.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 15. september*

Biskop Eidsvig har utnevnt p. **Paweł Piotr Wiech** SS.CC til kapellan i St. Johannes menighet i Oslo, fordelt på 80 prosent i St. Johannes menighet og 20 prosent i St. Clara menighet på Kongsvinger. Utnevelsen gjelder fra den 15. september 2015.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 16. oktober*

Tromsø stift

Den 26. september har biskop Berislav Grgić utnevnt p. **Erhard Osmańzik** MSF til sogneadministrator i Kristus Konge menighet i Narvik og p. **Gunther Jäger** til sogneadministrator i St. Sunniva menighet Harstad. De to prestene bytter med andre ord plass. Utnevelsene gjelder fra 1. oktober.

♦ *Melding fra Tromsø stift/katolsk.no*

Trondheim stift

Apostolisk administrator i Trondheim Stift, mgr. Bernt I. Eidsvig, har utnevnt p. **Piotr Ostafin** til kapellan i St. Olav domkirkemenighet i Trondheim. P. Ostafin løses fra sitt embede som kapellan i St. Torfinn menighet i Levanger. Biskop Eidsvig har utnevnt p. **Slawomir Czuba** til kapellan i St. Olav domkirkemenighet i Trondheim i 70 % stilling

Gratulerer til biskop Schwenzer

St. Olav gratulerer biskop emeritus Gerhard Schwenzer SS.CC. med 40-årsjubileum for sin bispevielse.

Biskop Schwenzer ble bispeviet i St. Olav kirke i Trondheim av biskop John Willem Gran den 7. desember 1975.

og til kapellan i St. Torfinn menighet i Levanger i 30 % stilling. Utnevelsene gjelder fra den 15. oktober 2015.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 23. oktober*

www.

Les mer på katolsk.no

Biskop Eidsvig har utnevnt en rekke ekstraordinære kommunionsutdelere for St. Svithun menighet i Stavanger og St. Olav domkirkemenighet i Oslo. Les utnevelsene på katolsk.no. Der finner man også det nye menighetsrådet i Sandefjord.

In Memoriam

Sr. Erika Wienholt

Født: 5. august 1926 i Düpe/
Steinfeld (Tyskland)
Døde: 9. oktober 2015
Begravet: 14. oktober 2015 på Grefsen
kirkegård

Søster Erika inntrådte som postulant hos St. Josephsøstrene i Albachten/Münster og avla sine første løfter i 1952. Hun ble utdannet sykepleier ved St. Josephsøstrenes Sykepleieskole i Oslo fra 1952 til 1958 og arbeidet først som sykepleier på Vor Frue Hospital Oslo, og senere ved St. Joseph Hospital i Fredrikstad inntil 1963.

På grunn av dårlig rygg måtte sr. Erika gi opp arbeidet som sykepleier ved sykesengene. Derfor valgte hun i 1963 å spesialisere seg

som fysiokjemiker ved St. Joseph Hospital i Porsgrunn.

Etter spesialutdanningen virket sr. Erika som fysiokjemiker ved St. Josephsøstrenes hospitaler i Fredrikstad og Vor Frue Hospital i Oslo. I 1981 ble sr. Erika uførepensjonist, noe hun ikke var glad for. Men sviktende helse gjorde det nødvendig for henne å oppgi den aktive virksomheten innen sykepleien.

Sr. Erika var meget allsidig begavet på andre felt og kunne derfor finne meningsfulle oppgaver innenfor andre områder.

I 1981 flyttet hun til St. Joseph Hospital i Halden og overtok der ulike oppgaver blant annet i resepsjonen og i kommuniteten. I 1987 kom sr. Erika tilbake til Oslo/Grefsen og gjorde enda en flott oppgave ved å medvirke i aktivitetsavdelingen for pensjonerte medsøstre. Her viste hun igjen sin praktiske allsidighet.

Sr. Erika har i hele sitt klosterliv vist og gitt uttrykk for at hun hadde valgt klosterlivet som den rette livsvei for henne. Hun satte denne livsformen meget høyt, og kombinert med oppgavene i sykehusene erfarte hun den som meget

meningsfull. Medsøstrene opplevde henne som dyktig innenfor de arbeidsoppgavene som hun ivaretok.

Og vi kunne være sikre på at det hun holdt på med, ble gjort meget samvittighetsfullt. Hennes nøyaktighet kunne også for være en fallgrube og føre til engstelse og bekymringer. Da var det godt for henne å ha medsøstre som kunne se litt mer raust på saker og ting.

I de siste fire år var sr. Erika på vår pleieavdeling på Grefsen. Til tross for økende demens satte hun stor pris på husets daglige felles bønn og liturgi, som hun kunne følge med i ved teknisk overføring fra husets kapell.

På den måten erfarte hun hele tiden tilhørighet og fellesskap med sine medsøstre.

Sammen med flere mennesker som har møtt sr. Erika i klosterlivet og apostolatet, blant annet i ulike kommuniteter og sykehus, takker vi henne for hennes trofasthet i klosterlivet, for hennes pålitelighet og iver i alle de oppgaver som ble betrodd henne.

Vi lyser fred over hennes minne.

St. Josephsøstrene

Inntak til 1. og 8. trinn ved St. Sunniva skoleåret 2016/2017

St. Sunniva skole er en katolsk kristen privatskole med 544 elever fordelt på 1.-10. trinn, ca. 80 ansatte og egen skolefritidsordning (SFO) for elever på 1.-4. trinn. Skolen drives etter privatskoleloven, samt egne statutter. Skolen har egen læreplan i kristendom, men følger de offentlige læreplanene i de andre fagene. Skolen ligger sentralt plassert i Oslo. For ytterligere informasjon om skolen, se vår nettside www.stsunniva.no.

Vi har for tiden inntak til 1. og 8. trinn for skoleåret 2016/2017. Barn som er født i 2010, skal begynne på 1. trinn. Barn som er født i 2003, skal begynne på 8. trinn.

Inntaket til 1. og 8. trinn foretas i løpet av våren 2016.

Foresatte søker inn sitt barn ved å fylle ut eget søknadsskjema som ligger på skolens hjemmeside. Se under fanen «Info – søke om plass». Søknadsskjema kan også fås ved henvendelse til skolens kontor.

Søknadsfristen er **01.12. 2015**.

Har du spørsmål? Ta kontakt med skolens kontor, tlf. 23 29 25 00 eller post@stsunniva.no.

R.I.P

Johannes J. van Vugt OFM

Født: 29. oktober 1924 i Utrecht, Nederland
Døde: 7. oktober 2015 i Wijnchen/
Alverna, Nederland
Begravet: 14. oktober på klosterets gravplass

Pater van Vugt virket 34 år i Norge, som ble hans «annet fedreland». Han gjorde tjeneste i Kristiansand, Bergen, Fredrikstad, Stavanger, Tønsberg og Oslo.

In Memoriam

Gunnar Wicklund-Hansen

Født: 7. desember 1933 i Harstad
Død: 1. november 2015 i Bergen
Begravet: 9. november 2015 fra St. Paul kirke

«Salige er de døde som dør i Herren, fra nå av. Ja, sier Ånden, de skal få hvile fra sitt strev, for deres gjerninger følger med dem.»

Dette korte verset fra Johannes Åpenbaring valgte vi som lesning i rekviemmessen vi feiret for diakon Gunnar Wicklund-Hansen 9. november i St. Paul kirke. Teksten sammenfatter kort hans liv, som han brukte i tjeneste for Gud og Kirken, og da han forlot dette jordeliv, så døde han i Herren, i troen på sin og vår alles Frelser og styrket og trøstet med Kirkens sakramenter. Det er en salig død.

Gunnar ble født i Harstad i 1933 og døpt i ærverdige Trondenes kirke. Som ung voksen konverterte han til Den katolske kirke og møtte sin tilkommende, Gerd, på kirke-trappen i St. Paul. De giftet seg i 1958 og fikk sønnene Jon og Halvor og kunne senere glede seg over barnebarn, Henrik og Mathias.

Etter endt studium begynte han ved Geografisk Institutt på NHH, og her ble han frem til han ble pensjonert i 1997. Den 17. februar 1991 ble Gunnar diakonviet i St. Paul kirke, som den første permanente diakon i OKB og i Norge, etter at Kirken, etter Det annet vatikankonsil tok opp igjen den gamle tradisjonen med permanente diakoner.

I 24 år har han tjent Kirken i St. Paul menighet som diakon; dvs. at han har forkynt Guds ord ved å preke i messene én søndag i måneden. Alle som har hørt hans grundig forberedte prekener, gledet seg over godt innhold, et tydelig

kristent budskap og klar og godt forståelig fremføring. Til diakonens oppgaver hører det også å døpe, assistere ved ektevielser og begrave – og Gunnar tok sin del av disse oppgavene – og vel så det. Dåpsboken viser at han i disse 24 årene har døpt 384 barn i vår menighet.

Som pensjonist kunne Gunnar tilbringe mye tid på kontoret i menigheten. Her tok han imot mennesker til trossamtaler, undervisning i troen og forberedelse til dåp og ekteskap. Innimellom fant han tid til å oversette bøker for St. Olav og Efrem forlag, og han redigerte menighetsbladet i 11 år. Gunnar var også representant i Pastoralrådet i mange år.

En viktig oppgave som han tok på seg, var å undervise de nye prestene og søstrene som kom til St. Paul menighet i norsk. I tillegg til språkkursene, fikk de hos ham lære seg norsk uttale og fikk innføring i norsk katolsk språk, noe som man ikke kommer borti på offentlige språkkurs. Med Gunnars hjelp kunne derfor prestene begynne å feire messe på norsk og til og med preke på norsk, lenge før deres norskkunnskaper var gode nok til å føre en samtale; forståelsen og uttalen var på plass.

Gunnar var personlig beskjeden og stillferdig. Han ville ikke ha mye blest omkring seg selv. Han arbeidet effektivt og i det stille, slik at vi kanskje ikke var helt klar over hvor mye han egentlig gjorde før han ble borte.

Det var på Allehelgensdag – den 1. november – at Gunnar ble kalt bort fra dette jordiske liv. Det er en fin dag å dø på. Han, som fra dåpen tilhørte de helliges samfunn i den stridende Kirke, får gå inn til den triumferende Kirke, hvor han skal glede seg evig for Guds åsyn.

Vi takker for Gunnars innsats for Kirken og lyser fred over hans minne.

Dom Alois Brodersen

Utdrag fra prekenen under rekviemmesen. Prekenen kan leses i sin helhet på www.katolsk.no.

O-antifonene

O Sapientia

Å, Visdom, du evige Ord som Gud har talt. Du råder for hele verden. Sterk og mild leder du alt. Kom, lær oss å leve klokt og rett!

Kom, Herre, frels oss! Drøy ikke lenger! Ha miskunn med ditt folk!

O Adonai

Å, Adonai, du høvding for Israels hus. Du talte til Moses fra tornebuskens flammer og gav ham loven på Sinai berg. Strekk ut din sterke arm og frels oss fra syndens åk.

..

O radix Jesse

Å, skudd på Jesse rot, underfulle tegn for alle folkeslag. Konger skal tie når du taler, og folkeslag skal bøye kne.

..

O clavis David

Å, nøkkel til Davids hus, du Israels kongestav. Når du åpner, skal ingen lukke til, når du lukker, skal ingen åpne. Løs fangene av syndens lenker og før dem ut av dødens skygge.

..

O Oriens

Å, solrenning, du glans av det evige lys, rettferds sol. Kom, lys for dem som sitter i mørke og dødens skygge.

..

O Rex gentium

Å, verdens konge, alle folk venter deg med lengsel. Du er den hjørnestein som samler alle til ett. Forløs det falne menneske som du har skapt av jord!

..

O Emmanuel

Å, Emmanuel, du vår konge og vår lovgiver, du frelser som folket lengter etter! Kom og forløs oss, Herre vår Gud.

Kom, Herre, frels oss! Drøy ikke lenger! Ha miskunn med ditt folk!

In Memoriam

Biskop Georg Müller SS.CC.

Født: 7. juni 1951 i Volkesfeld, Tyskland
Død: 25. oktober 2015 i Münster, Tyskland
Begravet: 4. november 2015 i Werne, Tyskland

Søndag 25. oktober 2015 døde biskop Georg Müller i Münster i Tyskland. Det var i mai, etter at han hadde holdt en krevende retrett for noen søstre, at han merket at noe ikke stemte, og alvorlig kreftsykdom ble påvist. Da jeg besøkte ham i begynnelsen av juli, gjennomgikk han meget belastende medisinsk behandling, men var optimistisk. Andre var adskillig mindre optimistiske. Etter hvert ble det tydeligere og tydeligere at det kun var et tidsspørsmål hvor lenge han hadde igjen å leve.

Georg Müller kom til Trondheim stift som ung prest i 1981. Selv var jeg første gang i direkte kontakt med ham en gang på begynnelsen av 1990-tallet. Bakgrunnen var at jeg i fengselet i Tromsø hadde besøkt en fange som skulle overføres til Trondheim. Derfor ringte jeg til Müller, som da var stiftets administrator, og spurte om han kunne sende en prest for å besøke fangen når han kom til Trondheim. Müller svarte straks at han personlig ville gå til fengselet. Det gjorde inntrykk.

Biskop Gerhard Goebel i Tromsø og Georg Müller i Trondheim hadde nær kontakt. Utnevnelsen av Müller til biskop i 1997 utløste omfattende konflikter i Trondheim stift. Jeg ble i den anledning av biskop Goebel sendt til Trondheim for å gå inn i St. Olav menighet som sognadministrator. Det gav

inngående kjennskap til en god og ressurssterk menighet, men viste også hvor sårbare vi mennesker er og hvordan dette kan gi brede og omfattende utslag. Jeg så at også Georg Müller var et sårbart menneske.

Sommeren 1998 vendte jeg tilbake til Bodø for å fortsette min gjer-ning som sogneprest der. Samtidig ble jeg utnevnt til generalvikar i Trondheim. Som biskopens «alter ego» fikk jeg en helt ny nærhet til Georg Müller. Stiftets ledelse bestod av oss to samt Kari Hauge, hun i posisjonen som kansellist og økonom. Det var et samarbeid som ble opplevd som godt og konstruktivt. Jeg erfarte de to som lyttende og tenkende mennesker. Med gode argumenter var det lett å få gjennom ting. Samtidig var Müller selvstendig nok til å si nei der han ikke lot seg overbevise. Slik skal det være. Det profesjonelle samarbeidet utviklet seg også til et godt vennskap, som har bestått inntil nå. Det ble nesten et ritual at Georg Müller stod oppstilt i trafikkhallen på Trondheim sentralstasjon og ventet på meg kl 07.40 om morgenen hver gang jeg kom med nattoget fra Bodø. Etter å ha spist frokost hjemme hos ham, dro vi til presterådsmøte, eller hva det nå måtte være.

Det betyr ikke at spenningene i stiftet var borte, eller lot seg fjerne så lett. Likevel merket jeg et sterkt ønske hos Georg Müller om å få dette til. Så fikk da også presteskapet en rekke møter med harde diskusjoner, avløst av gode fellesmiddager og sosiale kveldssamlinger hjemme hos biskopen i Sverres gate.

Å forklare slike spenninger er utfordrende. Høyere kirkelige myndigheter spekulerte overfor meg på om det kunne ha noe med Müllers tyske bakgrunn å gjøre og våre krigserfaringer. Det var en forklaring som jeg avviste som grunnløs.

Sjokket og forvirringen var stor hos mange da Georg Müller plutselig

kunngjorde sin avgang som biskop sommeren 2009. Han ble siden boende et par år i Roma før han tilbragte sine siste leveår i Tyskland. Igjen var han tilbake i sin kongregasjon som ordensmedlem. I månedene forut for avgangen var det gjort inngående undersøkelser og vurderinger vedrørende spørsmålet om seksuelt misbruk av en ungdom. Senere utbetalte stiftet økonomisk oppreisning til vedkommende.

Etter Müllers avgang er det dog mange ting som har undret meg. Det ene er at årsakene til avgangen aldri er blitt avklart på en måte som gjør at *alle parter* kan si at «slik henger det sammen». Da Müller kom til Roma, hadde han regnet med at det ville bli en videre saksbehandling der. Men det virket som om man i Vatikanet anså saken som ute av verden ved avgangen. I det minste med tanke på vår tids medievirkelighet må det karakteriseres som naivt. Selv fulgte Müller lojalt påleggene fra høyere hold, på det medisinske og tjenstlige område og om ikke å uttale seg til media. NRK Fjernsynet ønsket for et par år siden å lage et Brennpunkt-program hvor de ville grave dypere omkring Müllers avgang, men gav opp da det var umulig å få Müller i tale.

Ekte vennskap kjennetegnes ved at det holder i tunge tider og ikke er basert på noe moralsk fullkommenhetsideal. Derfor var det godt å se at en rekke biskoper, prester, ordensfolk og legfolk mangedstedsfra etter hvert på ulike måter gjenopptok kontakten med Georg Müller. I hans siste levedager gikk det nesten et tog av gamle kjente til sykesengen. Men det som gjorde enda sterkere inntrykk på meg, var hvordan Georg Müllers egen kongregasjon, picpuspatrene, – til tross for den gamle strid rundt hans avgang som biskop – på en god og inkluderende måte klarte å demonstrere ekte broderskap da Müller var «vendt hjem».

Msgr. Torbjørn Olsen

Konversjon med tvil

Av Hans Fredrik Dahl

Har du noen gang tenkt på å konvertere til islam?

Det kunne være verd en tanke, ikke sant, når kristendommen nå så åpenbart kommer til kort. Når sekularismen rykker fram og gammel tro faller til fote ved at guvernøren i California (han er katolikk) går inn for aktiv dødshjelp; når ondsvinnets gudsbespottelse regnes som lovbrudd i stadig færre land, når likestilling overtrumfer alt ved at eggdonasjon likestilles med sæddonasjon, – og når vi snart ikke har lov til å feire jul eller påske. Det ville kjennes trygt og godt å vikle seg inn i sjalet og ta plass på teppet i moskeen, ikke sant, der man kan priser Herren vår Gud sammen med andre skarer av troende, uten frykt for å drives fra skanse til skanse.

Det er selvfølgelig ting ved islam som ikke er så bra, la oss for all del ta med det. Kvinnesynet for eksempel, eller intoleransen overfor dissidenter; de forhistoriske straffemetodene som forsvares, i det hele tatt det pre-moderne. Samt at deres ekstremister er verre enn våre!

Men det er andre ting som er tiltalende også: sansen for det religiøse, det tillatt hengivende, det udiskutable ved Gud eller Allah. Hva ville det egentlig si for kristendommen at den gikk opp i en felles gudstro av global art, en massebevegelse på frammarsj i verden, som kunne glemme den vestlige fikling med kompromisser med ateistene og hensynet til alle andre «livssynsamfunn», derunder de ikke-troende?

Hvordan det ville føles, og hva en overgang til islam ville bestå i, har vi nettopp fått en roman om på norsk. På 250 små sider gis alt det sprengstoff for tanken som må til i det valget vi ellers skyver unna som umulig – valget av islam. Jeg tenker på Michel Houellebecqs *Underkastelse*, som nå foreligger på

Cappelen Damm i Tom Lotheringtons oversettelse.

Du har sikkert hørt om denne boka, som omtales som 'skandaleroman' og utskjelles for å være islamofob, reaksjonær og spekulativ. Glem alt det. Er det noen skandale her, så er det mottakelsen av en altfor hårsår multikultur, gjengitt i en oppblåst forlagsreklame. I realiteten dreier det seg om en konversjonsroman, den første alvorlige skildring av det tunge valget mellom kristendom og muhammedanisme ut fra dagens situasjon, i hvert fall den første som jeg kjenner til. Og som særlig burde være relevant for katolske lesere.

Vi er i Frankrike (mange katolikkers foretrukne land) etter neste presidentvalg, det i 2022, hvor det merkelige skjer at landet får et muslimsk styre etter at venstrefløyen ved en taktisk manøvre for å holde den Nasjonale Front borte for enhver pris, sikrer en muslimsk ledelse av staten. Mohammed Ben Abbas blir president. – Man kan diskutere hvor realistisk dette er, men la gå. At Frankrike får et muslimsk regime, er hovedsaken og utgangspunktet for denne romanen.

For hva gjør hovedpersonen François da? Hvordan reagerer den middelaldrrende akademiker og litteraturforsker, mannen med alle sine røtter i det franske samfunn og dets kultur, mat og utdanningsvesen? Han konverterer. Han blir muhammedaner. Ikke med lett hjerte, selvfølgelig, han er fullt bevisst motforestillingene. Men han velger å bli muslim fordi islam er fremtiden nå.

Hva er det som trekker mot dette? Og hva skyver fra, i den moderne sekularisme som fører ham bort fra Frankrike med alle sine tradisjoner?

Kunne jeg si dette enkelt, var jo alt sagt. På en eneste side i St. Olav, vær så god. Men selvfølgelig er det ikke så enkelt, for handlingen i denne romanen beveger seg over mange plan i fortid og nåtid, direkte og indirekte, og tegner et bilde av konversjonen som bringer opp mange årsaker. Personlig-eksistensielle, taktisk-hedonistiske, politiske, unnfalende og så videre.

Hva jeg særlig merker meg, er den manglende tilfredsstillelse François føler i forankringen i en hundre år gammel tradisjon av radikal, for ikke å si opprørsk katolsk spiritualitet, når han samtidig står midt i det moderne livs utpregede hedonisme. Spenningen mellom det behagelige liv ved Sorbonne III der han har stilling, og den strenge munketilværelsen ved cistercienser-klosteret i Ligugé, som han også prøver ut, viser at han blir rastløs begge steder, «herdet og innrøkt av svir», som han selv sier. Sammen med mange andre forhold – akademisk smiger, lettvinthet, personlig krise osv. – konverterer han. Tilslutningen til islam kan nok ses som et feigt knefall for makten, eller som et ønske om fortsatt å kunne leve med buken som gud. Men den er også kulturbestemt, religiøst lengtende, og har som sådan røtter i kristendommens historie, noe som fremgår av romanens dypere mening.

Mine tanker går til en gammel bok. Iohannes Moschos het en gresktalende munk som skrev en skildring av kristendommens kår i områdene rundt det østlige Middelhav på 600-tallet, *Sjelens blomstereng*. Der ser han som en av de første vi kjenner til i kristenheten, en araber som nylig har underkastet seg Muhammeds lære. Den første muslim! Og hva trodde Iohannes om ham? At han tilhørte en kristen sekt. At islam altså var en gren av kristendommen ...

Kanskje Houellebecqs *Underkastelse* innvarsler en ny æra av tilnærming mellom religionene, der den ene ses som en gren av den andre? Eller tvert imot, en ny og kompromissløs, ubarmhjertig avstand, som gjør at de troende drives enda lenger fra hverandre enn i dag? Romanen tegner et tvetydig, mangefasettert bilde, svarende kanskje til vår egen tvilrådighet og vårt eget tvisyn når det gjelder islam. Fredens eller krigens religion? Kjærlighetens eller hatets? Likebehandlingens eller forskjellenes? Jeg er ikke sikker. Men blir tvunget av denne konversjonsroman til å tenke.

Hans Fredrik Dahl er historiker, professor emeritus og tidligere kulturredaktør i Dagbladet.

Ny «klosterhage» åpnet i Kristiansand

Av Per Arvid Åsen

Lørdag 13. juni 2015 ble det åpnet en ny klosterhage i Sørlandets hovedstad. Hagen inngår som en selvstendig temahage i botanisk hage under Agder naturmuseum på Gimle gård i Kristiansand, og viser omkring seksti forskjellige nytteplanter som kan ha vært dyrket i norske klosterhager i middelalderen (1050-1537).

Klostervesenet som en bevegelse oppstod i Egypt tidlig på 300-tallet. Egypt hadde svært tidlig blitt et kristent land, og snart begynte enkelte mennesker å søke ensomheten i ørkenen der. Her ble de første klosterhagene anlagt. Tusenvis av klostre ble anlagt i Europa, og klostervesenet bredte seg nordover helt til sivilisasjonens ytterste grenser: Norge, Island og Grønland hadde over 40 klostre – og vi antar at de fleste hadde hager. Alle klostrene ble nedlagt i forbindelse med reformasjonen omkring 1537.

I løpet av de siste ti årene har Agder naturmuseum og botaniske hage kartlagt flora og vegetasjon på alle middelalderklostrene i Norge og Island – og søkt etter mulige gjenstående planter som kan ha vært dyrket i klosterhagene. Klosterhagen i Kristiansand inneholder 50–60 forskjellige kulturvekster, plassert i kvadratiske bed innenfor et flettverksgjerde. I forbindelse med åpningen ble det også lansert en bok om norske klosterplanter – levende kulturminner fra middelalderen.

St. Benedikt (480–547) regnes som grunnleggeren av det vestlige munkevesenet og far til den vestlige klosterregelen. Han kom fra Nursia, nordøst for Roma. Etter studier forlot han «verden» for å takkes Gud alene, og etter noen år slo han ned seg på Monte Cassino,

midtveis mellom Roma og Napoli. Det antas at det var her han forfattet sine klosterregler hvor det blant annet heter: «Klosteret skal om mulig være anlagt slik at det har alt som er nødvendig; det vil si vann, mølle, hage og verksteder, slik at de forskjellige arbeider kan utføres innenfor klostermurene. Da er det unødvendig for munkene å ferdes utenfor, noe som ikke på noen måte er bra for deres sjeler.» Hagen var altså en vesentlig del av klosteret, som en nyttehage med legeurter, krydder, bær og grønnsaker.

I urtehagen kunne de syke brødrene eller søstrene søke ro og puste inn den søte duften av blomster. En tur i hagen om våren med fuglesang kunne frembringe en forsmak på paradiset etter en lang vinter med mange timer i en iskald, uoppvarmet kirke her nord. «Omsorgen for de syke må gå foran og over alt annet, slik at man ærer Kristus ved å tjene dem», skrev Benedikt i sin munkeregul.

Det var derfor naturlig at det var en representant for Den katolske kirke som markerte åpningen. Torbjørn Olsen takket innledningsvis for å være med på åpningen, og han svarte ikke bare «ja», men han ville også gi det beste som kunne gis fra Den katolske kirke av denne art, nemlig Guds velsignelse! Siden dette ikke var en «riktig»

klosterhage – tilknyttet et virkelig kloster – fant han det naturlig å bruke ritualer for «velsignelse av åkrer, marker og beiteland». Ritualer løfter frem at også det som spirer og gror, stammer fra Gud. Uten å ta med denne tanke, vil formidling av kunnskap om middelalderens klosterhager bli materie løsrevet fra sin kontekst, og han inviterte alle de 75 fremmøtte til å slutte seg til velsignelsesritualet! Men først var det musikalsk innslag ved Katarzyna Kamińska på fløyte, og allsang «Ut i vår hage».

I talen tok Olsen fatt i ordet «kultur» fra det latinske ord *cultura*, som betyr «dyrkning», «jordbruk»: Kultur betyr at vi ikke lar naturen styre seg selv, men at vi bruker vår innsikt til å gripe inn på en måte som gjør at den blir i stand til å oppvise sine potensialer på en enda mer givende måte enn når den kun får blomstre fritt. Denne evne har gjort at menneskene kan leve sitt liv med en livskvalitet som langt overgår alle andre livsvesener.

Etter den gamle jødisk-kristne forståelse stammer både natur og kultur fra Gud, Skaperen. Allerede i det første kapittel i Bibelen heter det: «Gud sa: Jorden skal bli grønn! Grønne trær skal gro på jorden, planter som setter frø, og frukttrær som bærer frukt med frø i, av alle slag. Og det ble slik.» Dette er den religiøse beskrivelse av den botaniske

natures opphav. Siden ble naturen gitt til menneskene, menneskene fikk forvalteransvar over den, og de ble gitt mulighet til å arbeide med naturen, forme den og utvikle den til beste for hele menneskeheten og for det enkelte menneske.

Olsen fremhevet videre at munkevesenet og klostrene var fra opphavet av tidens protestbevegelse mot det moralske og religiøse forfall i samfunnet. Innenfor klostermurene strebet man etter den fullkomne kjærlighet (*caritas perfecta*) og søkte derfor å skape et perfekt eller komplett samfunn (*societas perfecta*), helt innrettet på Gud. Der hørte det til en hage. Etter hvert ble slike klostresamfunn i seg selv viktige kulturinstitusjoner og bidrag til Kirkens fremtreden i verden. På den måte kom klostrene til Norge sammen med den katolske kristendom for ca. tusen år siden. De bragte med seg sine hager og sitt hagebruk, både for å ivareta praktiske behov og som symbol på det håp og den fullkommenhet som klosterfolkene dyrket. Dette lå i selve hagens vesen: Natur foredlet ved kultivering til beste for menneskene, ja, til fullkommenhetens symbol.

Reformasjonen innebar at klosterlivet opphørte i Norge, men munkenes og nonnens hagevekster overlevde sammen med og i ruinene. Til forskjell fra selve ruinene har plantevekstene i et halvt årtusen vært *levende* etterlevninger etter klosterlivet! Fra slutten av 1800-tallet ble igjen klosterliv etablert i Norge, med en *synlig* menneskelig lengsel etter fullkommenheten i Gud. Parallelt fortsatte klosterplantene *anonymt* å føre sitt liv videre. Klosterhagen på Agder Naturmuseum fører livet over *fra anonymiteten til vår bevissthet*.

Torbjørn Olsen avsluttet sin tale slik: «Med tanke på valgspåket 'be og arbeid' har museet i mangel av munkers selv gjort og må gjøre det arbeid som munkene stod for. Den katolske kirke kan nok ikke tilby dere bedende munke, men vi kan i det minste nedbe Guds velsignelse over klosterhagen. Amen.»

Per Arvid Åsen er førstekonservator og leder ved botanisk avdeling, Agder naturmuseum og botaniske hage.

OLAV

Velkommen til en hyggelig
førjulshandel i St. Olav bokhandel!

Butikken bugner nå av varer

Foruten **bøker** har vi **lys, musikk, røkelse, ikoner, krybber-figurer, kort, kalendere** og ikke minst **adventskalendere**.

Vi setter vår ære i å gi hver kunde personlig service og pakke inn gavene så langt det er mulig.

Et bredt utvalg julekrybber og figurer

Avbildede figurer er franske og laget i keramikk.

Pris pr. figur: kr 268 (kamel: kr 530. Sau 98 og 110.)

Merk: Figurene kan også fås i en større og en mindre størrelse.

Vi har ulike typer staller.

Åpningstider:

Tirs.-fred.: 10-17, lør.: 11-15, søn.: 12.30-14. Mandag: stengt.

F.o.m. 28/11-23/12.: Tirs.-fred.: 10-18, lør.: 11-16, søn.: 12.30-15.
Mandag: stengt.

Tanker ved begynnelsen av barmhjertighetens år

Ved en retrett i mitt kloster spurte en besøkende cistercienserpater oss hva som kjennetegner et sunt og godt klosterfellesskap. Mange gode forslag kom: God liturgi, et høyt akademisk nivå, innsats i sjelesorgen, omsorg for de svake og fattige ... Men pateren var ikke imponert over noe av dette, selv om han medgav at det var viktige punkter. Kjennetegnet er, forkynte han, barmhjertighet, levet og praktisert i fellesskapet. Uten barmhjertighet blir alt annet godt ufruktbart.

Det fikk oss til å tenke, og jeg har bearbeidet paterens tese inntil denne dag. Jeg vil gi et lite innblikk i mine tanker så langt.

Ordet barmhjertighet kan nyanseres som en aktiv form for medlidenhet og det å forbarme seg over mennesker i nød, kjente såvel som ukjente. Lukas er den av evangelistene som mest virkningsfullt gir ordet innhold, nemlig i lignelsene om den barmhjertige samaritan og den fortapte sønn.

Barmhjertigheten er guddommelig. I Andre Mosebok (22,27) sier Gud: *Jeg vil høre; for jeg er barmhjertig*. Jesus sier: *Vær barmhjertige, likesom deres far er barmhjertig* (Luk 6,36) – for å bruke to eksempler blant mange mulige. Kanskje vi kunne gi ordet enda litt dybde ved den følgende tolkning: Barmhjertig er den som ikke benytter seg av et overtak i en eller annen form,

eller en rettighet, av hensyn til en som er sårbar og dermed svak; barmhjertig er den som hjelper en skadet eller svak person tilbake til sunnhet og verdighet. Likegyldig og passiv er den barmhjertige ikke.

Jeg vet ikke om vi var særskilt ubarmhjertige i Klosterneuburg, men som en ubehagelig øvelse undersøkte jeg min egen samvittighet. Det var selvsagt ikke vanskelig å komme på eksempler på andres mangler på fullkommenhet, men å bli konfrontert med min egen ubarmhjertighet, gjorde vondt. Jeg skal ikke gjennomgå lastekatalogen her, men det står klart for meg at ubarmhjertig oppførsel overfor en medbror, skader hele fellesskapet minst like meget som den som ble rammet.

Jesus forteller lignelsen om den barmhjertige samaritan (Luk 10,30–35) til en lovkyndig som spør hvem hans neste er. Den lovkyndige blir ledet frem til dette svar, for intet annet var mulig: *Den som gjorde barmhjertighet mot ham*.

Det er faktisk mulig å velge barmhjertighet som en troens grunnholdning; for den troende er det umulig ikke å gjøre det. La oss benytte oss av den hjelp dette barmhjertighetens år kan gi oss og hele Kirken. Det blir ikke bekvemt, men det blir godt.

Biskop Bernt I. Eidsvig

Pavens
bønneintensjoner

2015–2016

Desember

Generell intensjon:

At alle må oppleve Guds barmhjertighet, han som aldri blir lei av å tilgi.

Misjonsintensjon:

At familier, særlig de som lider, vil oppleve Jesu fødsel som et tegn på et sikkert håp.

Januar

Generell intensjon:

At en oppriktig dialog mellom mennesker med forskjellige trosretninger må frembringe fredens og rettferdighetens frukter.

Misjonsintensjon:

At kristne må overvinne skiller ved hjelp av dialog, søskenkjærlighet og Den Hellige Ånds nåde.

Februar

Generell intensjon:

At vi må ta godt vare på skaperverket – en gave som er gitt oss gratis – og fremme og beskytte det for fremtidige generasjoner.

Misjonsintensjon:

At det må bli flere anledninger til dialog og møte mellom den kristne tro og Asias folk.

ST. OLAV

Vi takker!

Per 10. november er det kommet inn kr 223 706,- til St. Olav, inkludert gaver via skattefradragsordningen og givertjenesten på nett. Takk til alle!

